

Economische Agenda 2008-2011

Kansen benutten

Voorwoord

1. Inleiding

- 1.1 Aanleiding
- 1.2 De basis
- 1.3 Uitgangspunten en afbakening
- 1.4 Doelstellingen
- 1.5 Van doelstellingen naar thema's en agendapunten
- 1.6 Investerings
- 1.7 Leeswijzer

2. Economisch profiel Noord-Holland

3. Uitwerking agendapunten.

3.1. Regionale Economische Samenwerking:

- 3.1.1 Ontwikkelingsbedrijf NHN
- 3.1.2. Noordzeekanaalgebied
- 3.1.3. Noordvleugel
- 3.1.4. Regionale Economische Stimuleringsprogramma's Noord-Holland Zuid

3.2. Werklocaties:

- 3.2.1 Schiphol
- 3.2.2 Greenport/Agriport (kort; wordt uitgebreid behandeld in Landbouwagonderwerpen)
- 3.2.3 Bedrijvenlocaties
  - HIRB
  - Regionale Bedrijventerreinen Visies
  - Monitoring/bedrijventerreinenplanning
  - Plabeka
  - Kantoren
- 3.2.4 Water als Economische Drager
- 3.2.5 Detailhandelsbeleid

3.3. Innovatie en ondernemerschap:

- 3.3.1 Innovatie
- 3.3.2 Arbeidsmarkt

Bijlage 1 Resultatentabel Economische Agenda 2008-2011

Voorwoord:

Economische ontwikkelingen gaan snel en de toekomst laat zich lastig voorspellen. Daarom moet een agenda ook ruimte bieden om in te spelen op de actualiteit. Sterker nog: ik zoek met mijn werkbezoeken de ondernemers op om blijvend aansluiting te houden bij de kansen en behoeften van ondernemers. Een aantal van deze ondernemers komt ook zelf aan het woord in deze uitgave en zijn bij de totstandkoming van deze agenda nadrukkelijk betrokken geweest.

Ondernemen staat altijd in het teken van het benutten van kansen en het bundelen van krachten. Kansen benutten en krachten bundelen is ook de kern van de Economische beleidsagenda 2007 – 2011. In deze beleidsagenda staan de hoofdlijnen van wat we als provincie de komende vier jaar gaan doen om de economische groei te behouden én te versterken. Want het gaat weliswaar zeer goed met de Noord-Hollandse economie, maar dat mogen we niet als vanzelfsprekendheid beschouwen. Niet achterover leunen, maar in beweging blijven en samen zoeken naar kansen! Die samenwerking is op vele fronten al aanwezig. Ik noem het Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland-Noord en de Regionaal Economische Samenwerkingsverbanden (Ressen) die recent door mij zijn aangescherpt voor wat betreft ambities en te maken keuzes.

Succesvol beleid uit de afgelopen periode zetten we ook de komende vier jaar voort. Zo gaan we met volle kracht door met onze succesvolle regelingen Herstructurering en Innovatief Ruimtegebruik op Bedrijventerreinen (HIRB) en Water als Economische Drager (WED). In het vervolg van HIRB krijgen duurzaamheid, herstructurering en zorgvuldig ruimtegebruik wederom een centrale plek. Zo blijft duurzaamheid het leidend principe voor de uitwerking van de verschillende programma's. Ook het op innovatie gerichte programma Kansenkanon zetten we voort, want voor het verbeteren van onze concurrentiepositie is verbetering van het innovatievermogen van het bedrijfsleven de sleutel. Verdere ambities op gebied van kennis en innovatie kunnen vorm gaan krijgen in de projecten uit "Pieken in de Delta".

Krachtig, in balans. Dat motto van ons collegeprogramma is ook duidelijk terug te vinden in deze beleidsagenda. We streven naar een evenwichtige economische ontwikkeling voor de gehele provincie. Voor Noord-Holland Noord richten we ons daarbij op groei van binnenuit. Voor Noord-Holland Zuid ligt het accent op het verbeteren van de internationale concurrentiepositie.

Naast deze economische agenda maak ik nog twee andere agenda's voor de andere beleidsvelden van mijn portefeuille: een agenda Recreatie en Toerisme en een agenda Landbouw en Visserij. Per agenda liggen de accenten anders. De focus in de Economische Agenda ligt daarbij op de thema's samenwerking, werklocaties en innovatie met daarbij als highlights naast innovatie de programma's HIRB en WED. Uiteraard zijn de agenda's op elkaar afgestemd en is er onderlinge samenhang. Gezien het belang van een goed functionerende arbeidsmarkt voor de economie zal ik voortdurend afstemmen met mijn collega Sascha Baggerman op het thema Arbeidsmarkt en Onderwijs.

Tenslotte roep ik u op om samen, met kracht, de uitvoering van deze agenda ter hand te nemen.

Jaap Bond, gedeputeerde Economie, Landbouw, Toerisme en Recreatie

[Beeldnet 001500608]

[Beeldnet 001000051]

1.1 Aanleiding.

Noord-Holland heeft een aantal sterke economische troeven in handen. Zo is Amsterdam een stad met ongekeerde veelzijdigheid en internationale aantrekkingskracht. Schiphol is uiteraard een belangrijke luchthaven, de vierde in Europa en twaalfde in de wereld. De havenactiviteiten van het Noordzeekanaalgebied staan qua overslagvolume op de zesde plaats in de Hamburg-le Havre range. De Gooi en Vechtstreek heeft een sterke economische troef in handen met de cross media sector. En ook in de Kop van Noord-Holland geven glastuinbouwcomplex Agriport A7 en de offshore een flinke impuls aan de economie.

De economische prestaties binnen de provincie zijn dan ook zeer verdienstelijk hetgeen ook wel blijkt uit de dalende werkloosheidscijfers (zie hoofdstuk 2). Echter, tegelijkertijd constateren we dat toenemende internationale concurrentie de positie van de provincie in zijn geheel en de Noordvleugel in het bijzonder onder druk zet. Niet in de laatste plaats vanwege het verslechteren van de bereikbaarheid. Wij moeten er dan ook voor waken dat we de sterke punten niet als vanzelfsprekend beschouwen en te weinig doen om op zwakke punten te verbeteren. Doorpakken van succesvol beleid uit de voorgaande economische agenda is dan ook het devies.

Hoe graag we het ook zouden willen, de provincie is niet in staat de economische conjunctuur te beïnvloeden. De Nederlandse economie is sowieso een zeer open economie en daardoor extra gevoelig voor internationale ontwikkelingen. Wat we wel kunnen doen is knelpunten oplossen, ruimte bieden voor de vestiging en uitbreiding van bedrijven, zorgen voor een goede bereikbaarheid van de economische centra in Noord-Holland, investeren in regionale projecten ter stimulering van de economie, lobbyen bij Rijk en EU om steun te verwerven voor de realisatie van Noord-Hollandse projecten, en afstemmen met andere overheden. De provincie heeft dan ook vooral een stimulerende, coördinerende rol.

1.2 De basis

De economische agenda geeft invulling aan de beleidsuitspraken op het gebied van Economie zoals die staan in het collegeprogramma 2007-2011 “Krachtig, in balans” en sluit direct aan bij de streekplannen Noord-Holland Noord en Noord-Holland Zuid en de in voorbereiding zijnde Structuurvisie.

Collegeprogramma “Krachtig, in balans”, paragraaf economie:

Economie en bereikbaarheid

a. Economie en innovatie

Wij zullen ons in de komende periode sterk maken voor beleid gericht op een sterke economie en werkgelegenheid. Noord-Holland moet zich richten op de zich herstellende economie. Een sterke slagvaardige overheid samen met een gezond en betrouwbaar bedrijfsleven biedt het beste perspectief voor individuele ontplooiing.

De provincie Noord Holland kent een veelzijdige economie. Wij kiezen voor groei van het bestaande bedrijfsleven en goede vestigingsmogelijkheden voor nieuwe bedrijven, waaronder familiebedrijven en startende ondernemers. Daarmee schept de provincie de randvoorwaarden voor een concurrerend Noord-Holland.

De acquisitie voor de vestiging van nieuwe bedrijven moet worden gestroomlijnd, waartoe wij het voortouw nemen. Eenmaal gevestigde bedrijven moeten waar mogelijk kunnen rekenen op de steun van de provincie als zij door provinciale of gemeentelijke regelgeving problemen ondervinden bij de bedrijfsuitoefening. Daarvoor zullen wij één loket inrichten, dat ook in digitale vorm en meertalig wordt uitgevoerd.

Wij zullen samen met gemeenten en het Rijk onderzoeken hoe het vestigingsklimaat voortdurend kan worden verbeterd.

Het belangrijkste knelpunt voor de economische ontwikkeling is de bereikbaarheid. Zonder goede infrastructuur is geen goede economische ontwikkeling mogelijk.

Het groeitempo van de bevolking vertraagt in een aantal regio's sterk. De komende vijftien jaar zal volgens de prognoses zelfs sprake zijn van een daling. Dit heeft vooral impact op de dorpen in de plattelandregio's. Daarom zullen wij de economie en werkgelegenheid in die regio's blijven stimuleren. Met deze aanpak moeten de gevolgen van de vergrijzing zoveel mogelijk worden beperkt.

Wij zullen de aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt blijven stimuleren. Hierdoor moet ook uitval van leerlingen worden teruggebracht. Wij zullen ons richten op het verzamelen van hanteerbare cijfers, samenwerking en afstemming en het stimuleren van kansrijke voorbeeldprojecten, zoals een regionaal servicepunt voor ondernemers ter ondersteuning van de werking van de regionale arbeidsmarkt.

Door de ongelijke verdeling van wonen en werken is er een grote woon – werkpencil. Wij willen die pencil terugdringen door betere afstemming van woonlocaties en werklocaties. Wij kiezen voor een integrale aanpak op de gebieden ruimtelijke ordening, economie en verkeer.

Wij willen dat het vestigings- en werkklimaat wordt bepaald door duurzame kwaliteitsterreinen. Een bedrijfsterrein moet representatief zijn. Belangrijke criteria zijn OV-bereikbaarheid, voldoende parkeergelegenheid en groene inrichting. Het belang van de ontwikkeling van bedrijventerreinen zoals hierboven omschreven, vraagt een regionale en lokale benadering en dus een regionale bedrijventerreinvisie.

De tweede grote zeeluis is noodzakelijk voor het behoud van de bestaande werkgelegenheid en de ontwikkeling van nieuwe economische activiteiten in het Noordzeekanaalgebied waarbij zoveel mogelijk toegevoegde waarde voor de regio ontstaat. De aanleg van de sluis betreft een primaire verantwoordelijkheid van het Rijk. Wij blijven de aanleg ondersteunen en zullen Provinciale Staten voorstellen dat de provinciale financiële middelen welke hiervoor gereserveerd zijn, ook gereserveerd blijven. Wel moet bij de aanleg rekening gehouden worden met de milieubalans in het hele gebied. De bestaande kostenraming zal op korte termijn doorgerekend worden om een actuele raming van de kosten te krijgen.

De diverse havencomplexen in Noord-Holland (Noordzeekanaalgebied, Den Helder, IJsselmeerhavens) spelen een belangrijke rol in de Noord-Hollandse economie. Wij zullen deze rol waar mogelijk door coördinerend optreden versterken. We zetten onze inspanningen voor (hoogwaardige) werkgelegenheid in de Noordkop voort door in te zetten op kennis en innovatie.

Wij zullen bij het Rijk verplaatsing van de TESO-haven in Den Helder bepleiten.

Het Noordzeekanaalgebied is een belangrijke motor van de Noord-Hollandse economie. Wij willen onze inspanningen in dit gebied dan ook continueren en versterken door onderzoek te doen naar bundeling van de huidige bestuurlijke en organisatorische verbanden in het gebied tot één Ontwikkelingsbedrijf Noordzeekanaalgebied.

Buiten de twee regio's met ontwikkelingsbedrijven (Noord-Holland Noord en het Noordzeekanaalgebied) worden de Regionaal Economische Stimuleringsprogramma's (RES-en) gehandhaafd.

Mensen hebben, naast wonen en werken, behoefte aan rust en recreatiegebieden. Noord-Holland kent toeristische en recreatieve voorzieningen in velerlei vormen. Amsterdam en de andere steden, de IJsselmeerkust met watersport en de jachthavens, de Noordzeekust met de duinenrij en het strand, het binnenwater en nog veel andere attracties zijn belangrijke publiekstrekkers. Wij beschouwen recreatie en toerisme als een belangrijke bedrijfstak die van groot belang is voor de economie van Noord-Holland. Deze bedrijfstak moet verder kunnen groeien. Bevorderen van toerisme en recreatie is een onlosmakelijk deel van het economische beleid. Wij vinden bovenregionale toeristische activiteiten belangrijk.

De toeristische promotie, welke nu is ondergebracht bij het Amsterdams Toeristisch Bureau, zal worden geëvalueerd. Wij zullen een samenhangend toeristisch promotiepakket voor belangrijke toeristische speerpunten in de provincie ontwikkelen.

Bij handelsmissies naar het buitenland die de provincie Noord-Holland ondersteunt, zullen wij bevorderen dat ook de toeristische promotie deel uitmaakt van de missie.

1.3 Uitgangspunten en afbakening.

Bij de uitwerking en uitvoering van deze Economische Agenda gelden de volgende uitgangspunten:

Succesvol beleid voortzetten

Ten opzichte van de economische agenda 2004-2007 worden de succesvolle agendapunten met kracht voortgezet. Gekozen is voor concentratie van menskracht en middelen op deze succesvolle punten, zoals de regeling Herstructurering en Innovatief Ruimtegebruik op Bedrijventerreinen en het programma Water als Economische Drager. Uiteraard worden deze agendapunten aangescherpt door de actualiteit.

Samen uitvoeren

Bij de uitvoering van de Economische Agenda zoeken we nadrukkelijk de samenwerking met partners in de regio. Een belangrijke partner in Noord-Holland Noord is bijvoorbeeld het Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord en in Noord-Holland Zuid de SADC en de RON.

Kaders economische agenda:

Tijdens de kaderstellende discussie in de commissie WAMEN van provinciale staten op 17 december 2007 zijn de volgende kaders gesteld als uitgangspunt voor het uitwerken van de Economische Agenda, Agenda Landbouw en Visserij en Agenda Recreatie&Toerisme:

- Provincie stimuleert en coördineert. Meerdere portefeuillehouders zijn betrokken.
- Niet alleen bestaande paden worden bewandeld, maar de provincie blijft ook attent op nieuwe ontwikkelingen en haakt daarop in, voor zover het van provinciaal belang is.
- De economische aspecten van het gehele provinciaal beleid worden bevorderd en bewaakt.
- Zowel de binnenlandse als de buitenlandse aspecten zijn van belang.
- Tussentijdse bijstelling van de agenda moet mogelijk zijn.
- Doorgaan met sterke punten, maar kiezen voor twee of drie highlights.
- Sturend waar mogelijk.
- Promotie en acquisitie opvoeren.
- Duurzaamheid is leidend.

Duurzaamheid en zoveel mogelijk voorkomen van klimaatverandering uitgangspunt:

Bij de uitwerking van de verschillende agendapunten is duurzaamheid (people, planet, profit) uitgangspunt. Dat blijkt bijvoorbeeld bij de regeling Herstructurering en Innovatief Ruimtegebruik op Bedrijventerreinen waar het treffen van duurzame maatregelen integraal onderdeel uitmaakt van de te ondersteunen projecten. Een ander voorbeeld is het Cradle to Cradle principe dat uitgangspunt is voor het ontwerpen van Werkstad A4 (ACT). Ook binnen het agendapunt innovatie en ondernemerschap wordt via clusters duurzame energie (offshore wind in de Kop NH en duurzame energie cluster langs de IJ-oever via de Amsterdam Innovatie Motor) inhoud gegeven aan duurzaamheid.

Afbakening:

Zoals aangegeven in het voorwoord worden naast de Economische Agenda de agenda's Recreatie en Toerisme en Landbouw en Visserij opgesteld. Belangrijke economische onderwerp als agribusiness en het toenemende belang van de toeristische sector worden daar uitgewerkt. Daarnaast hebben onderwerpen als promotie en acquisitie, bereikbaarheid en arbeidsmarkt een eigen beleidskader naast de Economische Agenda. De verschillende beleidskaders stellen ons in staat gericht met de verschillende doelgroepen te communiceren over wat wij de komende vier jaar gaan doen.

Bereikbaarheid-PVVP:

Het Provinciaal Verkeers en Vervoersplan richt zich op het waarborgen van de bereikbaarheid bij een verder groeiende mobiliteit. De uitdaging van het PVVP luidt:

Om een positieve bijdrage te kunnen blijven leveren aan de provinciale economische ontwikkeling en sociaal-

maatschappelijke ontplooiing van haar inwoners, zijn forse inspanningen en investeringen op het gebied van verkeer en vervoer noodzakelijk. De provincie Noord-Holland zorgt samen met haar partners voor mobiliteit en bereikbaarheid, en daarnaast voor vooruitgang op het gebied van luchtkwaliteit, leefbaarheid en veiligheid. Hierdoor behoudt Noord-Holland haar concurrentiepositie en wint aan aantrekkelijkheid als woon- en werklocatie.

In het provinciaal verkeer en vervoerplan wordt de bereikbaarheid bekeken in verschillende corridors. Binnen deze gebieden zal naar een oplossing gezocht worden om de doorstroming en bereikbaarheid te verbeteren. Eén van de zeven speerpunten is het goederenvervoer, waarbij initiatieven vanuit de markt op steun van de provincie kunnen leveren. Economie blijft een belangrijke pijler binnen het provinciaal verkeer en vervoerplan.

Arbeidsmarktbeleid:

Voor het 2008 zal een geactualiseerde agenda Arbeidsmarkt en Onderwijs worden opgesteld welke in december 2007 aan Provinciale Staten wordt voorgelegd. Daarbij zal tevens een geactualiseerde versie van de deelverordening voortijdig schoolverlaten (eveneens voor 2008) worden voorgelegd. Na 2008 zal het thema Arbeidsmarkt en Onderwijs in het nieuwe Integrale Jeugdprogramma 2009-2012 en/ of het Programma Zorg en Welzijn 2009-2012 worden opgenomen; in 2008 wordt bekeken welke van beide opties daar het meest geschikt voor is. (zie ook paragraaf 3.3.2)

Promotie en acquisitie:

De provincie gaat zich de komende jaren extra inzetten op het gebied van promotie en acquisitie. Zo nemen wij het voortouw in het stroomlijnen van de acquisitie voor de vestiging van nieuwe bedrijven en hebben wij in ons collegeprogramma financiën vrijgemaakt voor een zgn. Revolving Fund Promotie en Acquisitie. Onze verdere inzet zal gepresenteerd worden in een apart Beleidskader Promotie en Acquisitie.

1.4 Doelstellingen

Met de twee streekplannen (structuurvisie), voor Noord-Holland Noord en Noord-Holland Zuid sluit de provincie aan bij de gebiedsspecifieke kansen en problematiek voor deze delen van de provincie. Ook op het gebied van economie is de opgave verschillend voor Noord-Holland Noord en Noord-Holland Zuid.

Noord-Holland Noord

Het noorden van Noord-Holland heeft een sterk landelijk karakter waar zo'n 70% van de ruimte in beslag wordt genomen door de landbouw. De non-profit diensten zijn in Noord-Holland Noord sterk vertegenwoordigd maar de zakelijke dienstverlening is er juist ondervertegenwoordigd.

De regio biedt onvoldoende werkgelegenheid voor de regionale beroepsbevolking. Deze is voor een belangrijk deel aangewezen op werk buiten de eigen regio hetgeen een grote uitgaande pendel tot gevolg heeft.

Wij willen voor Noord-Holland Noord werken aan een stabiele gevarieerde economie, die op eigen kracht in de eigen behoefte kan voorzien. De economische groei zal voor het grootste deel uit eigen gebied moeten komen.

De centrale opgave voor Noord-Holland Noord is dan ook: *economische groei van binnenuit*.

Noord-Holland Noord kent een aantal sterke clusters, zoals de offshore in combinatie met windenergie in de Kop, vezelversterkte kunststoffen, de bouwnijverheid en agribusiness (zie ook profiel). Door groei van deze sterke clusters te faciliteren zal de werkgelegenheid stijgen en kunnen meer mensen die in Noord-Holland Noord wonen er ook werken. De scheve woon-werkbalans met de bijbehorende pendelbelasting zal daardoor verminderen.

Een belangrijke rol voor het stimuleren van die economische groei van binnenuit is weggelegd voor het Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord.

Om die economische groei te bereiken wordt de komende jaren ingezet op:

- Het verbeteren van de kwaliteit van zowel bestaande als nieuwe bedrijvenlocaties.
- Het verbeteren van het innovatievermogen van het aanwezige bedrijfsleven.

Noord-Holland Zuid

Het overgrote deel van de Noord-Hollandse werkgelegenheid (zo'n 80%) bevindt zich in Noord-Holland Zuid, grotendeels in en rond Amsterdam. Noord-Holland Zuid heeft een sterke positie in de financiële en zakelijke dienstverlening en in dit deel van de provincie zijn verder de mainports

Schiphol, het Noordzeekanaalgebied en sierteeltcomplex prominent aanwezig. Deze kunnen worden beschouwd als motoren van de economie.

Voor Noord-Holland Zuid is het *versterken van de internationale concurrentiepositie* de economische opgave. Deze opgave komt terug in de afspraken die gemaakt zijn op de vierde en vijfde Noordvleugelconferenties van 2005. Uiteraard betekent het verbeteren van de internationale concurrentieverbetering het verbeteren van het vestigingsklimaat in brede zin. Dus niet alleen verbetering op gebied van innovatie, onderzoek en verkeer en vervoer maar ook het vasthouden en verbeteren van de vestigingsfactoren cultuur, onderwijs, recreatie en natuur.

Wekelijks wordt er wel een onderzoek of ranglijst gepubliceerd waarin de Randstad, de grote gemeenten in de Randstad of Nederland in z'n geheel worden vergeleken met buitenlandse concurrenten. Het resultaat van de Randstad is wisselend, maar bijna altijd is er een positie in de subtop weggelegd. Daarmee doet de Randstad het beter dan Nederland als geheel in de vergelijking met andere landen. Dat betekent dat de Randstad en de Noordvleugel in het bijzonder een zeer belangrijke factor zijn voor de internationale concurrentiepositie van Nederland. Wij zullen er dan ook alles aan moeten doen om die concurrentiepositie verder te versterken.

Na de strategie om de mainport Schiphol te versterken wordt nu ook ingezet op het verbeteren van de internationale concurrentiepositie van de grootstedelijke regio Noordvleugel via een metropolitane strategie (zie kader).

Om die concurrentiepositie te verbeteren wordt door de partners op Noordvleugel-niveau onder andere ingezet op:

- het vergroten van de aantrekkingskracht op economische activiteiten met hogere toegevoegde waarde onder meer door het verbeteren van de kwaliteit van bestaande en nieuwe werklocaties.
- Het verbeteren van de bereikbaarheid en doorstroming zowel via weg, water, spoor als lucht.
- Het versterken van het innovatievermogen, zowel door meer kennis binnen te halen (bijvoorbeeld via buitenlandse studenten) als de aanwezige kennis van de aanwezige kennisinstituten beter te benutten

Metropolitane strategie

De metropolitane strategie is gericht op het behouden en versterken van de internationale concurrentiepositie. Het begrip "metropolitane strategie" is als ruimtelijk economische strategie geadopteerd door Regio Randstad (Economische Strategie Randstad, 2004) en de Noordvleugel (vijfde Noordvleugelconferentie, 2005). Centraal in de metropolitane strategie is het besef dat de Randstad (c.q. de Noordvleugel) in toenemende mate in concurrentie is met grootstedelijke regio's als London, Parijs, Frankfurt, München, Milaan, enz. Internationale concurrentie vloeit voort uit de toenemende internationalisering en globalisering van de wereldeconomie. Dit blijkt bijvoorbeeld uit:

- Snelle toegankelijkheid van mondiale stedelijke regio's door uitstekende luchtvaartnetwerken, communicatienetwerken (internet en mobiele communicatie);
- Standaardisering van valuta (euro en dollar als betaalmiddel), taal, computernetwerken enz.
- Ontstaan van mondiale bedrijfsmodellen (outsourcing van productiewerk naar lage lonen landen, en helpdeskfuncties, programmeren gaan bv. naar India)
- Opendaan van markten (bv. van voormalige gesloten economieën zoals China)
- Toenemende fusies of aangaan van strategische allianties van bedrijven over de landsgrenzen heen
- Nieuwe opkomende economische grootmachten als China, India, Brazilië en Rusland, die concurrentievoordelen hebben (zoals lager loonniveau en/ of minder milieurestricties).

Succesvolle mondiale economieën zijn geconcentreerd in grootstedelijke regio's. Deze regio's bieden voor internationaal opererende bedrijven grote vestigingsvoordelen:

- *agglomeratievoordelen* of schaalvoordelen, d.w.z. de omvang van de grootstedelijke regio biedt een bedrijf in kwantitatieve zin voldoende garantie voor (afzet)markten, toeleveranciers, arbeidsmarkt en voorzieningen.
- *interactievoordelen*: het grootstedelijke klimaat als nationaal en internationaal knooppunt, met uitstekende internationale bereikbaarheid (grote luchthaven) bevordert het concurrerend vermogen (van waaruit innovatie ontstaat) en creativiteit.
- *Diversiteit*: de verscheidenheid aan mensen (arbeidsmarkt), diensten, clusters, markten, enz. staat garant voor een flexibele economie, die in staat is om zich snel aan veranderende omstandigheden aan te passen, en succesvol te blijven.

Deze elementen worden ervaren als cruciale bouwstenen voor een internationaal concurrerende grootstedelijke (metropolitane) omgeving. De beleidacties die voortvloeien uit de metropolitane strategie zullen dan ook moeten bijdragen aan het versterken van deze elementen.

1.5 Van doelstellingen naar thema's en agendapunten

Om de doelstellingen voor Noord-Holland Noord en Noord-Holland Zuid te bereiken richten wij ons op de volgende thema's:

Regionale samenwerking

Wij zoeken uitdrukkelijk de samenwerking met anderen op om niet alleen beleidsmatig, maar vooral in uitvoerend opzicht hetzelfde doel na te streven. De slagkracht, ook in de uitvoering van de economische agenda neemt daarmee toe. Het schaalniveau waarop we die samenwerking zoeken is afhankelijk van de organisatiegraad van de regio.

Werklocaties

Voldoende en kwalitatief goede vestigingsmogelijkheden van bestaande bedrijven en economische centra op werklocaties. Het gaat daarbij om grote clusters van werklocaties als Schiphol, Noordzeekanaalgebied en Greenport/Agriport en afzonderlijke werklocaties in de vorm van bedrijventerreinen, kantoorlocaties en grootschalige detailhandelslocaties.

Innovatie en ondernemerschap

Het verbeteren van het innovatievermogen van het aanwezige bedrijfsleven. De focus ligt daarbij op het kennisintensieve midden- en kleinbedrijf.

In hoofdstuk 3 worden de thema's uitgewerkt in agendapunten die aangeven welke acties de provincie de komende vier jaar gaat ondernemen.

1.6 Investerings:

De komende vier jaar wordt met het uitvoeren van de Economische Agenda 49,9 miljoen euro geïnvesteerd in de Noord-Hollandse economie. Uitvoering van de programma's Herstructurering en Innovatief Ruimtegebruik op Bedrijventerreinen (HIRB) en Water als Economische Drager (WED) nemen daarvan een groot deel voor hun rekening. De ervaring van onder andere HIRB leert dat door de investering van de provincie er bij gemeenten en bedrijfsleven een veelvoud (bij HIRB een factor 10) van deze investering blijkt.

Agendapunt	Financiën 2008-2011	Toelichting
Regionaal Economische Samenwerking		
Ontwikkelingsbedrijf NHN + Regionale Economische Stimuleringsprogramma's	14.400.000	In de begroting 2008-2011 is jaarlijks 2 mln euro gereserveerd. Daarnaast is in de meerjarenbegroting 1,6 mln gereserveerd voor regionale samenwerking Jaarlijks € 221.900 gereserveerd
Noordzeekanaalgebied	842.400	-
Noordvleugel	-	-
Werklocaties		
Schiphol	565.400	Werkstad A4, bijdrage bestuursforum Schiphol en ARC, aanleg T 106
Greenport/Agriport	(landbouwagenda)	
Bedrijvenlocaties-HIRB	16.000.000	In de jaren 2008-2011 zijn resp. 3, 5½, 2½ en 5 mln euro gereserveerd
Monitoring	<i>p.m.</i>	
Plabeka	-	

Regionale Bedrijventerreinen	-	
Visies		
Kantoren	-	
WED	12.000.000	Jaarlijks 3 mln euro gereserveerd.
Detailhandel	100.000	
Innovatie en ondernemerschap		
K&I-beleid waaronder		
cofinanciering Pieken in de Delta/	600.000 +	200.000 per jaar voor AIM tm 2010
Noordvleugelprogramma en	2.000.000	Cofinanciering 2008 voor 15 mln rijk in
EFRO-projecten waaronder		het kader van Pieken in de Delta.
Kansenkanon		
Arbeidsmarkt en onderwijs	± 3.400.000,-	
Totaal gereserveerd	49,9 mln	

1.7 Leeswijzer:

De Economische Agenda is opgebouwd uit de volgende onderdelen:

Hoofdstuk 2 waarin de stand van zaken en de belangrijkste economische trends aangegeven worden voor Noord-Holland. Vervolgens worden in hoofdstuk 3 per thema (economische samenwerking, werklocaties en innovatie/ondernemerschap) de agendapunten uitgewerkt waarbij ten behoeve van de leesbaarheid en volledigheid zoveel mogelijk dezelfde vragen worden beantwoord:

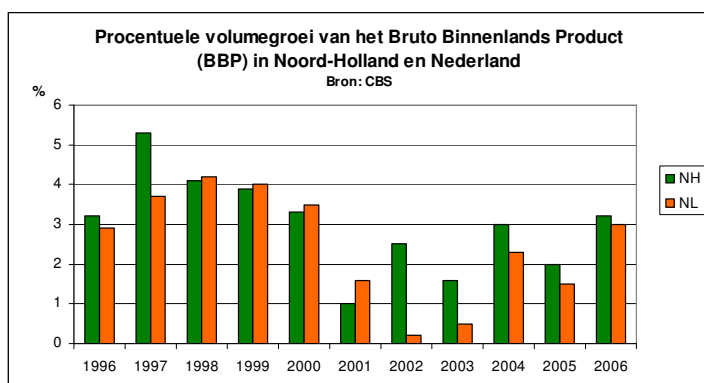
- Economisch belang?
- Wat speelt er nu?
- Wat willen we bereiken?
- Hoe bereiken we dat?
- Welke andere partijen zijn betrokken?
- Welke middelen zetten we hiervoor in?

2. Economisch Profiel Noord-Holland

In dit hoofdstuk worden zowel een stand van zaken van de economie als enkele belangrijke economische trends aangegeven voor provincie Noord-Holland, met name voor de periode 2008-2011.

Economische ontwikkeling

De ontwikkeling van de groei van het BBP in Nederland en in Noord-Holland vertoont een aantal opvallende verschillen. In 1996 en 1997 en de laatste vijf jaar was de groei in Noord-Holland hoger dan in Nederland. Tijdens de economische recessie rondom de eeuwwisseling werd Noord-Holland harder getroffen dan Nederland als geheel met als gevolg een groei van rond de 1%.

Groei cijfers zoals het BBP geven een indruk van het relatief presteren van de provincie ten opzichte van de rest van Nederland. Het belang van de Noord-Hollandse economie voor die van Nederland kan worden uitgedrukt aan de hand van het aandeel van de provincie in het BBP en de hoogte van het BBP per hoofd van de bevolking. Het aandeel van Noord-Holland in het totale BBP van Nederland is tussen 1995 en 2004 nauwelijks veranderd. In deze jaren lag dit altijd rond de 18%. Het BBP per hoofd van de bevolking is in Noord-Holland traditioneel hoger dan het Nederlandse gemiddelde. In 1995 was dit 2.000 euro meer per hoofd van de bevolking, vanaf 1999 tot 2004 is dit toegenomen tot 5.000 euro.

Beroepsbevolking

De beroepsbevolking is opgebouwd uit een aantal categorieën. Als eerste is er de potentiële beroepsbevolking, dit is de totale bevolking tussen de 15 en 64 jaar. Deze groep bestaat uit 2 categorieën: de actieve beroepsbevolking en de niet beroepsbevolking. De actieve beroepsbevolking kan vervolgens worden onderverdeeld in werkzame en werkloze beroepsbevolking. In onderstaande tabel zijn deze gegevens voor Noord-Holland in 2006 weergegeven.

Kerncijfers beroepsbevolking Noord-Holland 2006

	Noord-Holland (x 1000)
Bevolking (15-64)	1.781
Niet beroepsbevolking	538
Totale beroepsbevolking	1.243
Werkzame beroepsbevolking	1.177
Werkloze beroepsbevolking	66

Bron: CBS

Door de werkzame beroepsbevolking te delen door de totale bevolking wordt de netto participatiegraad berekend. In Noord-Holland lag deze in 2006 op 66,1%. Dit is hoger dan de participatiegraad in Nederland van 64,5%.

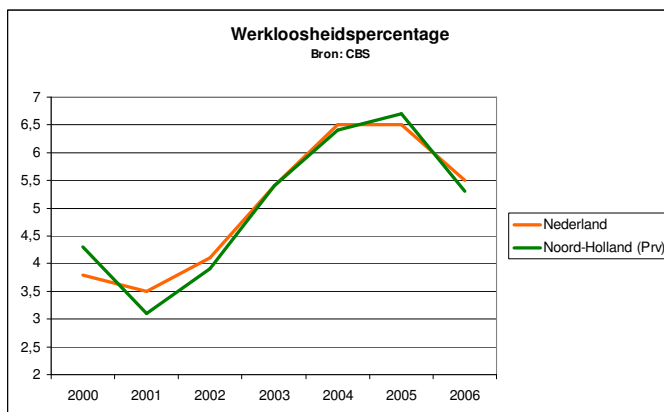
Opleidingsniveau van de werkzame beroepsbevolking in 2005 in %

	Noord-Holland Noord	Noord-Holland Zuid
Basisonderwijs	4	4
Mavo	7	6
VBO	12	8
HAVO/VWO	9	13
MBO	40	26
HBO	20	21
WO	8	21
Onbekend	0	1

Bron: CBS

Tussen Noord-Holland Noord en Zuid zijn er duidelijke verschillen in opleidingsniveau. Deze verschillen in opleiding sluiten aan bij de verschillen in bedrijfsstructuren tussen de regio's. In Noord-Holland Noord is het midden- en kleinbedrijf sterk vertegenwoordigd, met een grote behoefte aan middelbaar geschoold personeel. In Noord-Holland Zuid zijn meer grotere bedrijven met betere carrièreperspectieven voor hoger opgeleid personeel.

Werkloosheid

Na een paar jaar van recessie trekt de economie weer aan. Dit blijkt o.a. uit de dalende werkloosheid. Het werkloosheidspercentage in Noord-Holland vertoont sterke gelijkenis met Nederland.

Werkgelegenheid

In Noord-Holland Zuid is de werkgelegenheid groter dan de beroepsbevolking, dus meer banen dan mensen. Hier is sprake van is een grote inkomende forensenstroom uit vooral de overige Randstad provincies. In Noord-Holland Noord is de situatie tegengesteld; de werkgelegenheid is kleiner dan de beroepsbevolking. Gevolg hiervan is een nog steeds aanzienlijke stroom uitgaande forensen.

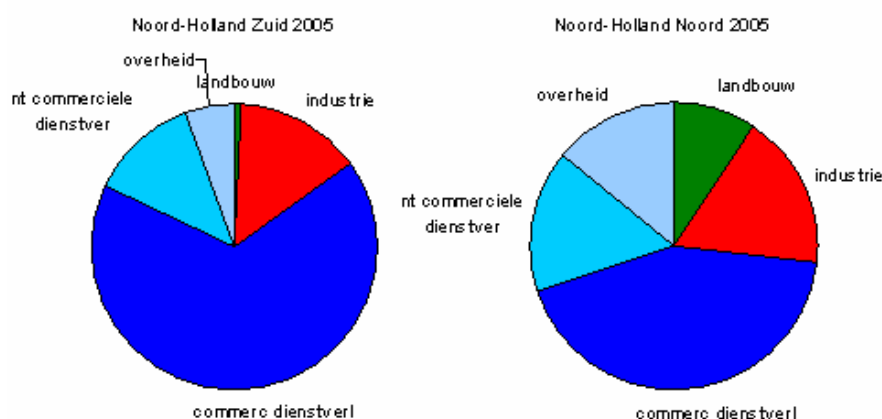
Als gevolg van de economische recessie is de werkgelegenheid in Noord-Holland in de periode 2000 tot 2005 gedaald met 26.000 fulltime arbeidsplaatsen. Opvallend is dat deze daling vooral plaats vond in Noord-Holland Zuid, in het noorden was deze daling minimaal. Met name de conjunctuurgevoelige sectoren (industriële productie en commerciële dienstverlening) hadden te maken met een daling van de werkgelegenheid. De niet-commerciële dienstverlening is minder conjunctuurgevoelig.

Opmerkelijk is de stabilisering van de werkgelegenheid in de landbouwsector in Noord-Holland, terwijl de landelijke trend is dat de werkgelegenheid in deze sector structureel daalt.

Bedrijvigheid

In onderstaande figuren is de werkgelegenheid onderverdeeld naar hoofdsectoren. Bij de werkgelegenheid in Noord-Holland Noord valt op dat de sector gezondheids- en welzijnszorg sterk is gegroeid. Dit is zichtbaar effect van de vergrijzing, dat alleen maar sterker zal worden. Het effect van de vergrijzing is in Noord-Holland Noord ook veel sterker dan in Noord-Holland Zuid. Het aandeel werkgelegenheid in de overheidssector is in Noord-Holland Noord aanmerkelijk groter dan in Noord-Holland Zuid.

De werkgelegenheid in Noord-Holland Zuid is zeer gedifferentieerd, met een hoog aandeel kenniseconomie en veel gespecialiseerde bedrijven.

Bron: Lisa, 2005

Van 2000 tot 2005 is er duidelijk verschil waarneembaar in de ontwikkeling van de bedrijvigheid in de verschillende grootteklassen. Het aantal kleine bedrijven met 1 tot 10 werknemer(s), is in de provincie gegroeid met 21,4%. Het aantal middelgrote bedrijven (10 tot 100) werknemers is met een stijging van 1,7% nauwelijks toegenomen. Grote bedrijven verging het iets beter. In de provincie is dit aantal gestegen met 5,6%. Bij het uitsplitsen van deze gegevens in het noordelijk en zuidelijk deel van de provincie valt op dat Noord-Holland Noord met 9% groei bij de middelgrote en 14% groei bij de grote bedrijven het beter doet dan Noord-Holland Zuid. Het overgrote deel van de bedrijven is uiteraard nog steeds in het zuiden van de provincie gevestigd.

Bevolkingsontwikkelingen

Potentiële beroepsbevolking	Noord-Holland Noord	Noord-Holland Zuid	Noord-Holland	Nederland
2000	419.978	1.317.139	1.737.117	10.765.965
2008	430.598	1.361.239	1.791.837	11.052.837
2011	432.085	1.373.903	1.805.988	11.064.235
Ontwikkeling tijdens looptijd agenda	+1.487	+12.664	+14.151	+11.398
2015	426.514	1.367.278	1.793.792	10.924.184
Ontwikkeling 2008-2015	-4.084	+6.039	+1.955	-128.653

Bron: Provincie Noord-Holland

Tijdens de looptijd van deze economische agenda neemt de beroepsbevolking in zowel Noord-Holland als Nederland nog toe. Deze ontwikkeling kent echter grote regionale verschillen. Noord-Holland

Noord vertoont slechts een lichte toename, terwijl in het zuiden van de provincie de potentiële beroepsbevolking sterker toeneemt dat de totale landelijke ontwikkeling. Dit betekent dat in veel andere Nederlandse regio's er een daling van de potentiële beroepsbevolking optreedt. Verklaringen hiervoor zijn demografische ontwikkelingen en binnenlandse migratie. Wanneer we verder kijken dan 2011 zien we dat in de jaren tot 2015 de daling van de beroepsbevolking in Nederland doorzet en dat deze ook in Noord-Holland optreedt. In Noord-Holland Zuid is er als gevolg van de aantrekkingskracht op jongeren uit de rest van Nederland en buitenlandse migratie geen afname van de potentiële beroepsbevolking.

Bevolking	Noord-Holland Noord	Noord-Holland Zuid	Noord- Holland	Nederland
2000	613.422	1.913.740	2.527.162	15.863.950
2008	640.133	1.978.924	2.619.057	16.393.763
2011	649.620	2.001.031	2.650.651	16.498.236
Ontwikkeling tijdens looptijd agenda	+9.487	+22.107	+31.594	+104.473
2015	662.257	2.027.597	2.689.854	16.640.429
Ontwikkeling 2008-2015	+22.124	+48.673	+70.797	+246.666

Bron: Provincie Noord-Holland

Van 2008 tot 2011 zal het inwoneraantal van Noord-Holland met ongeveer 30.000 personen toenemen. Ook in Nederland neemt de bevolking nog toe. De daling tot 2015 die te zien is bij de potentiële beroepsbevolking komt in het totale inwonertal nog niet terug. Dit kan verklaard worden door de ontwikkelingen in onderstaande tabellen en door buitenlandse migratie. Een andere belangrijke demografische ontwikkeling is de afname van de gemiddelde huishoudensgrootte. Deze daalt in Noord-Holland van 2,12 in 2008 naar 2,06 in 2015. Opvallend gevolg van deze ontwikkeling is dat van 2008 tot 2015, naast een toename van het aantal inwoners met circa 70.000 personen, er ook ongeveer 70.000 huishoudens bijkomen.

Bevolking 0-14	Noord-Holland Noord	Noord-Holland Zuid	Noord- Holland	Nederland
2000	118.943	330.571	449.514	2.945.543
2008	119.269	341.877	461.146	2.957.800
2011	117.640	340.202	457.842	2.909.936
Ontwikkeling tijdens looptijd agenda	-1.629	-1.675	-3.304	-47.864
2015	115.746	335.731	451.477	2.840.504
Ontwikkeling 2008-2015	-3.523	-6.146	-9.669	-117.296

Bron: Provincie Noord-Holland

Bevolking 65+	Noord-Holland Noord	Noord-Holland Zuid	Noord- Holland	Nederland
2000	74.501	266.030	340.531	2.152.442
2008	90.266	275.808	366.074	2.383.126
2011	99.895	286.926	386.821	2.524.065
Ontwikkeling tijdens looptijd agenda	+9.629	+11.118	+20.747	+140.939
2015	119.997	324.588	444.585	2.875.741
Ontwikkeling 2008-2015	+29.731	+48.780	+78.511	+492.615

Bron: Provincie Noord-Holland

Vergrijzing en ontgroening vormen samen met migratie de verklaring voor de afname van de potentiële beroepsbevolking terwijl het totale inwoneraantal niet afneemt. In zowel Noord-Holland als Nederland neemt het aantal kinderen tussen 2008 en 2015 af. Tegelijkertijd groeit het aantal ouderen

spectaculair. In de jaren 2011 tot 2015 komen er in Noord-Holland 78.511 ouderen bij. In Nederland is deze toename bijna een half miljoen.

Bereikbaarheid

In de laatste jaren is de bereikbaarheid op het hoofdwegenet snel afgenomen, het aantal voertuigverliesuren is sterk gestegen en de betrouwbaarheid van de spits is gedaald.

Ontwikkeling van de bereikbaarheid van het hoofdwegenet

	1996	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Voertuigverliesuren	100	120	138	128	131	142	153	171
Betrouwbaarheid spits		94%	93%	94%	93%	92%	92%	91%

Bron V&W, 2007

Wanneer we specifiek naar Noord-Holland kijken zien we dat in de landelijke file top tien 4 locaties in Noord-Holland voorkomen. Hierbij wordt filezwaarte wordt uitgedrukt in kilometerminuten: het aantal minuten dat een specifieke file met een bepaalde lengte heeft bestaan.

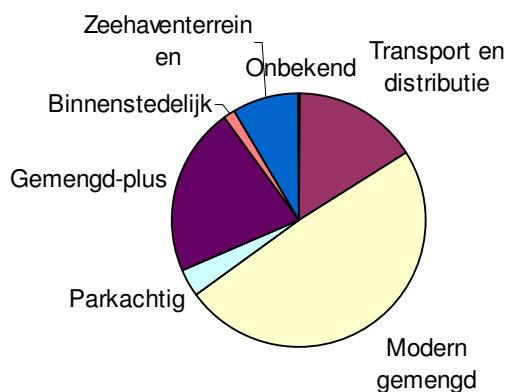
File top 10: 2006

plaats	kmmin	weg	hoofdrichting	koplocatie
1	320989	A4	Amsterdam -> Delft	Zoeterwoude-Rijndijk
2	249362	A10	De Nieuwe Meer -> Coenplein	Coenplein
3	221246	A2	Utrecht -> 's-Hertogenbosch	Hedel
4	178785	A12	Utrecht -> Arnhem	Driebergen
5	161217	A12	Den Haag -> Utrecht	Nieuwerbrug
6	159388	A1	Amsterdam -> Amersfoort	Muiden
7	148262	A9	Amstelveen -> Alkmaar	Velsen
8	147891	A12	Utrecht -> Den Haag	Nieuwerbrug
9	139256	A9	Amstelveen -> Diemen	Holendrecht
10	131909	A13	Rijswijk -> Rotterdam	Kleinpolderplein

Bron: Verkeersinformatiedienst, 2007

Werklocaties

Uit de eerste inventarisatie in het kader van de provinciale monitor bedrijfslocaties komt het volgende beeld:

Het totale netto oppervlakte van de terreinen is 7.474 ha. Totaal uitgeefbaar oppervlakte per 1 januari 2007 is 1.413 ha (totaal van terreinen in eigendom gemeente en particulier), waarvan 223 ha terstond uitgeefbaar.

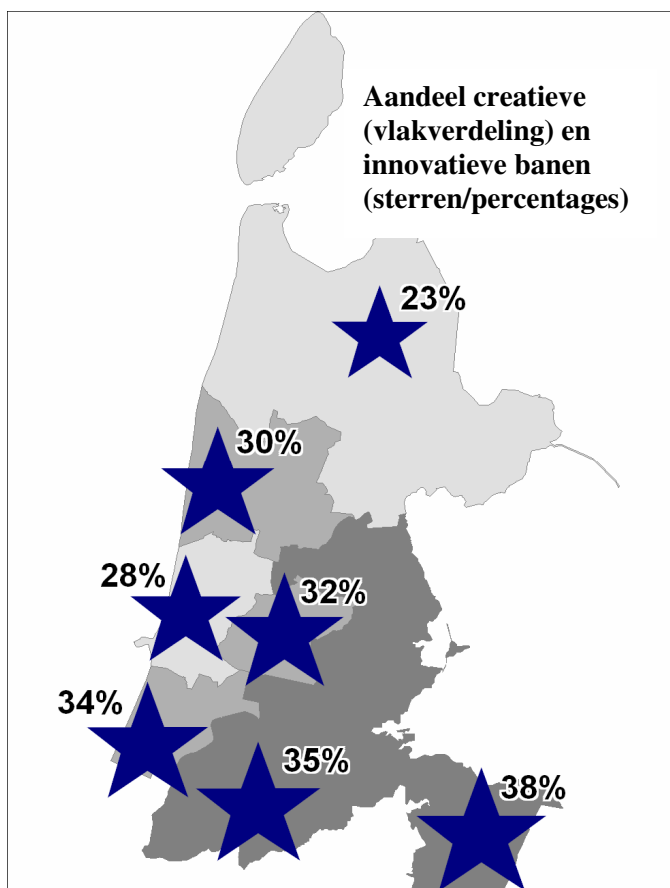
Bij 56% van de bedrijventerreinen is niet bekend is of er parkmanagement aanwezig is. Van de overige terreinen is bekend dat er in 71% van de gevallen geen parkmanagement aanwezig is, bij 17% wel en bij 12 % in ontwikkeling.

Landelijke cijfers vanuit de IBIS monitor werklocaties laten zien dat 32% van de terreinen verouderd is, waarbij ongeveer een derde deel wordt geherstructureerd. De Noord-Hollandse situatie is daarbij als volgt (2007): bij 48% van de terreinen is onbekend of er plannen zijn voor herstructurering, 13% heeft daadwerkelijk plannen en 39% heeft geen plannen. De redenen voor wel of geen plannen zijn als volgt:

Geen plannen voor herstructurering:		Wel plannen voor herstructurering:	
Geen plannen	59 %	Revitalisering	53 %
Terrein is niet verouderd	30 %	Herprofilering	14 %
Verouderd terrein, geen plannen	8 %	Herstructurering; plannen	16 %
Na 1990 geherstructureerd	2 %	Herstructurering; momenteel gaande	16 %

Innovatie in Noord-Holland

In het European Regional Innovation Scoreboard wordt Noord-Holland vergeleken met 208 andere Europese regio's. In 2006 stond Noord-Holland op de 40ste plaats en moet de provincies Noord-Brabant, Utrecht en Flevoland daarbij voor laten gaan. Deze score wordt bereikt door het koppelen van een groot aantal indicatoren. Een analyse hiervan laat zien op welke gebieden de provincie relatief goed en slecht scoort. De midden en hightech productie is duidelijk een categorie waarin Noord-Holland slecht scoort. Ook business r&d is een zwak punt van de provincie. Sterke punten zijn human resources in science en technology en life-long learning.

De verdeling van het aandeel creatieve en innovatieve banen over Noord-Holland laat zien dat het zwaartepunt van deze banen ligt in het zuidelijk deel van de provincie.

Creatieve banen in totale werkgelegenheid:

- 13% tot 20%
- 9% tot 13%
- 5% tot 9%

Bron: LISA, EIM, ING Economisch Bureau

Conclusie

Hoewel de economie er momenteel goed voor staat liggen er een aantal bedreigingen op de loer. Zoals de toenemende vergrijzing gecombineerd met de ontgroening die op termijn leidt tot een dalende beroepsbevolking. Reden te meer om via het bevorderen van innovatie (paragraaf 3.3) meer in te zetten op toenemende arbeidsproductiviteit. En daarin is op diverse punten zoals research & development nog het nodige te verbeteren.

Anderzijds leidt de vergrijzing ook weer tot nieuwe kansen zoals te zien is aan de groei van de sector gezondheids- en welzijnszorg.

Een andere bedreiging is de afnemende bereikbaarheid. Via het Provinciaal Verkeer en Vervoer Plan wordt er door de provincie hard aan gewerkt om de bereikbaarheid te verbeteren.

Ook de situatie van de bedrijvenlocaties moet worden verbeterd: een groot percentage (32%) van de terreinen is verouderd. Het verbeteren van de kwaliteit van zowel bestaande als nieuwe bedrijvenlocaties (paragraaf 3.2) is dan ook een van de centrale maatregelen om de internationale concurrentiepositie te versterken.

De bedreiging van de internationale concurrentiepositie van met name de Noordvleugel wordt vaak (bijvoorbeeld door de Commissie Kok) geweten aan de versnippering van het economisch stimuleringsbeleid. Het verbeteren van de samenwerking is daarbij het devies (zie thema Regionale Economische Stimulering, paragraaf 3.1)

3. Uitwerking agendapunten.

In dit hoofdstuk worden de drie thema's Regionale Economische Stimulering, Werklocaties en Innovatie en ondernemerschap uitgewerkt in concrete agendapunten. Per agendapunt komen aan de orde: het economisch belang, wat er nu speelt, wat we willen bereiken en hoe, wie er bij zijn betrokken en welke middelen we daarvoor inzetten.

3.1 Regionale Economische Samenwerking.

Wij zoeken uitdrukkelijk de samenwerking met anderen op om niet alleen beleidsmatig, maar vooral in uitvoerend opzicht hetzelfde doel na te streven. Achtereenvolgend komt samenwerking aan de orde in Noord-Holland Noord en op drie niveaus in Noord-Holland Zuid.

3.1.1. Ontwikkelingsbedrijf NHN

Economisch belang

Voor Noord-Holland Noord hebben we als centrale economische opgave gesteld: economische groei van binnenuit. De regio heeft veel kansrijke clusters zoals de offshore industrie, agribusiness, jachtbouw, duurzame energie en recreatie & toerisme. Daarnaast beschikt de regio over veel kennis in de vorm van kennisinstellingen zoals ECN, het Institute for Marine Resources & Ecosystem Studies (Imares), het Koninklijk Instituut voor de Marine en het Nederlands Instituut voor Onderzoek der Zee (NIOZ). Om de kansen in deze regio optimaal te benutten hebben we samen met 25 van de 26 gemeenten in Noord-Holland Noord en de Kamer van Koophandel per 1 januari 2007 het Ontwikkelingsbedrijf NHN opgericht. Ontstaan vanuit het samenvoegen van twee RES-projectbureaus en drie afzonderlijke bedrijfsregio's zal NHN, als spin in het web, moeten zorgen voor een goede regionale samenwerking die leidt tot versterking van bedrijvigheid en werkgelegenheid.

Wat speelt er nu?

De regio huisvest een aantal clusters zoals de offshore/windenergie en de agribusiness die van (inter)nationaal strategisch belang zijn, maar in hun verdere ontwikkeling aanlopen tegen ruimtelijke- en bereikbaarheidsknelpunten. Een brede aanpak van ruimtelijke ordening, bereikbaarheid, onderwijs en arbeidsmarkt, innovatie en promotie & acquisitie moet leiden tot een duurzame verankering van de betreffende bedrijven en instellingen in de regio. NHN is daarbij de regionale spil die samenwerkt met partijen als gemeenten, branche-organisaties, individuele bedrijven en kennisinstellingen. Verder is er sprake van een omvangrijke arbeidspendel naar de Randstad (circa 70.000 van de ruim 600.000 bewoners van het gebied) die tot verkeerscongestie, welzijns- en welvaartsverlies leidt. Er bestaat zowel binnen als buiten Nederland belangstelling voor bedrijfsvestiging in de regio, maar het aantal beschikbare locaties dat op deze behoefte aansluit is beperkt. De regio concurreert daarbij met bijvoorbeeld Friesland, waar sprake is van ruimhartige publieke investeringsstimulansen in de vorm van participaties, arbeidsplaatsenpremies en goedkope locaties.

Wat willen we bereiken?

Concreet doel dat wij willen bereiken via NHN is het realiseren c.q. behouden van 2.500 arbeidsplaatsen in de periode 2007-2009. Daartoe ontwikkelt NHN activiteiten op een aantal taakvelden: (promotie &) acquisitie, (her)ontwikkeling van bedrijfslocaties, participaties en structuurversterkende projecten. Centraal staat de opgave om bedrijvigheid naar de regio te halen en daar vast te houden. De andere activiteiten zijn daaraan direct of indirect dienstbaar. Leidraad voor de toekomstige ontwikkeling van de regio is het Ontwikkelingsbeeld Noord-Holland Noord, zoals dat in 2004 is vastgesteld.

Hoe bereiken we dat?

Als grootaandeelhouder van NHN houden wij een directe invloed op de activiteiten van NHN en zijn de drie thema's vanuit de Economische Agenda (regionale samenwerking, werklocaties en innovatie&ondernemerschap) duidelijk herkenbaar in het activiteitenpalet van NHN. Zo voert NHN een actief acquisitiebeleid, met name op de als strategisch aangemerkte clusters als offshore/wind, het zaadveredelingscluster in West-Friesland en het milieutechnologisch cluster bestaande uit een aantal kennisinstellingen en bedrijven als ECN, Grontmij, HVC, Imares, Teamwork Technology en GPGroot. Daarnaast speelt NHN een belangrijke rol in de (her-)ontwikkeling van adequate

werklocaties zoals het bedrijventerrein Jaagweg en wordt geïnvesteerd in het regionaal bedrijfsleven via investeringsfondsen voor het midden- en kleinbedrijf en specifiek voor startende ondernemingen. En door middel van een groot aantal projecten op het gebied van innovatie, onderwijs en arbeidsmarkt, (toeristische) productontwikkeling etc wordt gewerkt aan een versterking van de economische structuur en het vergroten van de bekendheid van de regio bij relevante doelgroepen. Als uitvoeringsorganisatie van (vrijwel) alle publieke partijen in de regio zal NHN zich ook richten op het organiseren van loketfuncties en het aanbieden van facilitaire diensten aan haar aandeelhouders. Hiertoe kunnen partijen aanvullende opdrachten aan NHN verstrekken. Een voorbeeld is het uitvoeren van het lopende Leader+ programma voor de provincie, en het nieuwe ILG-programma voor de gemeenten in de Kop van Noord-Holland. Beide programma's richten zich op de (ruimtelijk-)economische ontwikkeling van het buitengebied.

De groene software uit Enkhuizen

ENZA Zaden is een internationaal zaadveredelingsbedrijf. Het hoofdkantoor is gevestigd in Enkhuizen. ENZA Zaden heeft in totaal wereldwijd 850 werknemers in dienst waarvan er 300 werkzaam zijn in Enkhuizen. Roland Peerenboom is Managing Director en vertelt met passie over zijn vakgebied.

‘Wij ontwikkelen nieuwe groenterassen voor professionele tuinders en zijn constant bezig met productontwikkeling, ofwel rassenverbetering. Dit gebeurt op de klassieke manier, het kruisen van ouderlijnen met eigen karakteristieken. Hierbij zoeken we naar het type dat het beste past bij de groeiomstandigheden, het klimaat en de lichtintensiteit van een bepaald gebied. De meest geschikte gewassen worden gebruikt.’

‘Wij spelen in op de vraag van telers. Zo zijn telers steeds meer verbonden aan strenge regels op het gebied van bestrijdingsmiddelen. Hierdoor komen telers bij ons met de vraag of we een ras kunnen ontwikkelen dat resistent is voor ziektes en virussen. ‘Niet alleen de tuinder klopt bij ons aan voor specifieke eisen, ook de Retail heeft eigen belangen. Zo is de uiterlijke presentatie van groente en fruit tegenwoordig erg belangrijk. Denk aan de zakken gewassen sla en de maaltijdsalades. Na het snijden moet de sla niet bruin worden. Hier proberen wij al tijdens het veredelen rekening mee te houden.’

‘Nederlanders zijn veelal onbekend met de verschillende agrarische beroepenvelden die de agrarische sector rijk is, zoals het beroep van veredelaar. Jongeren zijn tegenwoordig meer geïnteresseerd in computer software dan in groene software. Hierdoor is er een krapte aan het ontstaan in de verdelingstak en het beroepenveld van microbiologen. Tot nu toe hebben wij dat kunnen opvangen maar voor de toekomst wordt het zorgelijk. Het is een goede zaak dat wij met het Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord de krachten bundelen om dit probleem aan te pakken.’

‘Het Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord is opgericht door Gedeputeerde Staten en de ondernemers in de regio om de regionale economie te stimuleren. Een initiatief vanuit het Ontwikkelingsbedrijf is het Seed Valley project. Seed Valley kan veel betekenen op het gebied van kennis en opleiding. Enkhuizen en omgeving is het centrum van de zaadindustrie. Steeds meer tuinders gaan zich in de regio vestigen. Dit heeft ook een uitstralings-effect op indirecte bedrijven als verpakkingsbedrijven, bouwbedrijven, aannemers en installateurs. Maar ook meer toeleveranciers vestigen zich in Nederland. Dit is een goede tendens voor de Nederlandse economie. Seed Valley kan hierop inspelen door het aantrekkelijk te houden voor bedrijven om zich in de regio

Welke andere partijen zijn betrokken?

In NHN participeren behalve de provincie alle gemeenten in de regio, met uitzondering van Heiloo. Het aan NHN verbonden Regionaal Economisch Overleg Noord-Holland Noord (REON) waarborgt een regionale afstemming van het sociaal-economische ontwikkelingsbeleid. In het REON participeren zowel de aandeelhouders van NHN als het georganiseerde bedrijfsleven, evenals Noordwest8.

Bij de feitelijke projecten van NHN is een groot aantal andere partijen verbonden: banken, bedrijven, maatschappelijke organisaties etc.

Welke middelen zetten we hiervoor in?

De aandeelhouders verstrekken een jaarlijkse bijdrage die per 2007 circa 2,6 miljoen euro bedroeg, min of meer overeenkomend met de bijdragen die door de aandeelhouders werden verstrekt aan de 'voorgangers' van NHN: de bedrijfregio's Kop van Noord-Holland en Noordwest, alsmede de RES'sen Halter in Balans en Kop en Munt. Wij nemen hiervan bijna de helft voor onze rekening.

Het totaal aan beschikbare middelen voor zowel Ontwikkelingsbedrijf NHN als de RES'en in Noord-Holland Zuid is 8 miljoen euro (2008-2011).

Waar mogelijk worden door NHN aanvullende subsidies verworven voor het uitvoeren van projecten, zowel op provinciaal als nationaal en internationaal (Europees) niveau.

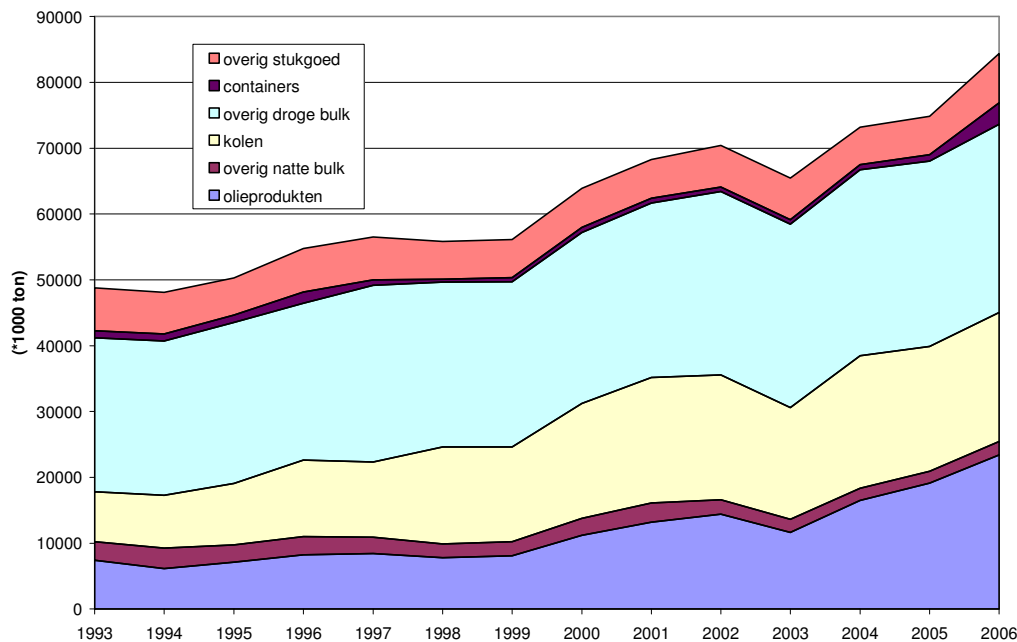
Daarnaast zal NHN de komende jaren trachten eigen inkomsten te verwerven uit haar bedrijfsmatige activiteiten, met name op het gebied van acquisitie, (her)ontwikkeling en participaties.

3.1.2 Havenindustriële complex Noordzeekanaalgebied

Economisch belang

De havenactiviteiten in het Noordzeekanaalgebied zijn de afgelopen jaren flink gegroeid. Vooral in 2005 en 2006 was er sprake van een groei die op een hoger niveau lag dan de omliggende havens in de Hamburg-le Havre range. De groei heeft over een breed front van goederensoorten plaatsgevonden maar is vooral spectaculair in de sectoren kolen, olieproducten en containers.

Overslag havens NZKG 1993-2006

Inmiddels is de havenregio qua overslagvolume de 4^e haven in de Hamburg-Le Havre-range (2006). Het gebied rondom het Noordzeekanaal is behalve een knooppunt in goederenstromen ook een vestigingsplaats voor gerelateerde activiteiten in industrie en logistiek. Belangrijk zijn bijvoorbeeld de staalfabricage, de voedingsmiddelenindustrie en de vishandel. In totaal zijn ruim 30.000 banen direct verbonden met de haven en havengerelateerde industrie. Deze activiteiten genereren jaarlijks 3,5 miljard euro aan toegevoegde waarde. Indirect zijn met toeleveranties aan deze activiteiten in Nederland nog eens ruim 21.000 arbeidsplaatsen en 1,6 miljard euro aan toegevoegde waarde gemoeid. De havengerelateerde activiteiten zijn met 7,3 miljard aan export verantwoordelijk voor meer dan een kwart (26%) van het exportvolume dat in de Noordvleugel van de Randstad wordt gerealiseerd.

Bezien over een reeks van jaren laten de havenactiviteiten in het Noordzeekanaalgebied een hoge groei van de arbeidsproductiviteit zien. Deze ligt structureel hoger dan de groei van de arbeidsproductiviteit in de rest van regionale economie. Het gaat over het algemeen om bedrijven die internationaal concurreren en daardoor continu moeten investeren in productiviteitsverhogende technieken.

Wat speelt er nu?

Door de toegenomen goederenstromen en de schaalvergroting van de schepen is de capaciteitsgrens van het sluiscomplex bij IJmuiden in zicht gekomen. In 2005 heeft de minister van Verkeer en Waterstaat samen met de regionale bestuurders vastgesteld dat een nieuwe grote zeesluis noodzakelijk is om de bereikbaarheid van het gebied te garanderen. Hoewel die noodzaak dus vaststaat is nog niet duidelijk wanneer een nieuwe sluis aangelegd gaat worden. Verschillende maatregelen om de doorstroom door het sluiscomplex te optimaliseren worden uitgevoerd en onderzocht. In juli 2007 is gestart met een verkenning en een onderzoek naar de financiering van een nieuwe sluis.

Ondanks dat de regio een flinke intensiveringslag heeft gemaakt op bestaande terreinen (100 ha ruimtewinst in de laatste 6 jaar) levert dit niet genoeg ruimte op aan volledig aan de vraag naar kadegebonden terreinen te voldoen. De laatste paar jaar is er sprake van een snelle uitgifte van met name kadegebonden haventerreinen. In de toekomst zal nieuw terrein ontwikkeld moeten worden. In het streekplan is een reservering opgenomen voor zeehaventerreinen in de Wijkermeerpolder. Deze kan ontwikkeld worden als aan een aantal voorwaarden is voldaan, met name op het gebied van herstructurering en intensief ruimtegebruik op de bestaande terreinen.

Wat willen we bereiken?

De doelen van de regionale partijen zijn het meest recent vastgelegd in de regionale visie “Kracht door Diversiteit” (2005). De ambitie van de regio ligt in het duurzaam ontwikkelen en innoveren van de sterke punten -de mix van overslag, verwerking en logistiek- én het aantrekken van nieuwe ladingstromen en logistieke activiteiten. Tegen deze achtergrond streven we naar kwalitatief hoogstaande duurzame bedrijventerreinen, verbetering van de bereikbaarheid over zee, over de weg en per spoor en naar benutting van de mogelijkheden om het vervoer via binnenvaart in te zetten. In de komende jaren richten we ons op de volgende zaken:

- Behoud, revitalisering en intensivering van bedrijventerreinen. Wij bevorderen de uitvoering van herstructureringsplannen die leiden tot kwaliteitsverbetering en ruimtewinst op de bestaande terreinen
- Bevordering van samenwerking van bedrijven tbv een duurzame bedrijfsvoering, duurzaam transport en CO2-reductie. Het ambitieniveau voor duurzaamheid is vastgelegd in een gezamenlijk streefbeeld voor de regio.
- Ontwikkeling van nieuwe terreinen. Prognoses geven aan dat op termijn nieuwe terreinen nodig zijn.
- Verbeteren van de bereikbaarheid. Aanleg van een tweede zeesluis is een noodzakelijke voorwaarde om de bereikbaarheid over zee te blijven garanderen. De tweede zeesluis moet er dus komen. Daarnaast zijn investeringen in verbetering van de weg- en railinfrastructuur nodig. Wij trachten hiervoor de rijksinvesteringen te versnellen en zijn bereid hiervoor ook zelf te investeren. Tevens willen wij investeren in bevordering van het gebruik van vervoer over water
- Verbeteren afstemming arbeidsmarkt. Het gaat hierbij in het bijzonder om het vraaggericht invullen van vacatures en om samenwerking tussen bedrijfsleven en onderwijs.

Hoe bereiken we dat?

In 1995 heeft de provincie samen met de gemeenten rond het Noordzeekanaal, de particuliere havenbeheerders en de Kamer van Koophandel het Masterplan Noordzeekanaalgebied opgesteld. Het Masterplan bevat de regionale visie op de ontwikkeling van de Noordzeekanaalhavens voor de periode tot 2015. In 2001 is het Masterplan geactualiseerd en in 2005 is de regionale visie “Kracht door Diversiteit” vastgesteld waarin het perspectief opnieuw geactualiseerd en aangescherpt is.

De genoemde partijen stemmen hun beleid af in het Bestuursplatform Noordzeekanaalgebied. Wij zijn – mede op basis van een in 2005 uitgevoerde evaluatie- overtuigd dat regionale samenwerking in dit verband noodzakelijk en zinvol is. We willen de samenwerking in het Bestuursplatform Noordzeekanaalgebied dan ook continueren.

Voor zowel de herstructurering als voor het ontwikkelen van nieuwe terreinen is door de regionale partijen de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Noordzeekanaalgebied (de RON) in het leven geroepen. Specifiek aandachtspunt voor de RON is de opbouw van sterke grondposities op strategische plekken in het havengebied. Mede met het oog daarop hebben we in 2006 samen met de gemeente Amsterdam het investeringsbudget van de RON uitgebreid.

In ons Collegeprogramma hebben wij aangegeven dat wij de inspanningen van de provincie in het Noordzeekanaalgebied willen continueren en versterken. In dat kader onderzoeken wij of door het samenvoegen van diverse bestuurlijke samenwerkingsverbanden en organisaties die nu in dat gebied opereren, een bundeling van krachten kan worden bereikt waardoor betere resultaten kunnen worden

behaald. Dit onderzoek waarmee reeds een start is gemaakt, zou kunnen leiden tot de oprichting van een Ontwikkelingsbedrijf Noordzeekanaalgebied waarin ook Bestuursplatform Masterplan en RON een plaats kunnen krijgen.

Welke andere partijen zijn betrokken?

In het Bestuursplatform zijn de (bestuurders van de) volgende partijen vertegenwoordigd:

- Rijkswaterstaat, directie Noord-Holland.
- Gemeenten Amsterdam, Zaanstad, Haarlemmerliede & Spaarnwoude, Beverwijk en Velsen.
- Zeehaven IJmuiden.
- Corus.
- Kamer van Koophandel.

Daarnaast zijn er nog diverse partijen (milieu- en belangenorganisaties en ondernemersverenigingen) betrokken bij het Masterplan door deelname in de maatschappelijke klankbordgroep

Welke middelen zetten we hiervoor in?

Het belangrijkste instrument is de ruimtelijke ordening, met name het tijdig reserveren van voldoende ruimte voor havens en havengebonden economische activiteiten.

Daarnaast hebben wij een bedrag gereserveerd van € 35 miljoen voor de medefinanciering van een nieuwe grote sluis in IJmuiden uit de UNA-gelden.

Bestaande programma's als "HIRB" en "Water als Economische Drager" kunnen mede bijdragen aan de projecten die geïnitieerd zijn vanuit het Masterplan Noordzeekanaalgebied.

Jaarlijkse bijdrage aan het Masterplan Noordzeekanaalgebied: € 220.000 t.b.v. Projectbureau en uitvoering van projecten.

De nieuwe zeesluis moet er komen

“Ze zouden best vaker kunnen vertellen hoe goed we hier zijn. Er wordt keihard gewerkt, dag en nacht. Komt een schip later binnen? Geen probleem, wachten we er toch op!” Frans Baud, algemeen directeur van KVSA en voorzitter van HOV IJmond, vindt dat de mensen in IJmuiden en omgeving best trots mogen uitstralen. De bijzondere kracht van deze havenplaats ligt voor een belangrijk deel in de uitstekende werkcultuur.

Natuurlijk speelt ook de strategisch gunstige ligging van IJmuiden een grote rol. “Het heeft uitstekende verbindingen met het achterland door heel goede wegaansluitingen en heel goede wateraansluitingen. Die moeten we volop benutten en we moeten goed naar de potenties blijven kijken. We hebben de infrastructuur, we liggen als shortsea haven en voor RoRo fantastisch goed, we hebben een nieuwe IJmondhaven waar we veel kunnen opvangen.”

Bij het thema infrastructuur komt vanzelfsprekend de nieuwe zeesluis ter sprake. Die moet er in de visie van Baud absoluut komen. Minister Eurlings laat een MIT-verkenning starten naar de noodzaak en haalbaarheid van een nieuwe grote zeesluis bij IJmuiden. Dit is hij overeengekomen met de gemeente Amsterdam, de provincie Noord-Holland en de ORAM. De sterke groei van het aantal grote zeeschepen leidt tot onaantvaardbare wachttijden. In het belang van de economische ontwikkeling, werkgelegenheid en de concurrentiepositie van Nederland zou zo'n sluis er moeten komen voor 2015. In 2008 moet de MIT-verkenning uitsluitsel bieden, maar voor Baud staat het wel vast dat de nieuwe zeesluis er komt. “Het alternatief is dat het Noordzeekanaal doodbloedt.”

Sommige tegenstanders van de zeesluis menen dat alleen de ‘havenbaronnen’ in Amsterdam ervan zullen profiteren. Volgens Baud is dit een kortzichtig standpunt. Ook voor IJmuiden is de nieuwe zeesluis belangrijk. Als er meer schepen worden geschut dalen bijvoorbeeld de loodskosten. Daarvan profiteert ook IJmuiden. Bovendien is er altijd spin-off van meer scheepvaartverkeer. De werkgelegenheid in de regio zal ervan profiteren, maar ook het milieu. Immers, wanneer grote zeeschepen moeten uitwijken naar andere havens, zoals Antwerpen en Hamburg, zal de lading over de weg naar onze regio worden vervoerd. En vrachtwagens vervuilen aanzienlijk meer dan schepen. “Transport is altijd nodig. Laten we dat nou maar gewoon accepteren.” De havens zijn hierbij door de jaren heen altijd een stabiele factor geweest met een grote toegevoegde waarde voor de regio. “Daar komt een continue cashflow vrij, er wordt constant geïnvesteerd in nieuw materieel, er is continu werk en er wordt continu geïnnoveerd.”

Voor het projectbureau van het Masterplan Noordzeekanaalgebied is de nieuwe zeesluis een speerpuntproject. In dit projectbureau participeren alle betrokken partijen: gemeenten, bedrijven en de Provincie Noord-Holland. Baud heeft de indruk dat het projectbureau goed functioneert. Hij is blij met de rol van de provincie als aanjager van ruimtelijke en economische ontwikkelingen. Baud: “Het is goed dat de provincie als bestuurslaag bestaat, die de belangen van de regio behartigt en het lokale niveau overstijgt.” In de samenwerking tussen alle partijen heeft de provincie uiteraard de hoofdregie. Deze kan zo nodig besluiten opleggen. Maar, zo zegt Baud: “ik kan me niet herinneren dat dat ooit

gebeurd is, ze proberen er altijd met goed overleg uit te komen.”

3.1.3 Noordvleugel

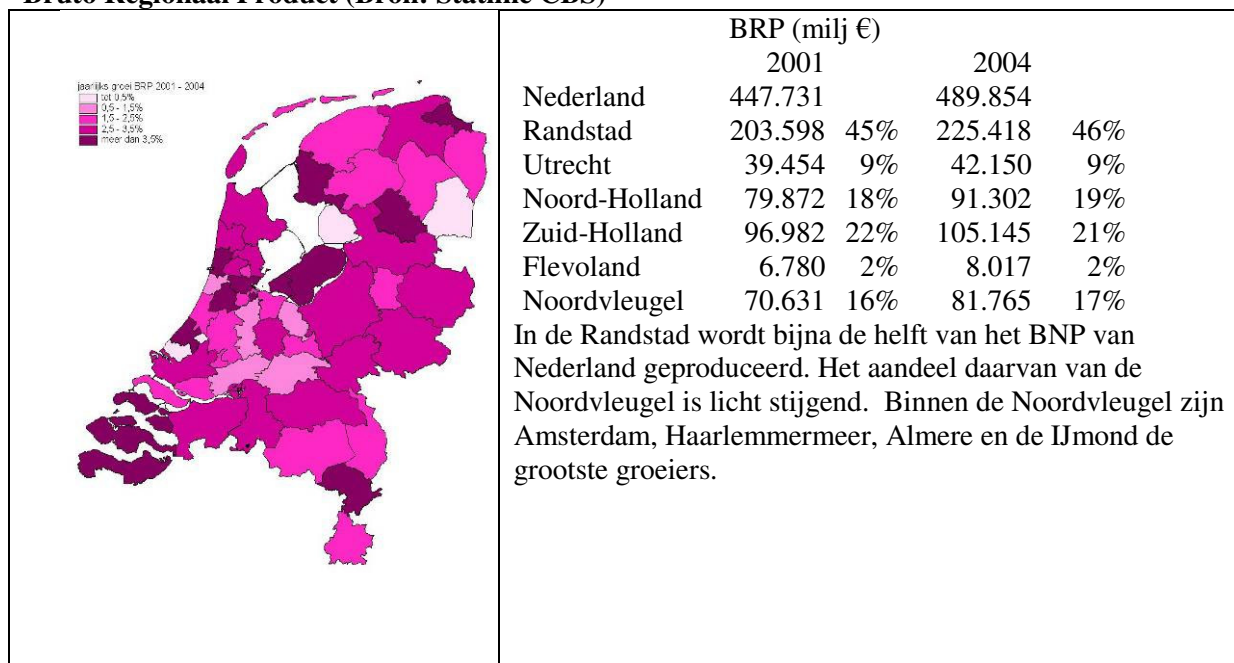
Economisch belang

Voor het gebied van de Noordvleugel (groot gebied Noord-Holland zuid + Almere) is de afgelopen jaren intensief samengewerkt, op het gebied van ruimtelijke ordening, verkeer en vervoer en economie. Afspraken over koers, ontwikkeling enz. werden in de Noordvleugelconferenties vastgelegd. De vierde Noordvleugelconferentie van 4 februari 2005 was geheel gewijd aan het thema economie. De partijen hebben afgesproken om voor de Noordvleugel de *metropolitane strategie* te voeren als economische koers (zie kader metropolitane strategie in hoofdstuk 1). Deze metropolitane strategie is vooral gericht op het behouden en versterken van de internationale concurrentiepositie van de Noordvleugel, en in bredere zin, de Randstad.

In internationaal perspectief neemt de Randstad vergeleken met de overige stedelijke regio's van Europa een vijfde positie in met betrekking tot de omvang van het BRP. De Randstad scoort in deze internationale vergelijking hoog op de factoren (lage) werkloosheid, arbeidsparticipatie, groei productiviteit, groei BRP per hoofd van de bevolking en attractiviteit voor vestiging van buitenlandse bedrijven. De Randstad scoort relatief matig op het gebied van groei bevolking en werkgelegenheid, de productiviteit (in absolute zin), en het BRP per hoofd van de bevolking (in absolute zin). Overige indicatoren waarop de Randstad relatief matig scoort zijn: aandeel werkgelegenheid in hoogtechnologische sectoren, uitgaven voor research & development, het spoorwegennetwerk, en de gemeten concentraties fijn stof.

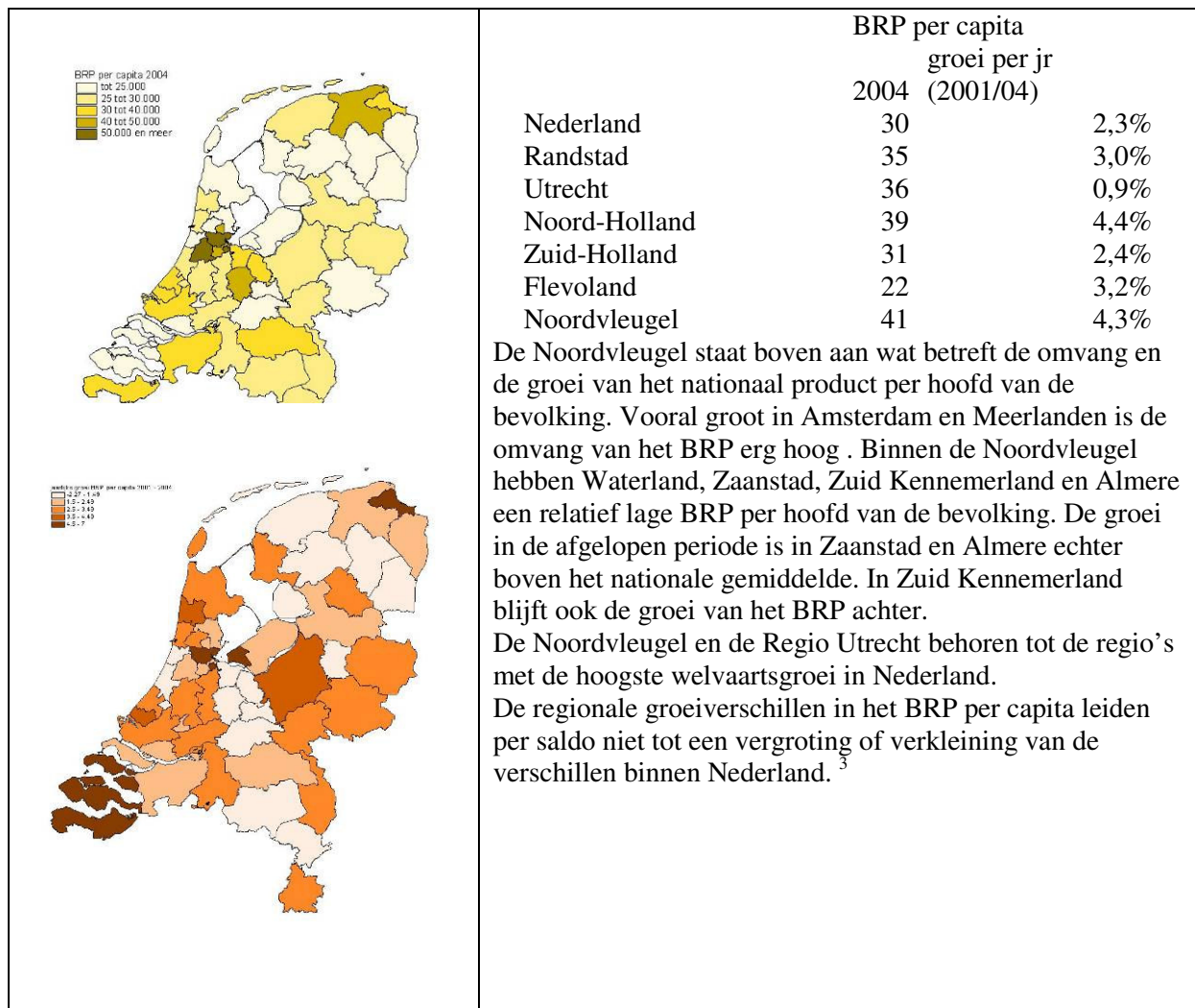
De Randstad, en als onderdeel daarvan het gebied van de Noordvleugel is ook van grote importantie voor de nationale economie. Het Bruto Regionaal Product van de Randstad bedroeg in 2005 234,6 miljard euro, 46,4% van het BBP van Nederland¹. Het aandeel van de Noordvleugel is 81,8 miljard (2004). De economie van de Noordvleugel groeit structureel harder dan die van de Zuidvleugel². Met name het BRP per hoofd van de bevolking (zie illustratie) is de Noordvleugel koploper.

Bruto Regionaal Product (Bron: Statline CBS)

¹ Bron: Regio Randstad/ TNO – Randstadmonitor 2006.

² Bron: Regio Randstad/ TNO - Randstadmonitor 2006, en Noordvleugel 2040 – Horizon in Beeld.

Wat speelt er nu?

Samenwerking

Door de conjuncturele terugval in de periode 2001-2004 realiseerden de partijen in de regio dat de internationale concurrentiepositie van de Noordvleugel niet zo vanzelfsprekend is als werd aangenomen. Er ontstond een groeiend gevoel dat bestuurlijke samenwerking randvoorwaardelijk is om succesvol te zijn in het ontwikkelen van beleid om de concurrentiepositie te behouden. Dit heeft geleid tot een nauwe samenwerking op Noordvleugelniveau.

Het kabinet onderkent het economisch belang van de Randstad voor de concurrentiepositie van Nederland en stuurt aan op het Urgentieprogramma Randstad, waarmee rijk en regio zich verbinden om de opgaven in de Randstad versneld aan te pakken om de verslechterende concurrentiepositie van de Randstad te verbeteren. Het Urgentieprogramma bevat in eerste instantie projecten waarover de meeste betrokken partijen het eens zijn dat spoedige realisatie van groot belang is voor het behouden van de concurrentiepositie van de Randstad. Hoewel de financiering van deze projecten rond is, komen ze niet van de grond wegens achterblijvende besluitvorming, of procedurele knelpunten. Daarnaast beoogt het Urgentieprogramma oplossingen te voorzien voor projecten waarvan ook de financiering nog problematisch is. Relevante projecten voor Noord-Holland zijn o.a. de wegbreiding Schiphol-Amsterdam-Almere, het oplossen van de knelpunten op de A4, de ontwikkelingsmogelijkheden van Schiphol, en de ontwikkeling van Werkstad A4. De uitvoering en financiering van het Urgentieprogramma Randstad is geregeld via een bestuursakkoord tussen de 4 Randstadprovincies (IPO) en het Rijk.

³ de gemiddelde afwijking ten opzichte van het Nederlandse gemiddelde blijft gelijk)

Demografie

De Noordvleugel neemt een bijzondere positie in inzake de lange termijn ontwikkelingen van de potentiële beroepsbevolking. Voor Nederland in totaal voorspelt het CBS een daling van de beroepsbevolking als gevolg van vergrijzing van de bevolking. In uitzondering daarop wordt voor de Noordvleugel – ook voor de lange termijn – een gestage stijging van de beroepsbevolking voorspeld, als gevolg van een structurele migratie van jongeren uit de rest van Nederland. De Noordvleugel heeft dus een blijvende aanzuigende werking op de rest van Nederland, met name jongeren. Als gevolg van deze scheefgroei zal er op langere termijn de disbalans in economische groei tussen de Noordvleugel en de rest van Nederland alleen maar toenemen, aangezien economische groei grotendeels gerelateerd kan worden aan de groei van de beroepsbevolking. De partijen van de Noordvleugel, en met name de rijksoverheid, staan hiermee voor een dilemma: wordt de economische potentie van de Noordvleugel volledig geaccommodeerd en benut, met als gevolg stagnerende economische prestaties in de rest van Nederland? Of moet er beleid komen om deze “natuurlijke” ontwikkeling tegen te gaan, met als gevolg een spreiding van de geringe groei van de beroepsbevolking over heel Nederland? De metropolitane strategie van de Noordvleugel gaat uit van het eerste scenario, omdat de mondiale economische ontwikkelingen wijzen op een toenemend belang van grootstedelijke regio's.

Structuurvisie

Voor de Noordvleugel wordt een ruimtelijke visie opgesteld: Noordvleugel 2040. Deze visie zal tevens een bouwsteen zijn voor de provinciale structuurvisie die in het kader van de nieuwe wet op de ruimtelijke ordening in 2008 gemaakt zal worden.

Pieken in de Delta

De rijksoverheid stimuleert grootschalige regionale economische projecten in regio's die belangrijk zijn voor de nationale economie, met name op het gebied van kenniseconomie en innovatie. Hiertoe is het Pieken in de Delta programma bedoeld. De regio participeert financieel en procesmatig in dit programma.

Marketing en acquisitie

Een aspect van de nieuwe “urgentie” voor samenwerken is de groeiende acceptatie dat het marketingconcept voor de Noordvleugel gebaseerd moet zijn op de bekendheid van het “merk” Amsterdam. De Noordvleugel ontwikkelt initiatieven om de diverse organisatie die zich bezighouden met marketing en acquisitie te stroomlijnen.

Wat willen we bereiken?

De provincie beschouwt de Noordvleugel als de kernzone voor de regionale en nationale economie, en wil de internationale concurrentiepositie behouden en versterken. Hiertoe is het van belang dat het vestigingsklimaat met name voor internationaal georiënteerde bedrijven uitstekend is. Daarnaast willen we de diversiteit van de economische structuur behouden en versterken.

Ten aanzien van het Urgentieprogramma Randstad willen we meewerken aan de versnelde realisatie van de projecten.

Hoe bereiken we dat?

Door het voeren van een metropolitane strategie. Dat wil zeggen dat onze beleidsmaatregelen en ruimtelijke investeringen primair gericht zijn op het versterken van de randvoorwaarden die goed aansluiten bij een concurrerende grootstedelijk economisch klimaat. Deze maatregelen zijn vooral gericht op de belangrijkste elementen van een metropolitane economie: het bieden van schaalvoordelen, diversiteit en interactie. De concrete beleidsacties zijn clustergebonden (zie onder Schiphol, innovatie, plabeka, enz.).

Onze acties zijn vooral gericht op samenwerken. De Noordvleugel is een complexe bestuurlijke regio met twee provincies, een stadregio en vele gemeenten. Bovendien is de Noordvleugel een onderdeel

van de Randstad. We willen de huidige samenwerking in de Noordvleugel verder uitbouwen, waarbij we alert zullen zijn op het ontstaan van “bestuurlijke drukte”.

We ondersteunen het Urgentieprogramma Randstad via het ondertekenen van het Bestuursakkoord IPO-Rijk, waarin we onder meer onze financiële bijdrage vastleggen.

Welke andere partijen zijn betrokken?

Alle Noordvleugelgemeenten. Het voorzitterschap van de Noordvleugelconferentie is een coproductie van Noord-Holland en Amsterdam. De rijksoverheid is nauw betrokken, met name via het Urgentieprogramma Randstad, en sectorale programma's als Pieken in de Delta.

Ook het georganiseerde bedrijfsleven is aangehaakt bij de Noordvleugelprocessen en projecten.

Welke middelen zetten we hiervoor in?

Vanuit economie zetten wij behalve ambtelijke en bestuurlijke inzet, geen geld specifiek voor de Noordvleugel in.

Wel zetten we substantiële middelen in voor het generieke Urgentieprogramma Randstad, welke los staat van deze Economische Agenda.

3.1.4. Regionale Economische Stimuleringsprogramma's Noord-Holland Zuid

Inleiding

Economie laat zich kenmerken door een complex samenspel van elementen dat zich niet beperkt tot de grenzen van landen, laat staan gemeenten. Het is dan ook van belang dat gemeenten in hun economisch beleid zich niet alleen laten leiden door eigen belang en focussen op het eigen grondgebied maar ook aansluiting zoeken bij de andere gemeenten in de regio. Samenwerking op economisch gebied die gemeentegrenzen overstijgt is echter niet altijd vanzelfsprekend en komt ook niet vanzelf tot stand. Om deze reden heeft de provincie de afgelopen jaren veel energie gestoken in het organiseren van regionale economische samenwerking. Het model waarin we de samenwerking hebben vormgegeven hebben we "RES" genoemd: Regionale Economische Stimuleringsprogramma's. Het RES-model behelst in het algemeen een gestructureerde samenwerking tussen provincie, gemeenten, en georganiseerd bedrijfsleven, die een programma van regionale economische stimuleringsprojecten organiseert, financiert, en aanstuurt.

Met de RES richten wij ons op:

- Versterking van de economische structuur in de regio
- Bevordering van de economische samenwerking in de regio
- Versterking van het zelforganiserend vermogen in de regio.

De programma's zijn vormgegeven rond thema's als ruimte, ondernemerschap, arbeidsmarkt, recreatie en toerisme. De concrete invulling van deze thema's, en waar de accenten gelegd worden, verschilt per regio: er is maatwerk per regio.

In de afgelopen jaren waren er in een groot deel van Noord-Holland actieve RES organisaties en programma's. In het noorden waren de Kop en Munt en Halter in Balans operationeel maar deze RES'en zijn inmiddels opgegaan in het Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord. In het zuiden opereren op dit moment de RES IJmond Veelzijdig, de RES Zaanstreek-Waterland, de RES Zuid-Kennemerland en de RES Gooi en Vechtstreek.

Economisch belang

De economische structuur en prestaties van de diverse regio's in de provincie Noord-Holland zijn erg verschillend. Daar waar het zuiden van de provincie (Noordvleugel) gekenmerkt kan worden als een economische motor van nationaal belang, is het economisch karakter van de noordelijke regio's geheel anders. Enerzijds is het van belang om de potenties van de regio's optimaal tot zijn recht te laten komen, en anderzijds is het belangrijk om de samenhang tussen de regio's niet uit het oog te verliezen, om een zo consistent mogelijke ruimtelijk economische inrichting van de provincie te verkrijgen. Een voorbeeld van deze samenhang is de scheve woon-werkbalans tussen het noorden en het zuiden. Een gerichte aanpak van de economische ontwikkeling van Noord-Holland noord vanuit de eigen potenties, heeft als bijkomend effect dat de pendel tussen noord en zuid afneemt.

Wat speelt er nu?

Samenwerking

In het zuiden van de provincie zijn er vele bestuurlijke samenwerkingsverbanden, ook op het gebied van economische stimulering. De vraag is of dit wel effectief is, en er tussen de diverse gremia geen overlap is. In ons collegeprogramma "*Krachtig, in Balans*" hebben wij aangegeven dat wij onderzoek willen doen naar bundeling van de huidige bestuurlijke en organisatorische verbanden in het Noordzeekanaalgebied in één Ontwikkelingsbedrijf Noordzeekanaalgebied, om het Noordzeekanaalgebied als belangrijke motor van de Noord-Hollandse economie te versterken. Deze bundeling kan consequenties hebben voor de organisatiestructuur van de RES IJmond Veelzijdig en de RES Zaanstreek-Waterland, en misschien ook van de RES Zuid-Kennemerland. Wij blijven zoeken naar verdere optimalisatie van de RES-en.

Evaluatie RESsen

Ambitie en intensiteit van de samenwerking in RES-verband zijn bepalend voor de resultaten die behaald kunnen worden. Een laag ambitieniveau heeft als consequentie het inzetten van beperkte

middelen qua menskracht en financiën, waardoor het relatief veel moeite kost om projecten en programma's te realiseren. De regio's zijn veelal creatief in het genereren van ideeën maar deze komen door de achterblijvende inzet vaak niet tot concrete uitvoering. Met andere woorden, er is vaak sprake van een mismatch tussen ambitie en inzet.

Wat willen we bereiken?

Wij willen dat de regio's in Noord-Holland op economisch gebied optimaal functioneren, de kansen benutten en de knelpunten aanpakken. We willen dat er niet alleen sprake is van een optimale ruimtelijk economische samenhang binnen de regio's maar ook tussen de regio's in Noord-Holland onderling. Regionale samenwerkingsverbanden die ambitieuze uitvoeringsgerichte projecten genereren, moeten op professionele wijze georganiseerd zijn en voldoende middelen ter beschikking hebben. In zulke samenwerkingsverbanden zullen we actief participeren en daaraan financieel bijdragen.

Hoe bereiken we dat?

We willen met de regio's in discussie gaan over het belang van professionalisering van de samenwerking waarin de inzet van middelen in overeenstemming is met de ambitie van de partijen en hen overtuigen om de samenwerking ook op zo'n manier te organiseren. Deze discussie over de optimalisatie van de samenwerking zullen we niet alleen in het Noordzeekanaalgebied aangaan, maar ook in Zuid-Kennemerland en Gooi en Vechtstreek. Voor dergelijke samenwerkingsverbanden zullen we middelen ter beschikking stellen voor de uitvoering van programma's. Daarbij verdubbelen we in principe de bijdrage van de regio.

De samenhang tussen de regio's bewaken we door de regionale economische ambities en ontwikkelingen aan te laten sluiten bij de provinciale doelstellingen. Door actief te participeren in de samenwerkingsverbanden en invloed uit te oefenen op programma en projecten, kunnen we dit realiseren.

Welke andere partijen zijn betrokken?

Met name gemeenten, en daarnaast de Kamer van Koophandel, georganiseerd bedrijfsleven, en onderwijsinstellingen.

Welke middelen zetten we hiervoor in?

Voor het Ontwikkelingsbedrijf en RES'en staat de komende vier jaar 8 miljoen euro gereserveerd.

Samen krijg je meer voor elkaar

De Zuydwal groep is de zakelijke basis van zes restaurants in Gooi en Vechtstreek en omgeving. Zuydwal verzorgt onder andere de sales, administratie, de P&O taken en het algemeen management. Ingrid Besselink is management coördinator en stuurt de bedrijfsleiding van een zestal restaurants aan. 'Wij vinden het belangrijk om kwaliteit te leveren tegen een goede prijs. Wij zijn geen keten, elk restaurant heeft zijn eigen identiteit die past bij de omgeving.'

'Naast het managen van onze restaurants kijken wij op welke wijze wij de toeristische en recreatieve economie in de gebieden rondom onze restaurants kunnen verbeteren. Zo zijn wij vier jaar geleden met verschillende partijen gaan kijken hoe wij Muiden beter op de kaart konden zetten. Muiden heeft veel te bieden maar wij zagen dat de recreatieve economie hier aan het teruglopen was.'

'Alle horecagelegenheden en andere partijen op recreatief gebied waren veelal met hun eigen zaken bezig. Er was weinig samenhang in de gemeente. In een overkoepelende samenwerking hebben provincie, gemeente, ANWB, KvK en ondernemers de handen ineen geslagen en zijn gekomen tot drie plannen op het gebied van PR, water en parkeren. Deze zijn kant en klaar aangeboden aan de gemeente Muiden. Provincie Noord-Holland heeft ons enorm gesteund met het toekennen van subsidie en het geven van advies tijdens bijeenkomsten. De provincie heeft toch een wat bredere kijk op de dingen.'

Aan de hand van de plannen is een parkeerterrein aangelegd met camerabeveiliging om de veiligheid te waarborgen, er is een website opgezet (Muidenvesting.nl) waar ondernemers en verenigingen informatie kunnen plaatsen en gezamenlijk hebben wij de afgelopen tijd arrangementen en activiteiten ontplooid. Op dit moment maken wij ons sterk om ervoor te zorgen dat er informatiezuilen komen op verschillende plekken in Muiden. Het is nu zaak om continuïteit te houden in de initiatieven.'

Het Regionaal Economisch Stimuleringsprogramma (RES), dat voor 50 procent gefinancierd wordt door de provincie, heeft ook zijn bijdrage geleverd aan het tot stand komen van de plannen. 'Het is goed dat er initiatieven als het RES bestaan. Nu de meeste plannen in Muiden tot uitvoering zijn gebracht gaat de Zuydwalgroep in samenwerking met gemeente en andere partijen zich richten op de gemeente Huizen. Wij gaan de toeristische activiteiten in Huizen meer inzichtelijk maken en gaan kijken hoe we dagjestoeristen langer vast kunnen houden.'

'Het streven is om op de lange termijn voor de hele Gooi en Vechtreek een overkoepelend orgaan te creëren die zich inzet voor de toeristische en recreatieve economie in het gebied. De Gooi en Vechtstreek heeft veel te bieden. We hebben hier bos, heide, water, en meerdere fiets- en wandelknooppunten die we op een duurzame manier meer kunnen benutten.'

3.2 Werklocaties

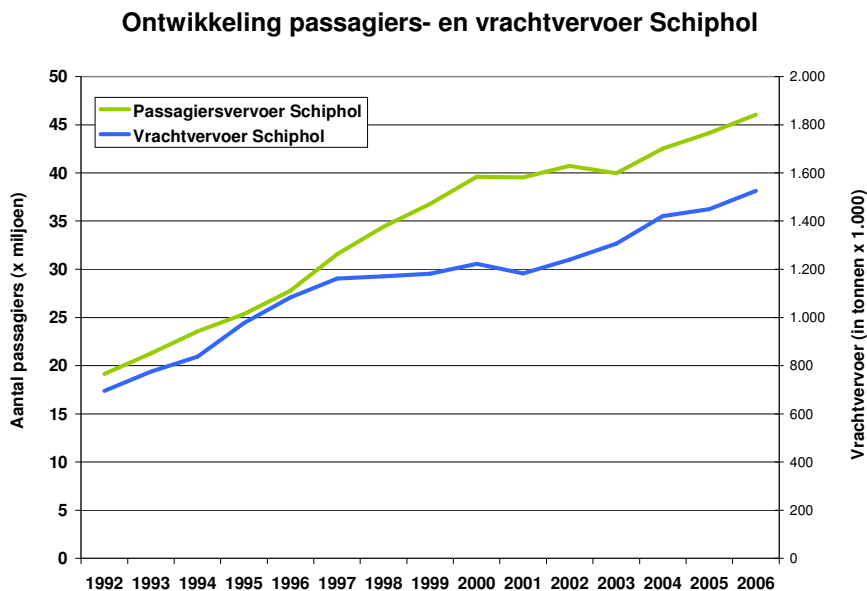

Bij het thema werklocaties draait het om voldoende en kwalitatief goede vestigingsmogelijkheden van bestaande bedrijven en economische centra op werklocaties. Het gaat daarbij om grote clusters van werklocaties als Schiphol en afzonderlijke werklocaties in de vorm van bedrijventerreinen, kantoorlocaties en grootschalige detailhandelslocaties.

3.2.1 Schiphol

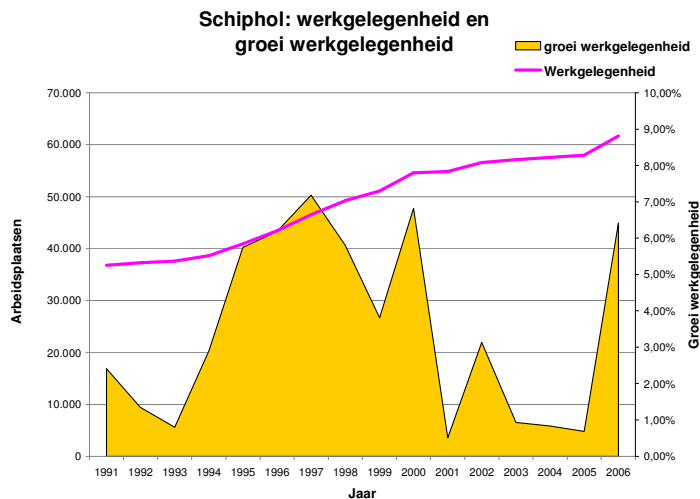
Economisch belang

De luchtvaartactiviteiten van Schiphol zijn in de afgelopen twintig jaar explosief gestegen, mede naar aanleiding van het gevoerde mainportbeleid van de overheden (zie grafiek). Schiphol is gegroeid naar een majeure hub-luchthaven, in grootte de vierde van Europa naast London, Parijs en Frankfurt. In 2006 verwerkte Schiphol ruim 46 miljoen passagiers en ruim 1,5 miljoen ton vracht. Daarnaast is Schiphol zich steeds meer gaan toeleggen op *non-aviation* bedrijfsactiviteiten zoals detailhandel en vastgoed. Tegenwoordig maakt het segment non-aviation een substantieel deel uit van het bedrijfsresultaat van Schiphol.

Zoals overal in de wereld heeft de luchthaven een grote impact op de economie van de regio, in directe en indirecte zin. Op de luchthaven werken 61.691 mensen (2006), verdeeld over 578 bedrijven. De grootste werkgever is nog altijd Air France/KLM.

Wellicht belangrijker dan de directe werkgelegenheid zijn de indirecte economische effecten. We kunnen onderscheid maken in bedrijven die toeleveren aan bedrijven op Schiphol (de achterwaartse indirecte effecten) en bedrijven die zich in de buurt van Schiphol hebben gevestigd uit vanwege de uitstraling, en omdat men regelmatig gebruik maakt van luchtvaartdiensten (de voorwaartse indirecte effecten). We rekenen bedrijven die in sterke mate internationaal actief zijn, en daarvoor veel moeten reizen, zoals vele bedrijven actief in de financiële en zakelijke dienstverlening in zekere mate tot de indirecte voorwaartse effecten van de luchthaven. Diverse studies hebben onderzocht in welke mate er sprake is van met name indirecte voorwaartse effecten. Deze studies komen qua werkgelegenheid in het algemeen tot de conclusie dat de indirecte voorwaartse en achterwaartse effecten ongeveer zo groot zijn als de directe werkgelegenheidseffecten. Volgens dit principe genereert Schiphol op dit moment maximaal zo'n 120.000 arbeidsplaatsen. In termen van toegevoegde waarde is mainport Schiphol direct en indirect goed voor ongeveer 8,5 miljard euro, ruim 1,5 procent van het Bruto Binnenlands Product, en ongeveer 10 procent van BRP van de Noordvleugel.

Het economisch belang van Schiphol voor de regio wordt deels veroorzaakt door de omvang van luchtvaartactiviteiten (passagiersvervoer en vrachtvervoer), maar vooral door het hoogkwalitatieve netwerk van rechtstreekse en frequente luchtvaartverbindingen in Europa en intercontinentaal. In 2006 waren er 269 bestemmingen, waarvan 114 intercontinentaal, rechtstreeks vanuit Schiphol bereikbaar. Dit netwerk is een belangrijke, zo niet cruciale vestigingsvoorwaarde voor bedrijven met een sterk internationaal profiel. De luchtvaartsector is niet in staat om dit netwerk rendabel te exploiteren als er niet een groot aandeel van het passagiersvervoer transferverkeer zou zijn. Het *catchment area* (de thuishmarkt van potentiële reizigers) is in de regio rondom Amsterdam te klein om zo'n groot netwerk in stand te houden. Het netwerk is wel rendabel door constante in- en uitstroom van transferreizigers, die via Schiphol naar andere bestemmingen vliegen. In 2006 was 41,6% van het passagiersvervoer transferverkeer. Dit grote aandeel transferverkeer maakt van luchthaven Schiphol een klassieke hubluchthaven.

Wat speelt er nu?

De luchthaven loopt langzamerhand tegen haar (milieu)capaciteitsgrenzen aan. De provincie heeft een belangrijke rol in het proces om samen met de luchtvaartsector en omwonenden tot overeenstemming te komen met betrekking tot het gebruik van de luchthaven en de maatregelen tot hinderbeperking.

De regionale partijen hebben rond 2001 het ruimtelijk economisch beleid verwoord in de Ruimtelijk Economische Visie Schipholregio (REVS). Deze visie zal in 2008 worden geactualiseerd.

Rond de Schiphol Area Development Company discussiëren betrokken partijen (Bestuursforum Schiphol) over de toekomstperspectieven van deze ontwikkelingsmaatschappij. Specifiek aandachtspunt is de opbouw van een relevante grondportefeuille.

Er is een groot tekort ontstaan voor de opvang van de vraag naar grootschalige logistieke terreinen. De realisatie van logistieke terreinen is de afgelopen jaren ernstig vertraagd. SADC werkt momenteel met een aantal partijen samen, waaronder de provincie Noord-Holland, om Werkstad A4 te realiseren. Werkstad A4 is de conceptnaam voor een aantal Schipholgebonden logistieke terreinen, waaronder Schiphol Logistics Park en de A4 zone West, die in het streekplan Noord-Holland Zuid als Schipholgebonden bedrijvenlocaties zijn vastgelegd. Bijzonder aan Werkstad A4 is dat het concept ervan uitgaat dat het een belangrijke bijdrage gaat leveren aan de leefbaarheid van de omgeving. Een cruciale pijler in het concept is de realisatie van een ongestoorde logistieke verbinding tussen de bedrijvenlocaties en de luchthaven. Werkstad A4 wordt ontwikkeld in een samenwerkingsverband met de gemeente Haarlemmermeer, Schiphol, AM en SADC.

Voor de opvang van internationaal opererende kantoorhoudende bedrijven, die zich graag in een hoogdynamische setting willen profileren, zet de regio in op de verdere ontwikkeling van de

Amsterdamse Zuidas, als primaire toplocatie van Nederland. Om de ambitie om de Zuidas in een dokmodel (overkapping van de infrastructuur) te ontwikkelen, wordt gewerkt aan een sluitende business case. De Zuidas past heel goed in het ruimtelijk economisch profiel van de regio van Schiphol en Amsterdam.

Wat willen we bereiken?

Behoud knooppuntfunctie Schiphol

De provincie onderkent het belang van Schiphol voor de regionale en nationale economie. Zoals hierboven is aangegeven, is de kern van het economisch belang van Schiphol het kwalitatieve netwerk van frequente en rechtstreekse verbindingen in de wereld. Deze internationale knooppuntfunctie van Schiphol is van fundamenteel belang voor de internationale concurrentiepositie van Nederland, van de Randstad en daarbinnen de Noordvleugel, en is een belangrijke en vaak doorslaggevende vestigingsfactor voor bedrijven met een internationaal profiel. De prioriteit zoals wij dat in onze Middenlange Termijn Visie Schiphol (2006) hebben vastgelegd, is dan ook het behouden van dit netwerk, kortweg de knooppuntfunctie van Schiphol.

Selectief vestigingsbeleid

Rondom de luchthaven voert de provincie tezamen met de regionale partners sinds 1987 een selectief vestigingsbeleid. De ruimte voor economische activiteiten in het Schipholgebied is primair bestemd voor Schipholgebonden bedrijvigheid. Met het selectieve vestigingsbeleid willen we voorkomen dat het gebied dichtslibt met activiteiten die geen meerwaarde hebben voor de knooppuntfunctie, of zelfs deze functie kunnen bedreigen. We streven naar een zorgvuldige en samenhangende ruimtelijke inrichting, passend binnen het (internationale) ruimtelijk-economisch profiel. De inrichting van het gebied mag eventuele toekomstige ontwikkelingen die binnen het ruimtelijk-economisch concept passen, niet onmogelijk maken.

Werkstad A4

We vinden Werkstad A4 een innovatief concept dat een belangrijke bijdrage zal leveren aan het vestigingsklimaat rond de luchthaven enerzijds, en de leefbaarheid en bereikbaarheid anderzijds. Wij willen de realisatie van Werkstad A4 ondersteunen.

Werkstad A4

Met de Werkstad A4 hebben we goud in handen. Werkstad A4 wordt een multimodaal knooppunt dat ruimte biedt aan nieuwe en innovatieve ruimtelijke concepten. De vele plannen en ontwikkelingen in het gebied worden in Werkstad A4 gestroomlijnd tot één integrale ontwikkeling.

De realisatie van Werkstad A4 geeft de regio een impuls in het internationale krachtenveld.

Het afgelopen jaar zijn belangrijke stappen gezet. Bij het Rijk staat de Werkstad A4 op de agenda. In het Urgentieprogramma Randstad is Werkstad A4 als 'kandidaat UPR- project' opgenomen. Deze kabinetsperiode zal uitspraak worden gedaan over nut en noodzaak van Werkstad A4, de locatiekeuze en de rijksbijdrage aan financiering van onderdelen.

De Integrale Gebiedsvisie Werkstad A4 is opgesteld. Gedeputeerde Staten van Noord-Holland heeft zich achter de Integrale Gebiedsvisie opgesteld, waarbij gevraagd is om de relatie met de parallelstructuur A4 verder uit te werken. Ons college heeft zich positief over de Gebiedsvisie uitgesproken. De Raad heeft daarbij gevraagd om een verdere uitwerking van het leefbaarheidskader. Dit is inmiddels gebeurd. Daarbij ligt er de verzekering dat Werkstad A4 de ambitieuze doelstelling over leefbaarheid waar zal weten te maken.

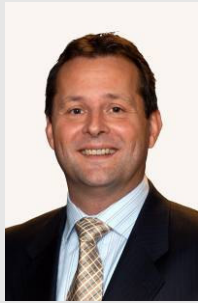
De Stadsregio Amsterdam heeft in opdracht van het 'Platform Bedrijven en Kantoren' een studie gedaan naar de vraag of Werkstad A4 op de juiste locatie is gepland.

Schiphol tenslotte heeft zowel in zijn vrachtstrategie als in zijn visies op de ontwikkeling van Schiphol de ontwikkeling van de Werkstad A4 integraal opgenomen. Volgens Schiphol is een "best in class" ruimtelijk concept nodig om onderscheidend te zijn als mainport en in het bijzonder als belangrijke vrachtluchthaven in Europa. Luchtvracht en regio zijn daarbij nauw met elkaar verbonden via integrale gebiedsontwikkeling en de zorg voor hoogwaardige bereikbaarheid via bijvoorbeeld vrachtbaan en HST-vracht.

Het programmabureau Werkstad A4 werkt momenteel de deelplannen verder uit. Het accent ligt daarbij op de verdere uitwerking van de logistieke clusters en de bijbehorende multimodale infrastructuur. In verschillende gremia wordt met marktpartijen gesproken over de verdere uitwerking van het logistieke concept. Parallel hieraan wordt met marktpartijen gesproken over de uitwerking van de zogenoemde ongestoord logistieke verbinding en de bijbehorende terminals: 'ongestoorde' toegang tot de terreinen vanaf het luchthavengebied, de A4 en via het HSL-spoor.

De komende maanden zal dit leiden tot een Masterplan voor het Werkstad A4-gebied. In dit Masterplan zal op basis van een functioneel programma van eisen een aanzet worden gegeven voor de uitwerking in een stedenbouwkundig plan.

Ik ben trots op deze dynamische regio, waar marktpartijen en overheid elkaar weten te vinden en zie uit naar een verdere samenwerking bij het realiseren van de integrale ontwikkeling van Werkstad A4.

Mr. A. Th. H. (Arthur) van Dijk
Wethouder Economische Zaken
Gemeente Haarlemmermeer

SADC

We willen het herstructureringsproces rond het Bestuursforum Schiphol en SADC afronden. Onze inzet daarbij is bieden van een goed toekomstperspectief voor deze ontwikkelingsmaatschappij, waarbij deze zich kan ontwikkelen als een regionale speler van grotere importantie dan tot heden het geval is geweest.

Hoe bereiken we dat?

We willen de knooppuntfunctie van Schiphol behouden door in te zetten op een selectieve ontwikkeling van Schiphol, waarbij de knooppuntgebonden activiteiten in ieder geval voor Schiphol behouden blijven, en de niet-knooppuntgebonden activiteiten (zoals low cost en chartervluchten) bij een gebrek aan capaciteit op Schiphol elders ondergebracht moeten worden. We verwijzen hiervoor kortweg naar de Middellange termijn Visie Schiphol.

Het selectieve vestigingsbeleid wordt sinds 1987 vormgegeven door een regionaal samenwerkingsverband, het Bestuursforum Schiphol (BFS) en de regionale uitvoeringsmaatschappij Schiphol Area Development Company (SADC). De provincie Noord-Holland is aandeelhouder in de NV SADC. Het BFS adviseert de provincie en de andere betrokken partijen over een aantal randvoorwaardelijke aspecten rondom de ontwikkeling en uitgifte van Schipholgebonden werklocaties. Deze aspecten zijn bijvoorbeeld:

- Het operationaliseren van selectiviteit via het ontwikkelen van vestigingscriteria en een handhavingsmethodiek. Op dit moment zijn de vestigingscriteria voor Schipholgebonden bedrijven vastgelegd in het streekplan Noord-Holland Zuid.
- Het vastleggen van de fasering en segmentering van Schipholgebonden kantoor- en bedrijfslocaties. Deze fasering en segmentering is vastgelegd in de Ontwikkelingsstrategie Ruimtelijk Economische Visie Schipholregio (REVS).
- Het jaarlijks monitoren van de ontwikkeling en uitgifte van terreinen in het kader van de Ontwikkelingsstrategie.

We zijn ervan overtuigd dat regionale samenwerking in een verband als het BFS de beste mogelijkheden biedt om het ruimtelijk economisch beleid rondom Schiphol vorm te geven. We willen de samenwerking in het BFS dan ook continueren.

We de ontwikkeling van Werkstad A4 ondersteunen mede door een bijdrage te leveren aan de proceskosten.

Met betrekking tot SADC zullen we in het geëigende orgaan, het Bestuursforum Schiphol, de discussie aangaan met onze partners om te komen tot de meest optimale structuur waarbinnen SADC zich kan ontplooiën als regionale speler van formaat. Mogelijk zullen we hiervoor met nieuwe voorstellen komen ten aanzien van de financieringsstructuur.

Welke andere partijen zijn betrokken?

De regionale samenwerking rondom Schiphol vindt primair plaats met de gemeenten Haarlemmermeer en Amsterdam, en Schiphol Group. Daarnaast vindt er regelmatig overleg plaats met een groot aantal regionale partijen, ook formeel via de Bestuurlijke Regie Schiphol Groot.

Welke middelen zetten we hiervoor in?

Ons primaire instrument is de ruimtelijke ordening, met name het tijdig reserveren van voldoende ruimte voor Schipholgebonden economische activiteiten. Daarnaast zullen we ons oriënteren op de toepassing van ons grondbeleid in de Schipholregio. We hebben SADC reeds aangeboden om gronden aan te kopen, die door SADC ontwikkeld kunnen worden.

We zetten in beperkte mate financiële middelen in:

- Bestuursforum Schiphol – bijdrage aan operationele kosten: 10.000 jaarlijks
- Werkstad A4 – bijdrage aan proceskosten ter realisatie van een complex van Schipholgebonden logistieke terreinen: 125.000 jaarlijks (2008-2010).
- Aanleg T106 bij bedrijventerrein Lijnden: tot 2009 199.000 jaarlijks (betreft een oude verplichting)
- Airports Regions Conference – bijdrage en proceskosten voor deelname in dit Europese samenwerkingsverband van luchthavenregio's: 19.100 jaarlijks.

3.2.2 Greenport Aalsmeer /Agriport A7

Hoewel onze inzet rond Greenport Aalsmeer en Agriport A7 uitgewerkt worden in de Agenda Landbouw en Visserij doet het recht aan het economisch belang van beiden om er in de Economische Agenda kort op in te gaan.

Greenport Aalsmeer

Greenport Aalsmeer zorgt voor circa 50.000 volledige arbeidsplaatsen (fte). De exportwaarde van de totale Nederlandse sierteelt bedraagt 7,5 miljard euro (2005). Daarnaast zorgt de sierteelt voor een relatief hoge productie- en toegevoegde waarde. De toegevoegde waarde van alleen al de sierteelt in Greenport Aalsmeer bedraagt circa 592 miljoen euro (2003). De omzet van de Bloemenveiling bedroeg in 2005 bijna 1,7 miljard euro.

Gepland nieuw glasareaal: 210 ha (primaviera in Haarlemmermeer)

60 ha gepland voor agro gerelateerde bedrijvigheid

420 ha glasareaal te saneren/herinrichten (vnl Legmeerpolder)

Het 'sierteelt en businesscomplex' in Aalsmeer e.o. is van groot belang voor de regionale economie en voor de internationale concurrentiepositie van Nederland. Greenport Aalsmeer heeft een sterke positie, geniet wereldwijde naam en faam en heeft goede perspectieven. Deze positie is door de opkomst van nieuwe productiegebieden en nieuwe logistieke en handelsdraaischijven niet vanzelfsprekend. De – grote- uitdaging om Greenport Aalsmeer op lange termijn vitaal en krachtig te houden moet in de eerste plaats door de regio zelf worden aangegaan. Er mag echter steun van het rijk worden verwacht, dat de 5 greenports prioriteit geeft. In dit kader wordt nauw aangesloten bij de initiatieven van Greenport Nederland.

De provincie is met de vier gemeenten Aalsmeer, Uithoorn, Amstelveen en Haarlemmermeer en met VBA en overig bedrijfsleven een alliantie aangegaan. Met de instelling van de Stuurgroep Greenport Aalsmeer, waarin de vier gemeenten, FMA en de provincie als voorzitter zijn vertegenwoordigd, is een flinke stap gezet om een betere afstemming en regie te krijgen. In een ambitieus programma worden herstructurering en het realiseren van natuur, wonen en wateropgaven aangepakt naast de topprioriteit bereikbaarheid. Daartoe wordt een programmabureau opgezet dat eind 2007 operationeel is. Om beter aangetakt te zijn bij de relevante nationale ontwikkelingen en onze invloed daar te vergroten, nemen wij deel in het landelijk greenportplatform

Agriport A7

Agriport A7 is een projectlocatie voor grootschalige glastuinbouw van circa 410 hectare en agribusiness en logistiek van circa 80 hectare. Er worden op dit moment 6 bedrijven gebouwd. In een half jaar zijn er 210 banen geschapen.

De glastuinbouw levert veel werkgelegenheid op, zowel voor laag- als voor hoogopgeleiden. Het aantal tuinders in Nederland neemt af maar het areaal niet. Naast specialisatie vindt in deze sector ook schaalvergroting plaats. Bij dit laatste is behoefte aan veel ruimte maar de van oudsher bekende tuinbouwgebieden bieden meestal te weinig ruimte voor uitbreiding. Ruimte ontstaat daar alleen als een tuinder ermee stopt. Daarnaast is er in deze oude tuinbouwgebieden druk op de ruimte vanwege de toenemende vraag om ruimte voor woningbouw. Wij zetten daarom in op de ontwikkeling van Agriport A7, een project dat qua grootte en type bedrijven uniek in Nederland is en volledig is ingericht op de toekomstige maatschappelijke ontwikkelingen en een sterke concurrentiepositie ten opzichte van het buitenland. Dit project in Noord-Holland Noord bindt grootschalige glastuinbouw, agribusiness en logistiek en biedt tuinders de ruimte om meteen megatuinbouwbedrijven op te zetten met opties voor verdere uitbreiding. Tuinders met een zelfde visie en een zelfde sector werken hier samen met de Stichting Agriport A7 waarbij een combinatie van centrale verwerking en clustering van logistieke bewegingen, energie- en watervoorzieningen zorgen voor een concurrentievoordeel. Met de toenemende activiteit van Agriport A7 ontstaat een belangrijke groei van werkgelegenheid in Noord-Holland Noord. Om de ontwikkeling te versterken en te versnellen neemt de provincie deel in een begeleidingsgroep en voert zij regie voor de hoogwaardige glastuinbouw en de daaraan gerelateerde ketenbedrijven, zodat AgriportA7 kan worden opgeschaald tot een landelijk speerpunt.

3.2.3 Bedrijvenlocaties

Inleiding.

Ruimte is schaars in deze drukke randstadprovincie. De druk om de ruimte zorgvuldig te gebruiken wordt dan ook steeds groter, ook bij bedrijvenlocaties.

Bij de beoordeling van wensen om bedrijventerreinen uit te breiden zullen we eerst kijken naar de mogelijkheden van herstructurering en innovatief ruimtegebruik op bestaande terreinen. Daarnaast blijven ook nieuwe terreinen nodig om te voorzien in specifieke behoeften van bedrijven, maar ook om met deze nieuwe terreinen schuifruimte te creëren voor het in gang zetten van herstructurering op andere terreinen. Met deze prioriteitsvolgorde sluit de provincie aan op de SER-ladder (opgenomen in de nota Ruimte). De provincie geeft hiermee invulling aan een samenhangend bedrijventerreinenbeleid, waarin bestaande en nieuwe terreinen in onderlinge samenhang ontwikkeld worden. Daardoor treedt veroudering van bestaande bedrijventerreinen minder snel op en zijn nieuwe terreinen complementair ten opzichte van bestaande. In de Regionale Bedrijventerreinen Visies vragen wij de gemeenten ook een samenhangend bedrijventerreinenbeleid te ontwikkelen.

De actieve opstelling van de provincie ten aanzien van herstructurering van bestaande bedrijventerreinen wordt ingevuld via de subsidieregeling HIRB, die na de successen in 2004-2007 wordt voortgezet.

De behoefte aan nieuwe bedrijventerreinen zal vanuit een vraaggerichte bedrijventerreinenstrategie ingezet worden. Dat betekent dat we goed de vinger aan de pols willen houden bij de ontwikkelingen op bedrijventerreinen. Wij doen dat via de provinciale bedrijvenlocatiemonitor en Plabeka. In de volgende paragrafen worden de verschillende instrumenten uitgewerkt.

Bedrijventerreinen: vraag en aanbod.

Te ontwikkelen aanbod bedrijventerreinen in Noord-Holland Noord (opgenomen in Ontwikkelingsbeeld Noord-Holland Noord)

	tot 2014 in netto ha:	van 2014 tot 2020 in netto ha:
Kop van Noord-Holland	85 (incl. 35 lokaal)	210
West-Friesland	140 (incl. 60 lokaal)	240
Noord-Kennemerland	115 (incl. 45 lokaal)	360

Noord-Holland Zuid (obv plabeka Uitvoeringsstrategie)

	Aanbod	Vraag	Opgave tot 2020 (netto)	Opgave 2021 tot 2030
Amsterdam	241,8	218	23,8	-115
Gooi en Vechtstreek	24,5	16	8,5	-10
Haarlem en IJmond	96,3	175	-78,7	-92
Amstelland en Meerlanden	579,9	403	176,9	-214
Zaanstreek en Waterland	165	288	-123	-127
Schipholgebonden	325,9	240	85,9	-160
Zeehavengebonden	568,1	354	214,1	-125,6

Grondbeleid.

Op 10 juli 2006 is de nota Gegronde ontwikkeling vastgesteld. Deze nota richt zich op een actief en versterkt grondbeleid. Onder meer is bepaald dat:

- Streekplannen en structuurplannen het kader moeten bieden voor het grondbeleid;
- Er gewerkt gaat worden met een Ontwikkelingsstrategie Grondbeleid en dat er voor alle projecten aankoopplannen moeten worden opgesteld;
- De provinciale instrumentenkoffer wordt uitgebreid met de instrumenten strategische en exploiterende aankopen en dat het instrument anticiperende aankopen wordt verruimd;
- Het grondbeleid voorziet in aankopen op onteigeningsbasis (waar nodig) voor alle provinciale doelen.

Als onderdeel van dit grondbeleid zijn ook bij het in het streekplan aangewezen bedrijventerrein Jaagweg gronden aangekocht die in principe worden doorgeleverd aan de ontwikkelende partijen, waaronder Ontwikkelingsbedrijf NHN. Het doel van de aankoop is het in positie brengen van het Ontwikkelingsbedrijf NHN.

3.2.3.1 Herstructurering en Innovatief Ruimtegebruik op Bedrijventerreinen (HIRB)

Economisch belang.

Zo'n 30% van de werkgelegenheid bevindt zich op bedrijventerreinen. In Noord-Holland betreft het totaal 10.337 ha (bruto). 32% van die terreinen is echter verouderd. De opgave om deze terreinen op te knappen is dus groot. Het beheer van de bedrijventerreinen is ook vaak niet goed geregeld. 71% van de terreinen heeft geen parkmanagement, en bij 12% is dit in ontwikkeling.

Collegeprogramma:

“Bij de beoordeling van wensen om bedrijventerreinen uit te breiden, zullen wij eerst kijken naar de mogelijkheid van herstructurering en innovatief gebruik van bestaande terreinen. De regeling Herstructurering en Innovatief Ruimtegebruik op Bedrijventerreinen (HIRB) zal in het licht van ons streven naar intensief ruimtegebruik en duurzaamheid worden voortgezet.”

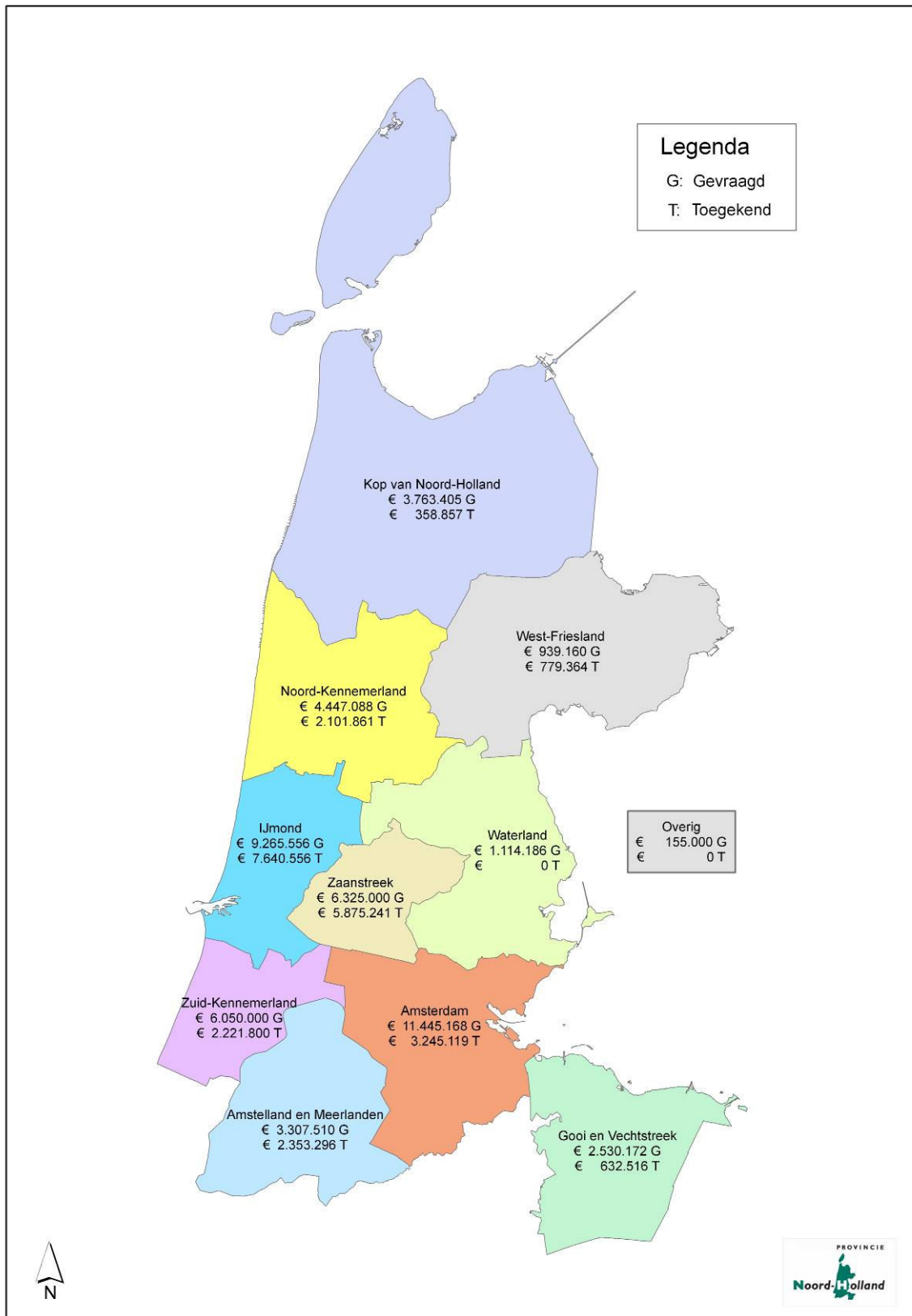
Wat speelt er nu.

De regeling Herstructurering en Intensivering Bedrijventerreinen (HIRB) zal worden voortgezet. Gedeputeerde Staten hebben voor de periode 2008-2011 16 miljoen euro gereserveerd voor het vervolg op HIRB. Nu de succesvolle HIRB regeling van 2004-2007 afloopt zullen we evalueren op welke punten de regeling verder verbeterd kan worden.

Wat willen we bereiken.

Het herstructureren van bedrijventerreinen is nodig om verschillende redenen. Allereerst natuurlijk vanuit de behoefte aan ruimte voor bedrijvigheid. Maar ook, omdat verouderde bedrijventerreinen vaak allerlei maatschappelijk ongewenste effecten met zich meebrengen. Zoals sociale onveiligheid, verkeersonveiligheid, en een rommelige aanblik, die ten koste gaat van de uitstraling van het terrein. In het vervolg HIRB zullen we nog meer het accent leggen op duurzaamheid, vooral via een goede invulling van beheer/parkmanagement. Verder laten we de lat van zorgvuldig ruimtegebruik hoog liggen middels een doelstelling van 15% ruimtewinst en zullen we nog beter aansluiten op de herstructureringsopgave per regio. Daarin moet meer dan in de voorgaande regeling plaats zijn voor ook kleinere bedrijventerreinen, vandaar dat we geen kwantitatieve opgave in hectaren te herstructureren bedrijventerreinen zullen stellen.

HIRB staat nationaal bekend als een hele goede regeling om herstructurering en intensief ruimtegebruik te stimuleren en heeft er de afgelopen jaren ook aan bijgedragen dat het thema zorgvuldig ruimtegebruik op bedrijventerreinen weer op de gemeentelijke agenda staat. Op deze reputatie willen we de komende jaren verder bouwen.

Totaal gevraagde en toegekende bedrag per regio 2004-2007

Hoe bereiken we dat.

In Noord-Holland Noord wordt in de regionale bedrijventerreinen visies invulling gegeven aan een samenhangend bedrijventerreinenbeleid, waarin bestaande en nieuwe terreinen in onderlinge samenhang ontwikkeld worden. Belangrijk element daarin is dus ook het actief oppakken van de

herstructureringsopgave. Ook in Noord-Holland Zuid wordt in het kader van Plabeka gewerkt aan een gezamenlijk herstructureringsprogramma. HIRB kan bij het oppakken van die herstructureringsopgave faciliteren middels subsidie voor de planvormingsfase tot en met de fase van uitvoering. Naar verwachting kunnen zo'n 35-40 projecten middels subsidie ondersteund worden.

Welke andere partijen zijn betrokken.

Belangrijke rol bij het oppakken van de herstructureringsopgave in Noord-Holland Noord is weggelegd voor het Ontwikkelingsbedrijf NHN. In het zuiden van de provincie spelen de RES-projectbureaus en het projectbureau Masterplan Noordzeekanaalgebied een belangrijke rol bij het initiëren van projectaanvragen voor het HIRB. Daarnaast is het ministerie van Economische Zaken betrokken in de Adviescommissie HIRB vanwege afstemming met het landelijke Actieplan Bedrijventerreinen 2004-2008.

Welke middelen zetten we hiervoor in.

Voor de periode 2008-2011 is in totaal 16 miljoen euro gereserveerd. Afgeleid van HIRB 2004-2007 kunnen daarmee zo'n 35-40 projecten worden ondersteund.

Resultaten van HIRB 2004-2007:

In totaal zijn vanuit HIRB 28 uitvoeringsprojecten gesubsidieerd, gericht op fysieke maatregelen. Daarnaast zijn er 40 projecten gericht op onderzoek en procesmanagement (zoals opzetten parkmanagement) gehonoreerd.

De fysieke projecten hebben als volgt bijgedragen aan het halen van de centrale doelstellingen:

1000 hectare herstructureren:	gehaald 1048 ha
Gemiddelde ruimtewinst van 15%:	gehaald 11,9%
10% van de middelen wordt ingezet voor duurzame maatregelen:	gehaald 15%

Enkele aansprekende resultaten van HIRB-projecten:

Waarderpolder te Haarlem

-sinds 1997 35 ha ruimtewinst

-parkeren op het dak

-succesvol parkmanagement

-criminaliteit sterk gedaald

Dick Veldmaat, voorzitter Industriekring

Haarlem: “Als je praat over innovatief ruimtegebruik op dit soort oude bedrijventerreinen dan mag je stellen dat dit de laatste 5 jaar in een stroomversnelling is gekomen.”

“De contacten met de overheid, en dat geldt zowel voor de gemeente waar we heel dicht opzitten als ook de provincie, zijn de laatste jaren heel erg goed. En dat heeft te maken met een instituut als parkmanagement die namens de ondernemers kan opereren en dat verbetert de contacten.”

“Parkmanagement is met name ook voor duurzaamheid een heel belangrijk instituut omdat je van daaruit iedereen kunt bereiken. Het lijkt zo simpel als je het eenmaal hebt een centrale organisatie. Dan denk je: nou dat is makkelijk. Maar wij hebben die stap al een jaar of vier geleden gemaakt en dan zie je dat je eigenlijk niet zonder kunt. Het is eigenlijk de basis waarop je gezamenlijk dit soort zaken kunt ontwikkelen.”

Achtersluispolder te Zaanstad:

-Leegstand met 80% gedaald

-succesvol parkmanagement

-openbare ruimte opgeknapt

Roel Hart, voorzitter BIA Zaanstad:

“Het was een sinister gebied, verloederd, veel leegstand; niet een plaats om te zijn en er te werken. Als je nu kijkt dan trekt het ook weer mensen aan om hier te willen werken”

“Er is tussen de gemeente en

ondernemers veel gesproken over het

opknappen van het gebied, maar sinds de provincie aan tafel schoof ging er echt iets gebeuren. En het is een samenwerking geworden waar gemeente, de ondernemers maar ook de provincie trots op kan zijn.”

3.2.3.2 Regionale Bedrijventerreinen Visies

De Regionale Bedrijventerreinen Visie is een instrument in het kader van het Ontwikkelingsbeeld Noord-Holland Noord en daarmee alleen een verplichting voor gemeenten in Noord-Holland Noord. De regionale visie gaat vooral in op de lokale bedrijventerreinen. In de visie moeten zowel het aantal hectare nieuw lokaal bedrijventerrein per gemeente als de fasering van de ontwikkelingen in de regio aan bod komen. Hierbij dient rekening te worden gehouden met de ontwikkeling van de regionale bedrijventerreinen en tevens met (de fasering van) herstructurering van bestaande bedrijventerreinen. Daarnaast dient de regionale visie tenminste in te gaan op de onderwerpen:

- Verscheidenheid in vestigingsmilieus.
- Herstructurering en intensivering ruimtegebruik.
- De betrokkenheid van maatschappelijke organisaties en instellingen en burgers.

Economisch belang.

In het Ontwikkelingsbeeld Noord-Holland Noord zijn de locaties van de regionale bedrijventerreinen aangewezen. Daarmee kan 60% van de bepaalde planningsopgave een bedrijventerreinen in Noord-Holland Noord ingevuld worden. Voor de overige 40% krijgen de drie gemeentelijke regio's de ruimte om de invulling zelf ter hand te nemen middels het opstellen van een Regionale Bedrijventerreinen Visie.

Wat speelt er op dit moment?

De drie regio's hebben inmiddels een concept-visie voorgelegd aan de provincie. Het commentaar van de provincie zal verwerkt worden in een definitieve versie. Deze definitieve Regionale Bedrijventerreinen Visie wordt door de gemeenteraden vastgesteld en vervolgens ter instemming voorgelegd aan Provinciale Staten. Dat zal nog in 2007 plaatsvinden.

Wat willen we bereiken?

Doel van de visies is te komen tot voldoende lokale bedrijventerrein die met kwaliteit ontwikkeld worden. Het gaat daarbij niet alleen om nieuwe terreinen maar juist ook de koppeling met bestaande terreinen. Het ontwikkelen van een nieuw bedrijventerrein levert verhuisbewegingen op vanuit bestaande bedrijventerreinen. Om het ontstaan van een neerwaartse spiraal op die bestaande terreinen te voorkomen moet de ontwikkeling van nieuwe terreinen zorgvuldig afgestemd worden op de herstructureringsopgave.

Regionale afstemming is daarbij essentieel. Die afstemming moet natuurlijk geen momentopname zijn maar een structurele plaats krijgen binnen de regio. Een belangrijk hulpmiddel voor het actueel houden van de visies is de monitor werklocaties van de provincie.

Welke andere partijen zijn betrokken?

Drie regio's: Kop van Noord-Holland (waarbij het trekkerschap ligt bij Den Helder), West-Friesland en Noord-Kennemerland.

NHN heeft een centrale rol in de regio bij het afstemmen van de ontwikkeling van nieuwe bedrijventerreinen in relatie tot herstructurering van bestaande locaties.

3.2.3.3 Monitor bedrijventerreinen en kantoren en behoefteramingen

Economisch belang

Monitoring van bedrijventerreinen en kantoren is van groot belang. Alleen met de juiste cijfers over de beschikbaarheid, uitgifte en kwaliteit van deze locaties kunnen goede keuzes worden gemaakt voor de toekomst. Met een monitor kunnen vraag en aanbod van werklocaties beter op elkaar worden afgestemd en kan bijstelling volgen op behoefteramingen en opgaven in regio's. Daarmee wordt het beleid voor werklocaties steeds meer vraaggericht in plaats van aanbodgericht.

Wat speelt er op dit moment?

De nationale monitoring van werklocaties vindt jaarlijks plaats in de IBIS-monitor⁴, waarvoor de provincies (via de gemeenten) gegevens aanleveren. Deze database bevat gegevens over bedrijventerreinen en kantoren op terreinniveau. De Noord-Hollandse gegevens die momenteel in de IBIS-monitor zijn opgenomen, zijn onvolledig en ongelijksoortig door definitieverschillen. Dit heeft te maken met het feit dat de provincie in 2004 is gestopt met het actief monitoren van de bedrijventerreinen in de provincie⁵. Om weer over een goede provinciale database te kunnen beschikken, is de dit jaar gestart met een provinciale monitor bedrijventerreinen en kantoren.

De huidige behoefteraming voor bedrijventerreinen in Noord-Holland Noord is opgesteld in 2003. Nieuwe inzichten in de toekomstige ontwikkeling van bedrijventerreinen zorgen ervoor dat deze raming niet meer up-to-date is.

Wat willen we bereiken?

Het uitgangspunt is dat de provincie jaarlijks de monitoring van bedrijventerreinen en kantoren gaat verzorgen. Het eerste doel is om een goed IBIS-basisbestand te verkrijgen, waarbij voor de hele provincie wordt uitgegaan van dezelfde definities. Tevens worden gegevens verzameld omtrent de kwalitatieve aspecten van werklocaties zoals herstructurering en duurzaamheid. Hierbij maken wij gebruik van een interactieve website. Door het gebruik van slimme GIS-toepassingen (bv. koppelingen met de Kadastrale Kaart en het Nationale Wegenbestand) biedt de monitor veel meer mogelijkheden dan voorheen en neemt het gebruikersgemak sterk toe. Op termijn zijn zelfs koppelingen met het Handelsregister en het Vestigingenregister LISA mogelijk.

Daarnaast is een dergelijke inventarisatie ook noodzakelijk om nieuwe behoefteramingen voor bedrijventerreinen te kunnen opstellen. Kwantitatief en kwalitatief inzicht in het huidige en toekomstige aanbod, de jaarlijkse uitgifte en de herstructurering en transformatie van bedrijventerreinen zorgt ervoor dat beter kan worden ingespeeld op toekomstige ontwikkelingen. Belangrijk is dat nieuwe behoefteramingen voor bedrijventerreinen in Noord-Holland zich niet alleen focussen op de omvang - de kwantiteit - maar juist ook de kwaliteit van bedrijventerreinen. Dit zorgt ervoor dat meer maatwerk kan worden geleverd en vraaggericht beleid kan worden gevoerd.

Hoe bereiken we dat?

Momenteel werkt een extern bureau aan een interactieve website en het verzamelen van de gegevens. Aan de hand van de ontwikkelde website kan de provincie op een eenvoudige manier jaarlijks de gegevens voor werklocaties verzamelen.

Tevens zal er voor Noord-Holland Noord een nieuwe behoefteraming voor bedrijventerreinen worden opgesteld, die zowel een kwalitatieve als een kwantitatieve insteek heeft.

---

⁴ IBIS staat voor 'integraal bedrijventerreinen informatiesysteem'

⁵ Van oudsher worden kantorenterreinen niet door provincie Noord-Holland gemonitord, maar door enkele regio's zelf.

PROVINCIE NOORD-HOLLAND

Nijverheids-
weg

PROVINCIE
Noord-Holland

Home | Contact | U bent ingelogd als "dhr. " | Log out

Gegevens

- ✓ Algemene gegevens
- ✓ Oppervlakte en uitoefbaarheid
- ✓ Kenmerken
- ✓ Bereikbaarheid
- ✓ Veroudering en herstructurering
- ✓ Financieel
- ✓ Aanvullende informatie

Algemene gegevens

Hieronder ziet u de variabelen in de categorie Algemene gegevens. Wanneer u een variabele wilt bewerken, klikt u op 'Bewerken'. Wanneer u de gegevens aangepast heeft, klikt u op 'Opslaan' om de aanpassing te verwerken.

Achter elke variabele ziet u een **I**. Beweeg hierover met uw muis om meer informatie over deze variabele te krijgen. Om een variabele goed te keuren, zet u een vinkje in de laatste kolom. Alle variabelen moeten worden geaccordeerd.

Sommige variabelen kunnen voor meerdere jaren worden ingevoerd. Deze hebben een + achter de knop 'Bewerken'. Klik op het plusje om gegevens voor meer jaren toe te voegen.

[Terug naar alle terreinen/locaties](#)

Naam kern	AALSMEER	Bewerken	I	☒
Naam locatie	GREENPARK AALSMEER	Bewerken	I	☒
Ook wel bekend onder de naam	GPA	Bewerken	I	☒
Type locatie	Bedrijventerrein	Bewerken	I	☒
Naam gemeente	AALSMEER	Bewerken	I	☒
Planfase	Goedgekeurd plan	Bewerken	I	☒
Organisatie contactpersoon gemeente	Gemeente Aalsmeer		I	☐
Naam contactpersoon gemeente			I	☐
Adres contactpersoon gemeente			I	☐
Woonplaats contactpersoon gemeente			I	☐
Telefoon contactpersoon gemeente			I	☐
Fax contactpersoon gemeente			I	☐
E-mailadres contactpersoon gemeente			I	☐
Website contactpersoon gemeente			I	☐
Naam contactpersoon verkoop			I	☐
Organisatie contactpersoon verkoop			I	☐
Adres contactpersoon verkoop			I	☐

Internet | Beveiligde modus: inc

Printscreen van website bedrijventerreinenmonitor

Welke andere partijen zijn betrokken?

In het noordelijk deel van de provincie voert de provincie de monitor uit in samenwerking met het Ontwikkelingsbedrijf NHN en de Kamer van Koophandel Noordwest-Holland. In het zuidelijk deel van Noord-Holland werken wij samen met de Noordvleugelpartners.

De behoefteeraming voor bedrijventerreinen in Noord-Holland Noord zal door een extern bureau worden uitgevoerd. De regio's zullen in het traject tevens worden betrokken.

Welke middelen zetten we hiervoor in?

pm

3.2.3.4. Platform voor Bedrijven en Kantoren (Plabeka)

Economisch belang

Het Platform voor Bedrijven en Kantoren (Plabeka) is een samenwerkingsverband tussen de publieke partijen in de Noordvleugel om op de schaal van de Noordvleugel afstemming te verkrijgen voor de ontwikkeling en uitgifte van kantoor- en bedrijvenlocaties.

Platform bedrijven en kantoren Noordvleugel

Medio 2005 zijn we als regio gestart met het Platform bedrijven en kantoren Noordvleugel. Het Platform heeft als taak bij te dragen aan een versterking van de internationale concurrentiepositie van de Noordvleugel door een op de vraag afgestemd aanbod van kantoorlocaties en bedrijventerreinen te bieden.

Ik ben trots op de succesvolle samenwerking die de afgelopen twee jaar tot stand is gebracht. Een regionale segmentatie, monitor, vraagscenario's en uitvoeringsstrategie zijn geformuleerd. Met de uitvoeringsstrategie hebben we in een concreet plan de verwachte vraag naar kantoren en bedrijven en plancapaciteit op elkaar afgestemd. We zijn er echter nog niet.

Om onze doelstelling te verwezenlijken moeten we juist nu inzetten om die locaties te ontwikkelen waar de gebruikers om vragen. Dit betreft zowel de opgave voor het realiseren van voldoende bedrijventerreinen als realisatie van die kantooromgevingen waar de gebruiker behoefte aan heeft.

De samenwerking stopt dan ook niet. De agenda voor de komende periode bestaat uit:

1. Monitoren van ontwikkelingen en evalueren van afspraken
2. Beleidsmatige samenwerking op het gebied van
  - a. Transformatie van kantoren
  - b. Herstructurering van bedrijventerreinen
  - c. Verbeteren van de kwaliteit van onze werklocaties
  - d. Verbeteren van de balans tussen het aantal inwoners van Almere en het aantal arbeidsplaatsen
3. Versterken van onze internationale aantrekkingskracht voor bedrijven door het opstellen van een gezamenlijke marketing en acquisitie strategie

De economie zit weer in de lift. Hetgeen ook op de vastgoedmarkt is te merken. Het afgelopen jaar is het aantal transacties weer toegenomen. De stijging van het aanbod lijkt hiermee gestabiliseerd. Van belang is met een kwalitatief aanbod aan locaties deze economische impuls te versterken.

Door de regionale afstemming voort te zetten en gezamenlijk agenda te bepalen ga ik er van uit dat de kwaliteit van onze locaties verbeterd en we bijdragen aan een evenwichtige duurzame economische ontwikkeling.

Mr. A. Th. H. (Arthur) van Dijk

Voorzitter Platform Bedrijven en kantoren Noordvleugel

Wat speelt er nu?

Plabeka heeft in de 6^e Noordvleugelconferentie van februari 2007 de Uitvoeringsstrategie Plabeka vastgesteld. De Uitvoeringsstrategie bevat de regionale afspraken over de fasering en segmentering van kantoor- en bedrijfslocaties.

Als amendement ten aanzien van Plabeka in de 6e Noordvleugelconferentie is besloten dat Plabeka in het vervolg zich tevens zal bezighouden met herstructurering en duurzaamheid als één van de leidende principes voor de ontwikkeling en uitgifte van werklocaties.

Daarnaast hebben enkele partijen het initiatief genomen om naast Plabeka een nieuw bestuurlijk (en ambtelijk) overlegplatform in het leven te roepen: PRES (Platform Regionaal Economische Samenwerking). De agenda voor PRES zal naar waarschijnlijkheid de economie in de Noordvleugel in de breedte betreffen.

Wat willen we bereiken?

Plabeka heeft bewezen dat regionale samenwerking in de Noordvleugel kan leiden tot substantiële afspraken over lastige vraagstukken zoals het saneren van het planaanbod per gemeente. We willen dit succes vasthouden en bovendien meewerken aan de verankering en het handhaven van de afspraken van de Uitvoeringsstrategie. Een belangrijk aspect van de handhaving is het jaarlijks monitoren van de ontwikkelingen op het gebied van kantoor- en bedrijfslocaties. Ook zullen we actief deelnemen in het opstellen van een herstructureringsprogramma voor de Noordvleugel, waarbij wij de koppeling leggen naar onze HIRB regeling.

Hoe bereiken we dat?

We zullen actief participeren in Plabeka. Wij zullen de dataverzameling voor de monitor Plabeka voor onze rekening nemen. We zullen de afspraken gemaakt in de Uitvoeringsstrategie Plabeka verankeren in onze nieuwe structuurvisie.

Welke andere partijen zijn betrokken?

Alle Noordvleugelgemeenten, de Stadsregio Amsterdam en de provincie Flevoland.

Welke middelen zetten we hiervoor in?

Voor de proceskosten van de Plabeka organisatie (getrokken door de gemeente Haarlemmermeer) is 15.000 jaarlijks gereserveerd.

3.2.3.5 Kantoren

Economisch belang

De kantoorhoudende sectoren zijn in de provincie Noord-Holland sterk vertegenwoordigd. De kantorenvoorraad in Nederland is ruim 43 miljoen m² bvo. In Noord-Holland staat zo'n 11 miljoen m² bvo, zo'n 25% van de totale voorraad van Nederland. Van deze 11 miljoen m² is ongeveer 10 miljoen m² daadwerkelijk in gebruik. Deze voorraad is zeer onevenwichtig verdeeld over de provincie, want zo'n 93% van de kantoren is gesitueerd in Noord-Holland zuid, met name in en rond Amsterdam en Schiphol.

Sinds decennia is er sprake van een toenemende verdienstelijking van de economie in Nederland, en met name in de Randstad. Op dit moment is zo'n 85% van de werkgelegenheid in Noord-Holland toe te schrijven aan de primaire sector commerciële of niet-commerciële dienstverlening. Deze sectoren opereren overwegend vanuit kantoren. Als we uitgaan van een gemiddelde kantoorquotiënt van 28 m² per arbeidsplaats, dan werken er in Noord-Holland naar schatting 360.000 mensen in kantoren. Daarnaast werken er nog velen in kantoren die gebonden zijn aan bedrijven op bedrijventerreinen. In totaal zijn er zo'n 1,3 miljoen banen in Noord-Holland.

Vraag en aanbod kantoorruimte Noordvleugel in m ² bvo (op basis van sanering Plabeka)						
Regio	Vraag tot 2020	Planaanbod tot 2020	Overschot/tekort	Vraag 2021-2030	Planaanbod 2021-2030	Overschot/tekort
Amsterdam	1.340.000	1.718.600	+ 378.000	143.000	499.000	+ 356.000
Gooi en Vechtstreek	245.000	255.500	+ 10.500	24.000	44.500	+ 20.500
Haarlem/IJmond	183.000	351.100	+ 168.100	16.000	13.000	- 3.000
Amstelland/Meerlanden	951.000	1.000.300	+ 49.300	108.000	38.000	- 70.000
Zaanstreek-Waterland	100.000	77.000	-23.000	14.000	33.000	+ 19.000
Schipholgebonden (onderdeel van Amsterdam en Meerlanden)	825.000	1.171.000	+ 346.900	550.000	187.300	- 326.000

De toenemende “verkantorisering” van Noord-Holland heeft veel impact op het economisch ruimtegebruik en – aangezien kantoorgebruik per definitie intensief ruimtegebruik is – op het woon-werkverkeer. Prestigieuze kantoorlocaties als de Zuidas en Schiphol-centrum passen bij uitstek in het ruimtelijk economisch profiel van een internationaal vestigingsklimaat.

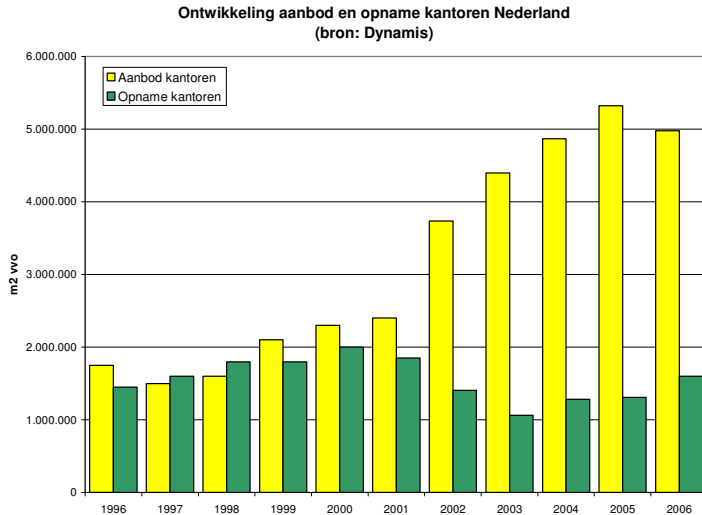
Wat speelt er nu?

Leegstand

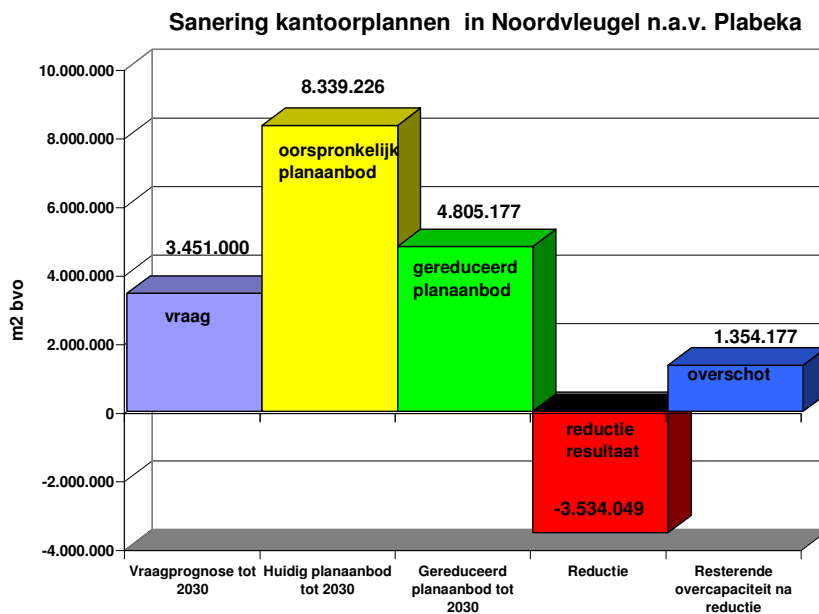
In de tweede helft van de jaren negentig van de vorige eeuw waren er, onder aansturing van een florierende conjunctuur, veel bouwactiviteiten en veel plannen voor nieuwe kantoorruimte. Deze hausse werd rondom Amsterdam mede gestimuleerd door de ambities in relatie tot de ontwikkeling van de Zuidas. Vanaf 2001 braken er echter jaren aan met een minimale economische groei. Het gevolg daarvan was een versterkte varkenscyclus (zie grafiek), waardoor het aanbod snel steeg, terwijl de vraag omlaag ging. Leegstand was het gevolg. De kantorenmarkt heeft een zeker leegstandniveau nodig (5 á 6% frictieleegstand) om gezond te kunnen opereren. In en rond Amsterdam was de leegstand echter opgelopen tot zo'n 21% van de voorraad. Een dergelijk (structureel) hoge leegstand brengt een aantal nadelen met zich mee:

- Verloedering dreigt voor gebieden (vooral monofunctionele kantoorlocaties)
- Er zijn onnodige publieke investeringen (in publieke ruimte, infrastructuur)
- Grondexploitaties voor gebiedsontwikkelingen waarbij kantoorontwikkeling is bedacht als een belangrijke opbrengstenfactor zijn onrealistisch
- Vastgoedprojecten worden onrendabel waardoor nieuwe investeringen uitblijven

Op dit moment loopt de leegstand weer langzaam terug naar een normaal frictieleegstandniveau.

Deze gegevens waren voor de publieke partijen in de Noordvleugel mede aanleiding om regionale afstemming te structureren voor de ontwikkeling van kantoorlocaties. De oprichting van Plabeka heeft in belangrijke mate bijgedragen aan een aanzienlijke reductie van kantoorplannen (zie onderstaande grafiek).

Zuidas

De Noordvleugel heeft als ambitie om de internationale concurrentiepositie te versterken. Binnen deze ambitie past een prestigieus hoogwaardig kantorenmilieu nabij Amsterdam en Schiphol, die bedrijven met een internationaal profiel kunnen accommoderen. De kantorenlocatie Zuidas wordt met deze ambitie ontwikkeld. De partijen zetten in op een dokmodel, dat wil zeggen een kantorenontwikkeling bovenop de overkapte infrastructuur. De Zuidas bevindt zich ook op een internationaal knooppunt met een aansluiting op de Noord-Zuid lijn, een HSL station, rijkswegen A10 en A9 en A4, en de nabijheid van Schiphol. De totale capaciteit van de Zuidas is op termijn ongeveer 1,4 miljoen m². Op dit moment bevat de Zuidas 556.000 m² kantoorruimte. De provincie Noord-Holland participeert in de ontwikkeling van de Zuidas.

Noord-Holland Noord.

Slechts 7% van de kantoren is in Noord-Holland Noord gesitueerd. Eén van de gevolgen daarvan is een omvangrijke woon-werk pendel van noord naar zuid. Vanuit het streven naar een evenwichtiger

woon-werkbalans en evenwichtige economische structuur is het dan ook wenselijk dat de kantoorhoudende sectoren in Noord-Holland noord zich verder ontwikkelen. Met name in en rondom Alkmaar liggen er mogelijkheden. Alkmaar zelf heeft dit in de kantorennota aangegeven. Wel moeten we waken om niet dezelfde fout te maken als in Noord-Holland Zuid is gebeurd en te veel aanbodgericht te werken. Met als gevolg veel onverhuurbare leegstand. De kantoorontwikkelingen moeten vooral het gevolg zijn van een reële behoefte. Hier ligt ook een rol van de gemeentelijke overheid, door bijvoorbeeld een voorverhuurnorm te stellen (bv. 70%) voordat een project ontwikkeld kan worden.

Wat willen we bereiken?

De provincie wil haar rol pakken om tot regionale afstemming te komen met betrekking tot de ontwikkeling van nieuwe kantoorruimte. Nieuwe aandacht moet uitgaan naar het kwaliteitsniveau van kantoren, passend binnen de ruimtelijk economische ambities van Noord-Holland, en met name de Noordvleugel.

Hoe bereiken we dat?

We participeren in samenwerkingsverbanden waarin regionale afspraken gemaakt worden over kantoren, zoals Plabeka en het Bestuursforum Schiphol. We monitoren de ontwikkeling van vraag en aanbod en zullen aandacht besteden aan marktwensen ten aanzien van de kwaliteit.

Welke andere partijen zijn betrokken?

De Noordvleugelpartijen (Plabeka) en gemeente Amsterdam, Haarlemmermeer en Schiphol (Bestuursforum Schiphol).

Welke middelen zetten we hiervoor in?

pm

3.2.4. Water als Economische Drager

Economisch belang?

De provincie Noord-Holland is een waterrijke provincie met een grote ligplaatscapaciteit voor watersporters. De watersport levert een belangrijke economische bijdrage aan Noord-Holland. Het grootste deel van de bestedingen en banen komt voor rekening van de watersportindustrie (€ 427 miljoen en 4510 banen).

De totale maritieme cluster biedt direct werk aan 27.500 personen en indirect aan 10.500 personen en leverde in 2002 in Noord-Holland een toegevoegde waarde van € 1,7 miljard. Het gaat hierbij om de sectoren offshore, de Koninklijke Marine, de havens, de visserijsector, de watersportsector, de zeevaart en de binnenvaart, de scheepsbouw, de maritieme toeleveringsindustrie en dienstverlening en de waterbouwsector.

Wat speelt er nu?

Het programma Water als Economische Drager (WED) is gericht op optimale benutting van de economische potenties van het water. Achterliggende doelstellingen van Water als Economische Drager 2008-2011 zijn:

- versterking van de regionale economie en bevordering van de werkgelegenheid;
- het aantrekken van investeringen;
- exportbevordering;
- versterking van de positie van Noord-Holland als maritieme en watersportregio;

Bij initiatiefnemers blijkt nog altijd veel animo te bestaan om projecten in te dienen voor WED. Het nieuwe college heeft ervoor gekozen om het programma Water als Economische Drager voor de periode 2008-2011 voort te zetten. In grote lijnen blijven de programmavooraarden gelijk, maar mogelijk worden de criteria aangescherpt. In de loop van 2007 nemen het college van Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten hierover een besluit.

Wat willen we bereiken?

Het programma WED genereert investeringen door derden op het gebied van maritiem, kadegebonden bedrijventerreinen en watergebonden toeristisch/recreatieve projecten.

Wij zien kansen voor groei van de riviercruisevaart en de uitbreiding van mogelijkheden voor de watersporter. Inmiddels worden op vier locaties nieuwe voorzieningen ten behoeve van de riviercruisevaart gerealiseerd. Uit een onderzoek van Amsterdam Cruise Port (ACP) blijkt dat de markt voor riviercruisevaart sterk groeit.

Ook zien wij kansen om de kleine waterrecreatie verder te versterken. Daarbij zijn al diverse initiatieven door ons ondersteund en in deze collegeperiode is een visie(kaart) met projecten wenselijk om meer prioriteiten te stellen in de vele kanrijke projecten.

Het goederenvervoer over de weg heeft het steeds zwaarder te verduren, vooral door de eisen die worden gesteld aan luchtkwaliteit en door de toenemende verkeersdruk in de randstad.

Beroepsgoederenvervoer over water is een goed alternatief. Plannen om vaarwegen te gebruiken voor het vervoer van bijvoorbeeld huisvuil of containers worden steeds concreter. Een belangrijk economisch voordeel van deze toenemende bedrijvigheid op het water is het positieve effect op andere branches en sectoren.

Om meer in te kunnen spelen op de ontwikkelingen is de provincie voornemens om te investeren in kennis en visievorming op het terrein van goederenvervoer over water. Tenslotte worden de mogelijkheden bekeken om samenwerkingsverbanden aan te gaan met Provincies Zuid-Holland en Flevoland zodat interprovinciaal kansen benut kunnen worden.

Hoe bereiken we dat?

Met subsidies vanuit het programma Water als Economische Drager worden nautische projecten gestimuleerd die een bijdrage leveren aan economie en werkgelegenheid.

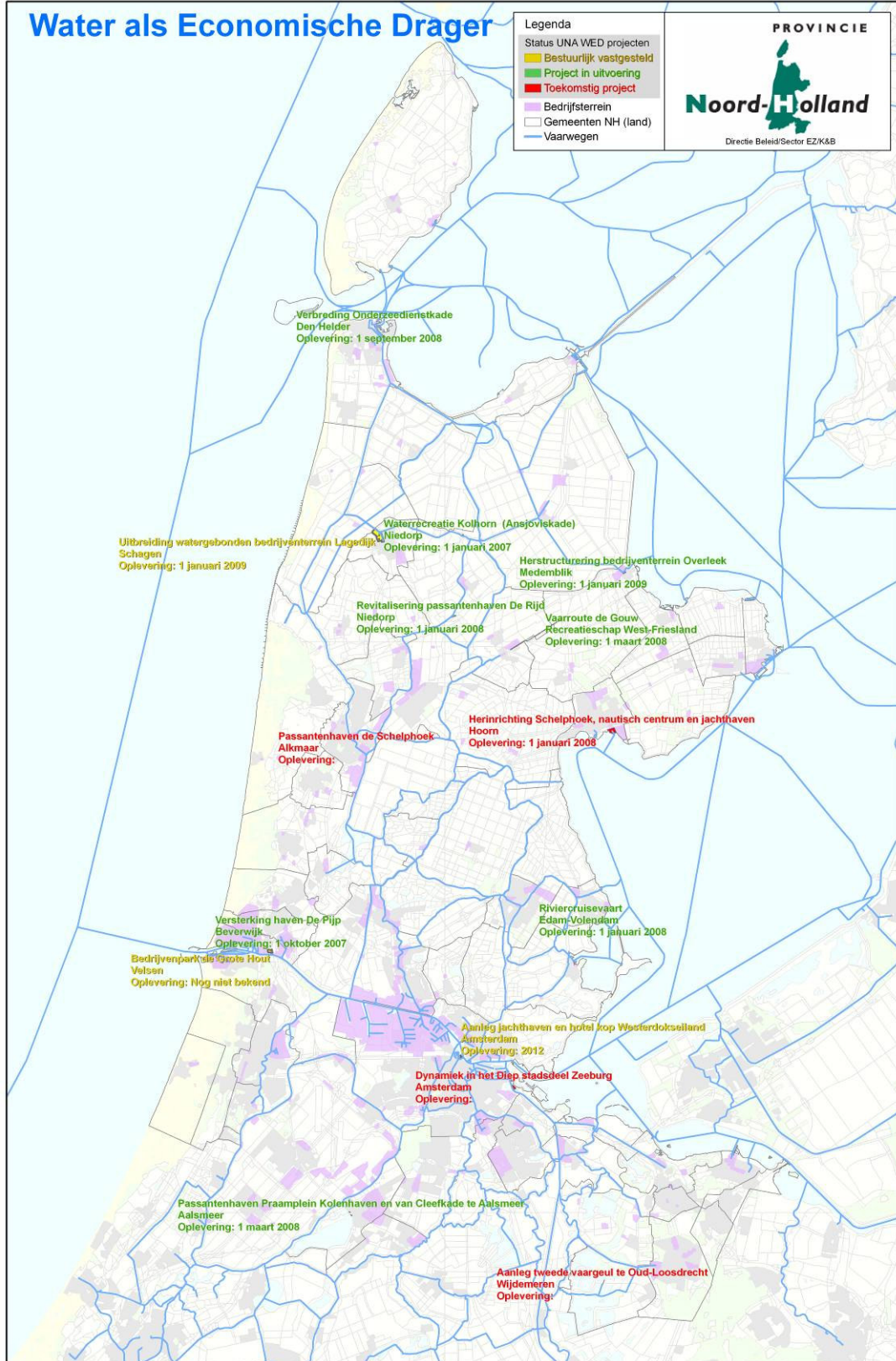
De projecten die nu in aanmerking komen voor subsidie vanuit WED moeten aan drie criteria voldoen. Zo moet een project binnen 3 jaar gereed zijn om uitgevoerd te worden en moet het zorgen voor banengroei. Verder moet het passen binnen één van de hoofdkaders die zijn benoemd door Provinciale Staten:

- Noord-Holland als watersportgebied;
- Goederenvervoer over water;
- Watergebonden bedrijvigheid.

Er vindt afstemming plaats met het streekplan in verband met ruimtelijke inpassing, de beleidsvelden Openluchtrecreatie en Toerisme, en de stimulering van het vervoer over water.

Water als Economische Drager

Welke andere partijen zijn betrokken?

Gemeenten, Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord, bedrijfsleven en de maritieme sector in de breedste zin van het woord.

Welke middelen zetten we hiervoor in?

Tot en met 2006 is er vanuit WED € 22,7 miljoen geoormerkt.

Voor het jaar 2007 hebben Provinciale Staten € 5 miljoen extra beschikbaar gesteld voor projecten die in 2006 nog geen doorgang konden vinden.

Voor de periode 2008-2011 is in totaal 12 miljoen euro gereserveerd.

Verbeteren van infrastructuur is essentieel

“Je ziet nu al dat bedrijven van buiten Medemblik zich hier willen vestigen. Dat er wordt opgeknapt is een extra stimulans”. Aan het woord is Mark Noor, voorzitter van de Medemblikker Bedrijvengroep (MBG). Het gebied waar het hier om gaat is Overleek, een verouderd, verpauperd en slecht bereikbaar bedrijventerrein, dat bestaat uit drie dicht bij elkaar gelegen straten.

Het terrein voldoet al lang niet meer aan de eisen van deze tijd, waardoor veel bedrijven zijn vertrokken en andere beperkt worden in hun groeimogelijkheden.

De strategische ligging aan het water maakt dit gebied belangrijk voor jachtbouwers en andere watergebonden bedrijven, die hierdoor hun logistieke kosten kunnen verminderen. Deze economische meerwaarde telt echter alleen als ook de overige infrastructuur in orde is. Daarom heeft de provincie in 2006 een subsidie toegekend in het kader van de WED. Het grootste deel hiervan zal worden besteed aan verbetering van de infrastructuur.

Voor de besteding van het subsidiegeld heeft de MBG haar visie en wensenpakket neergelegd waaraan de gemeente zijn technische zienswijze heeft toegevoegd. Daarna is ingenieursbureau Oranjewoud ingehuurd om de plannen te concretiseren.

Inmiddels is de kade langs het water aan de Overleek vernieuwd en zijn de plannen uitgewerkt voor het aanpassen van de riolering, vervanging van bekabeling en verbreding en vernieuwing van de wegen. Voor deze werkzaamheden heeft de gemeente in juli 2007 een aanbesteding gedaan. Het bestemmingsplan moest worden aangepast, er moesten lozingsvergunningen worden aangevraagd en goedkeuring verkregen van het Hoogheemraadschap.

De voorbereidingen, het maken van de plannen en het verkrijgen van alle vergunningen, nemen in de ogen van de ondernemers soms te veel tijd in beslag. Met name de juridische screening in het kader van de Europese richtlijnen heeft volgens Noor erg lang geduurd. De gemeente en de provincie zijn volgens Noor overigens heel coöperatief: “niets anders dan lof”.

Het echte werk kan binnenkort beginnen. Noor: “Over vijf jaar heb je echt je beeld, dan zal alles redelijk geconcretiseerd zijn.” Veel bedrijven nemen nu nog een afwachtende houding aan, al zijn ze wel positief. “Je moet ze eerst uitleggen wat het voorwerk allemaal inhoudt, dan begrijpen ze het wel” zegt Noor, “zo is nu eenmaal de westfriese mentaliteit: eerst zien, dan geloven.”

De bedrijven zelf moeten ook hun steentje bijdragen. Noor: “Er heeft hier en daar wat verkaveling plaatsgevonden om meer ruimte te creëren. Als tegenprestatie moet een bedrijf dan bijvoorbeeld de voorgevel opknappen.” Woningbouwvereniging West-Friesland en architectenbureau ME-2 hebben al een eerste aanzet tot vernieuwing gedaan door een aantal oude panden aan te kopen en nieuw te bouwen.

Noor: “de bewustwording is er, nu is de gemeente aan zet.”

Familiebedrijven

Familiebedrijven zijn de kurk van de economie. Nederland telt bijna 200.000 familiebedrijven. Deze familiebedrijven zijn goed voor ruim 40% van de werkgelegenheid en bijna 50% van het BNP. Bovendien hebben zij vaak een lange 'track record' en vervullen zij door sterke lokale en emotionele binding in de regio, een belangrijke maatschappelijke functie. Juist in moeilijke economische tijden dragen familiebedrijven sterk bij aan economische stabiliteit, omdat de continuïteit in de bedrijfsvoering voorop staat.

In Noord-Holland Noord is maar liefst 55% van de ondernemingen een familiebedrijf en ze representeren samen zo'n 50% van de werkgelegenheid in een regio. Je vindt familiebedrijven vooral in de agrarische sector, de horeca, en onder de installatiebedrijven en de transportbedrijven (voorbeelden van Noord-Hollandse familiebedrijven: de Spaansen Groep, De Boer Tenten, Daalimpex, Blokker, Zeeman Vastgoed, drukkerij Joh. Enschedé, Dirk van de Broek, Bejo Zaden, Perida, Jongert).

Familiebedrijven hebben bepaalde kenmerken die andere bedrijven niet of in mindere mate bezitten. De kracht die inherent is aan een familiebedrijf is onder andere de emotionele band, het langetermijndenken en de behoedzaamheid ten opzichte van te snelle veranderingen. Familiebanden kunnen een bedrijf versterken. Tevens leveren familiebedrijven een bijdrage aan de sociaal-economische vitaliteit van een (landelijk) gebied. Het belang hiervan wordt vergroot door de steeds verdere vergrijzing en ontgroening in Nederland, waardoor behoud van werkgelegenheid in vooral het landelijk gebied steeds belangrijker wordt. Door de sociaal-historische betekenis van het familiebedrijf, de binding met de regio/regionale identiteit, is er sprake van een sterkere sociaal-ruimtelijke binding met de lokale omgeving. Veel werknemers komen uit de omgeving. Familiebedrijven zijn vaak ingebed in de omgeving en hechten een grote waarde aan nabijheid. Familiebedrijven tonen hierdoor ook vaak een grote betrokkenheid bij de gemeenschap.

Een kenmerkend probleem voor familiebedrijven is de overdracht en overname van hun bedrijf. Onderzoek wijst uit dat dit proces vaak niet soepel verloopt, wat een bedreiging kan vormen voor de continuïteit van familiebedrijven. Mede door de vergrijzing is het de verwachting dat de komende jaren in toenemende mate bedrijfsoverdrachten gaan plaatsvinden.

De constatering dat het familiebedrijf een belangrijke drager is van de regionale economie en dat ontwikkelingen deze positie op termijn kunnen ondermijnen, is voldoende reden om actiegericht te handelen. Dit heeft ertoe geleid dat de Provincie Noord-Holland en de Kamer van Koophandel Noordwest-Holland begin 2007 gezamenlijk een discussieavond hebben georganiseerd gericht op het bespreekbaar maken van bovengenoemde problematiek tussen de politiek, het bedrijfsleven en belanghebbende organisaties. Als vervolg op deze discussieavond gaat de Kamer van Koophandel Noordwest-Holland in samenwerking met de provincie een regionaal platform Familiebedrijven oprichten.

3.2.5 Detailhandel

Economisch belang

Detailhandel is een belangrijke sector in Nederland. Van het totaal aan bedrijfsvestigingen in Nederland betreft 13,2% een detailhandelsvestiging⁶. Voor de werkgelegenheid in de detailhandel geldt een aandeel van een kleine 9% op de totale werkgelegenheid. In Noord-Holland is zo'n 20% van de bedrijven actief in de detailhandelssector.

Wat speelt er op dit moment?

Detailhandel is sterk in beweging. Schaalvergroting, branchevervaging, scherpe prijsconcurrentie en nieuwe concepten zorgen voor veel dynamiek. Ook het consumentengedrag en het voorzieningenaanbod veranderen voortdurend. Het is dan ook van groot belang om goed voorbereid te zijn op de toekomst en te weten wat er speelt in de markt.

Bij de vaststelling van het provinciaal locatiebeleid 'Een Goede Plek voor Ieder Bedrijf' (besluit GS 26 april 2005) in Noord-Holland is besloten te bezien of een nadere uitwerking nodig is van de rol van de provincie bij het ruimtelijk detailhandelsbeleid. Het locatiebeleid blijkt in de praktijk een aantal omissies te kennen voor de ontwikkeling van grootschalige en perifere detailhandel. De huidige rol van de provincie op het gebied van detailhandel kan gekenmerkt worden als terughoudend en passief (achteraf toetsend), gedecentraliseerd, en ruimte biedend aan de dynamiek van de markt. Daarnaast is vanuit het veld behoefte aan een duidelijkere rol van de provincie in het detailhandelsbeleid en een meer inhoudelijke visie van de provincie op de ontwikkelingen.

Na druk vanuit externe partijen richting provinciale staten heeft GS in februari 2007 besloten dat er noodzaak is provinciaal detailhandelsbeleid op te stellen, waarin regionale componenten worden uitgewerkt. Onlangs is het plan van aanpak voor de provinciale detailhandelsvisie, waarin ook leisure wordt meegenomen, door GS vastgesteld. De komende maanden zullen worden gebruikt om de provinciale detailhandelsvisie op te stellen.

Wat willen we bereiken?

Het resultaat is een actiegerichte en concrete provinciale detailhandelsvisie, waarin regionale componenten zijn uitgewerkt. In de visie is helder beschreven wat de rol van de provincie en andere partijen is. In de visie is tevens een actieplan opgenomen. De hoofdlijnen van het provinciale detailhandelsbeleid en de ruimtelijke component daarin krijgen een plek in de provinciale structuurvisie.

Hoe bereiken we dat?

Wij gaan aan de slag met het opstellen van de provinciale detailhandelsvisie.

Welke andere partijen zijn betrokken?

Vanuit de provincie wordt met een team vanuit verschillende sectoren (economie, ruimtelijke ordening, verkeer en vervoer en welzijn) gewerkt aan de visie, ten behoeve van integraal beleid. Grootschalige en perifere detailhandel en leisure heeft namelijk raakvlakken met al deze velden. In het traject is daarnaast ook voldoende ruimte voor de inbreng van externe partijen, zoals gemeenten, regio's, Kamer van Koophandel etc.

Welke middelen zetten we hiervoor in?

€ 100.000 van de economische agenda 2004-2007

---

⁶ Bron: CBS, 2005

Goede bereikbaarheid is van levensbelang

“Mijn vader en opa zijn hier begonnen, in 1973. Toen is de detailhandel in wat nu Overstad heet al begonnen.” Aan het woord is Fred Klercq, mede-eigenaar van het gelijknamige woonwarenhuis. In de loop der jaren heeft Overstad zich ontwikkeld tot een flink bedrijventerrein met een unieke ligging, recht tegenover het historische stadscentrum van Alkmaar.

De gemeente heeft een masterplan ontwikkeld om Overstad te herstructureren tot een gebied waar winkelen, wonen en werken worden gecombineerd. Deze wijk moet de centrumfunctie van de stad versterken. Klercq staat positief tegenover deze plannen, mits de bereikbaarheid goed wordt geregeld.

Klercq: “Wij hebben behoefte aan grotere betrokkenheid bij de besluitvorming rond bereikbaarheid en infrastructuur.” Hij vertelt dat er weliswaar een ‘bereikbaarheidsoverleg’ is waarin de ondernemersvereniging Overstad, waarvan hij bestuurslid is, participeert. Maar, zegt Klercq, “pas vorig jaar kwamen we erachter dat we meer toevoorder zijn dan dat we gehoord worden”. Terwijl “de kennis over de haalbaarheid bij de ondernemers zit. Zij horen uit de eerste hand waar hun klanten behoefte aan hebben.”

Na vorig jaar is er een nieuwe gemeenteraad aangetreden, die periodiek strategisch overleg voert met de ondernemersorganisaties. Klercq: “Ik heb de indruk dat de gemeente nu meer inspraak wil geven en meer samenwerking zoekt. Bij dit overleg is het wel degelijk de bedoeling dat we gehoord worden.” Hij vindt het met name van belang dat er een lange termijn planning en een visie worden ontwikkeld en dat de ondernemers daarbij worden betrokken. Tot nu toe heeft het volgens Klercq aan visie ontbroken of was deze bij hem niet bekend. Bedrijven willen graag investeren, maar wachten daarmee tot er een duidelijke visie wordt neergelegd.

De herstructurering van Overstad zal grote gevolgen hebben voor de infrastructuur. Volgens de plannen is het de bedoeling om de spoorlijn gedeeltelijk te ondertunnelen, de toegangswegen te verbeteren en een centrumring aan te leggen. Klercq vraagt zich af hoe dit alles gefinancierd moet worden, want hij vreest dat de gemeente hiervoor geen geld heeft en dat het project daardoor sterk zal vertragen. “Plannen blijven lang liggen, dat is doodzonde. Maar als ondernemer loop je tegen een muur op als de gemeente zegt dat er geen geld voor is.”

Om het openbaar vervoer te verbeteren start in 2008 de bus-on-line, een vrije busroute van oost naar west, die de automobilisten een aantrekkelijk alternatief moet bieden voor het drukke verkeer en de file. Een goede ontwikkeling vindt Klercq, die overigens niet mag leiden tot verbanning van het autoverkeer. Voor de bedrijven in Overstad is het wel belangrijk dat hun klanten met de auto kunnen blijven komen.

Op de vraag of de ondernemers behoefte hebben aan een nauwere betrokkenheid van de provincie bij de geplande herstructurering zegt Klercq dat dit zeker interessant kan zijn. Hij denkt daarbij met name aan mede-financiering door de provincie van de grote infrastructuur projecten, die dan sneller gerealiseerd kunnen worden. Daarnaast zou Klercq ondersteuning van de provincie bij het ontwikkelen van een lange termijn visie voor het gebied toejuichen.

3.3. Innovatie en ondernemerschap

[Beeldnet 001001877_18]

[Beeldnet 1500479]

[Beeldnet 001000082]

Voor het verbeteren van onze concurrentiepositie is verbetering van het innovatievermogen van het bedrijfsleven de sleutel. Daarnaast is het van groot belang de aansluiting tussen de regionale en provinciale arbeidsmarkt en onderwijs te verbeteren om er voor te zorgen dat er geen structurele tekorten van arbeidskrachten ontstaan die de economische groei van de regio beperken.

3.3.1 Innovatie

Een steeds groter deel van de economische groei komt voort uit (technische) kennis. Met het abstracte begrip “kenniseconomie” wordt een economie bedoeld waarin de productiefactor 'kennis' een steeds belangrijker plaats in neemt ten opzichte van arbeid, natuur en kapitaal. Door het toepassen van kennis is innovatie mogelijk. Innovatie of vernieuwing is het invoeren van nieuwe ideeën, goederen, diensten en processen. Innovatie is meer dan alleen een technische verbetering. Innovatie kan ook in bijvoorbeeld management of marketing plaatsvinden. De gevolgen van het op een nieuwe wijze toepassen van een bestaand product kunnen even groot zijn als de gevolgen van de introductie van het product zelf. Innovaties zijn ook anders dan uitvindingen. Een ontdekking die nooit uit het laboratorium komt, blijft een uitvinding. Pas als een ontdekking in productie genomen wordt en waarde voor de onderneming toevoegt, zelfs als dat in de vorm van kostenbesparingen is, kan het een innovatie genoemd worden. Daarom kan innovatie niet los gezien worden van marketing: zonder succesvolle vermarkting bestaat er geen innovatie.

Innovatie kan plaatsvinden binnen organisaties maar ook binnen bredere verbanden tussen bedrijven en tussen bedrijven en kennisinstellingen, de zogenaamde clusters. Het proces van innovatie draait om dingen op een nieuwe (betere) manier aan te pakken. Daardoor leidt innovatie tot nieuwe producten, diensten en bedrijfsprocessen. Innovatie is dus essentieel om te kunnen (blijven) concurreren en maakt daarmee economische groei mogelijk. De kenniseconomie betreft niet de ene of andere sector, maar is een eis die aan de hele economie wordt gesteld. In een moderne economie staat of valt economische groei met innovatie in alle sectoren. Ook bij het vestigingsbeleid van bedrijven blijkt de aanwezigheid van hoogstaande expertise steeds meer een sterk argument te zijn.

Economisch belang

De economie globaliseert waardoor er één grote wereldmarkt ontstaat. Door deze globalisering is kennis de centrale concurrentie- en vestigingsfactor geworden. De prijsconcurrentie met lagelonenlanden is kansloos. Om de internationale concurrentiepositie te behouden, zijn continue vernieuwing van producten en bedrijfsprocessen (innovatie) en kennisintensieve bedrijvigheid cruciaal.

Ondanks de economische opleving staat de internationale concurrentiepositie van Europa, Nederland en Noord-Holland onder druk. Alleen de matiging van loonkosten en verhoging van de arbeidsparticipatie voldoen niet meer om de internationale concurrentie hoofd te bieden. Ook als gevolg van de vergrijzing moet de groei gezocht worden in toenemende arbeidsproductiviteit. Prijsconcurrentie met de opkomende markten is kansloos in de huidige wereldeconomie. We moeten werken aan verbetering van de basisstructuur van de economie: naar vormen van bedrijvigheid die productiviteitsstijging bereiken door verhoging van toegevoegde waarde, dat wil zeggen naar een kennisintensieve, innovatiegedreven economie. Daarvoor is verbetering van het innovatievermogen van het bedrijfsleven de sleutel. Ook gezien de schaarse ruimte moeten de economische mogelijkheden van de kenniseconomie beter worden benut en ingezet worden om de economie en werkgelegenheid een impuls te geven.

Wat speelt er nu?

Kennisparadox

Nederland laat nu nog veel mogelijkheden liggen op het gebied van kennis en innovatie. Vanuit het onderwijs en onderzoek kan een betere bijdrage worden geleverd aan de kenniseconomie. Maar ook het bedrijfsleven laat kansen liggen bij het benutten van het kennispotentieel. Er wordt vaak gesproken over het Nederlandse kennisparadox: een kloof tussen excellent onderzoek enerzijds en de

achterblijvende innovatiekracht van het bedrijfsleven anderzijds. Deze paradox kan worden overwonnen door een directe relatie te leggen tussen vraag en aanbod van kennis, waarbij de vraag uit het bedrijfsleven voor de kennisinstellingen sturend moet zijn. Er moet meer ondernemergeest komen aan de universiteiten en in de hele samenleving. Excellentie en het nemen van risico's moeten beloond worden. "Doe normaal" is niet gek genoeg meer!

Life Saver laat zich horen

Een goed idee hebben is één stap, weet Rob van de Moosdijk, die al zes jaar bezig is met zijn Lisa-2-alert. Het is een systeem voor vrachtwagens, dat fietsers die achter of naast het voertuig rijden waarschuwt met geluids- en lichtsignalen.

Het biedt de fietser extra tijd om te reageren wanneer het toch fout dreigt te gaan.

“Uiteindelijk zit er meer tijd in het uitwerken van plannen en in het vinden van partijen voor technisch onderzoek en verkoop, dan in de productontwikkeling”, zegt Rob van de Moosdijk uit Haarlem. “Syntens heeft mij daarin als - toen - startende ondernemer uitstekend begeleid. Advies over het zoeken van publiciteit, over hoe je een product op de markt krijgt – in binnen- én buitenland. Ook kwam iemand van Syntens met een nieuw idee voor de productnaam Lisa, dat aanvankelijk stond voor ‘Let op, Ik Sla Af’, maar nu voor LIfe SAver.’

Het prototype van Lisa-2-alert, dat Van de Moosdijk samen met Unitron Electronics ontwikkelde, is inmiddels de testfase voorbij. In 2005 kwam het zelfs als meest effectieve systeem uit de bus bij het Deartruck-onderzoek (DEtection AROUND the TRUCK), dat in 2005 op initiatief van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat werd uitgevoerd. Daarbij werden veiligheidsbevorderende technieken bij vrachtwagens vergeleken.

Een mooi resultaat, ware het niet dat het ministerie er vooralsnog niets mee doet. De wet stelt namelijk dat een voertuig slechts drie geluidssignalen mag voeren: de claxon, een achteruitrijdsignaal en het inbraakalarm.

Toch is dat niet voldoende. Sinds de invoering per 1 januari 2003 van spiegels en camera's op vrachtwagens is het aantal 'dodehoekslachtoffers' verdubbeld. Lisa kan het verschil maken, maar ze ondervindt tegenwerking van de SWOV (Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Verkeersveiligheid) en de Fietsersbond, die vinden dat ze geluidsoverlast zou brengen in een toch al druk verkeer. Ook zouden chauffeurs bewust voorrang nemen als ze Lisa op hun vrachtwagen hebben.

Van de Moosdijk: 'Maar dat wordt niet onderbouwd met praktijkvoorbeelden. Terwijl meerdere tests uitwijzen dat Lisa fietser en chauffeur alerter maakt. Vrachtwagenfabrikanten reageren enthousiast, maar ze kunnen niets zonder aanpassing van de verkeerswet.'

Het houdt Van de Moosdijk niet tegen. 'Als het niet via de voordeur kan, dan maar via de achterdeur. Buiten Nederland is concrete interesse om Lisa op de markt te brengen. Dat dit gaat slagen, daar ben ik heilig van overtuigd.'

Integrale benadering

Niet-technologische aspecten, zoals de vormgeving van apparatuur en de structurering van informatie worden steeds belangrijker voor het succes van een innovatie. Een integrale kijk op innovatie, technische en niet-technische aspecten als één geheel benaderen, is dan ook nodig. Daarnaast geldt dat het succes van een innovatie grotendeels afhangt van de activiteiten ná het grondleggende onderzoek. Ook hier is een integrale benadering succesbepalend en moet innovatiebeleid niet alleen gericht zijn op kennisopbouw, maar op het hele innovatietraject. De nadruk moet verschuiven van kennis- en technologie-ontwikkeling als zodanig – de voorkant van het innovatietraject – naar een integrale kijk op innovatie, inclusief het traject ná kennisontwikkeling.

Rijk: Pieken in de Delta

Sinds 2006 voert het ministerie van EZ een gebiedsgerichte economische agenda, waarbij het zes economische regio's aanwijst als de belangrijkste trekkers van de Nederlandse economie. Deze 'Pieken in de Delta' vormen de basis voor de nationale concurrentiekracht. Vanaf 2006 staat het stimuleren van deze economische pieken centraal in het rijksbeleid. Het kabinet wil de gebiedsspecifieke economische ontwikkelingen van nationaal belang verder brengen, door deze ontwikkelingen te stimuleren en knelpunten weg te nemen. De agenda draagt bij aan de ambitie om van Nederland een concurrerende en dynamische economie te maken in een sterk en innovatief Europa. Dit betekent dat het ministerie van Economische Zaken met partners in de regio's – bedrijfsleven, kennisinstellingen, provincies en gemeenten - gebiedsgerichte programma's ontwikkelt en deze met deze partners uitvoert.

Noordvleugel-Randstad is één van de zes nationale 'Pieken'. De provincie heeft meegewerkt aan de ontwikkeling van het regionale Programma Pieken in de Delta Noordvleugel. De nadruk van dit programma ligt op kenniseconomie en innovatie. Het doel is om de samenwerking en synergie in de Noordvleugel te bevorderen om de terugvallende internationale concurrentiepositie van (de Noordvleugel van) de Randstad, de economische motor van het land, te versterken. Deze terugvallende internationale concurrentiepositie wordt namelijk vaak (bijv. door de Commissie Kok) geweten aan de versnippering van het economisch stimuleringsbeleid. Onder Pieken in de Delta Noordvleugel worden grote regionale samenwerkingsprojecten gefinancierd op het gebied van:

- creatieve industrie,
- life sciences en medisch cluster,
- innovatieve logistiek en handel,
- toerisme en congressen,
- verbeteren interactie kennisinfrastructuur en bedrijfsleven.

In het aanloopjaar 2006 stelde het Ministerie ca € 7,5 mln. beschikbaar voor Pieken in de Delta Noordvleugel. De Pieken in de Deltaregeling verplicht de subsidieaanvragers om de rijkssubsidie te matchen met een minstens even hoog bedrag aan cofinanciering door de regionale overheden: de Noordvleugelgemeenten en de provincies Noord-Holland, Utrecht en Flevoland. In 2006 heeft de Provincie ca. 10% van deze cofinanciering op zich genomen.

Vanaf 2007 stelt het Ministerie ca € 15 miljoen jaarlijks beschikbaar voor PiD NVL. Door inhoudelijk en financieel betrokken te blijven bij het Programma Pieken in de Delta Noordvleugel wil de provincie het regionale karakter van het programma versterken door breed gedragen projecten te steunen. Om hetzelfde participatieniveau van 10% te behouden als in het aanloopjaar 2006/2007 heeft de provincie van 2008 t/m 2010 ca. € 1,5 miljoen jaarlijks nodig voor de cofinanciering van de PiD-projecten. Deze middelen zijn vooralsnog niet gereserveerd op de meerjarenbegroting van de provincie. De exacte bijdrage zal afhangen van de kwaliteit van de ingediende projecten.

Voorbeeldproject uit het programma Pieken in de Delta Noordvleugel:

In 2007 is 60% van de provinciale cofinanciering van het Programma Pieken in de Delta Noordvleugel gegaan naar de enige twee projecten waar ook de gemeenten Hilversum, Haarlem en Zaanstad meedoen. Daarmee maakte de provincie de projecten mogelijk die breed regionaal karakter

hebben. Eén ervan was het project BreedNet (Digitale Marktplaatsen Noordvleugel).

Ton van Mil, directeur Stichting iMMovator, uitvoerder project BreedNet :

“Doel van dit project is het stimuleren van de ontwikkeling van innovatieve diensten over zeer snelle breedbandnetwerken in de Noordvleugel van de Randstad.

BreedNet wordt gerealiseerd met Digitale Marktplaatsen. Dit zijn knooppunten waarmee lokale breedbandnetwerken met elkaar verbonden worden tot één virtueel breedbandnetwerk voor de hele regio. Het succes van BreedNet Amersfoort, waar al een digitale marktplaats operationeel is, heeft de regio geïnspireerd om met BreedNet in de Noordvleugel aan de slag te gaan. Professionele marktpartijen leveren de breedbandverbindingen en de gemeenten en provincies inventariseren en bundelen de vraag bij de lokale bedrijven en instellingen naar een aansluiting op BreedNet. Door deze samenwerking is BreedNet ook betaalbaar voor de kleinere bedrijven en instellingen. De snelheid van BreedNet is 100 Mbps of 1 Gbps.

Met name voor de ICT, Cross Media en Creatieve Industrie biedt dit volop kansen voor innovatie, kostenbesparingen en nieuwe bedrijvigheid. Deze sectoren zijn zeer sterk vertegenwoordigd in de Noordvleugel van de Randstad, zijn vaak relatief kleinschalig en werken onderling veel samen. Met BreedNet kunnen zij onbeperkt en goedkoop innovatieve digitale diensten ontwikkelen, content aanbieden en zeer flexibel op regionaal niveau samenwerken. Bovendien kunnen bedrijven en instellingen flink besparen op hun datacommunicatiekosten.

BreedNet is echter volledig open voor bedrijven en instellingen uit alle sectoren. Zij kunnen profiteren van een breed scala aan digitale diensten van de ICT en de Creatieve Industrie zoals het op afstand beheren van bedrijfsnetwerken, camerabewaking en videoconferencing. BreedNet is bijzonder geschikt voor het uitwisselen en distribueren van professionele content zoals films, video en foto's. Via bestaande verbindingen zijn deze diensten niet of maar beperkt mogelijk. BreedNet legt hiermee een toekomstvaste digitale basis voor de gehele economie in de Noordvleugel en zorgt voor duurzame versterking van de economische structuur en de internationale concurrentiepositie.

BreedNet is een publiekprivate samenwerking. De schaal van dit project en de regionale samenwerking is uniek in Nederland. Niet eerder hebben zoveel partijen de handen in één geslagen om gezamenlijk een impuls te geven aan de ontwikkeling van breedband.”

Europa: EFRO

In 2007 startte de nieuwe ronde van Europese Structuurfondsen. De Europese Commissie heeft aangegeven dat minimaal 60% van de middelen moet worden ingezet voor maatregelen die direct bijdragen aan de zogenaamde Lissabondoelstellingen: economische groei en werkgelegenheid. Kenniseconomie en innovatie spelen daarbij een cruciale rol en zijn een van de belangrijkste doelstelling van het nieuwe EFRO-programma.

In het kader van de nieuwe structuurfondsperiode 2007 – 2013 is voor West Nederland, een samenwerking van de vier grote steden (Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht) en vier provincies (Zuid Holland, Noord Holland, Utrecht en Flevoland), een Operationeel Programma opgesteld.

West Nederland zal in totaal een bedrag van 310 miljoen Euro ontvangen uit Brussel. Daarvan is in totaal 86,6 miljoen euro beschikbaar voor Noord-Holland inclusief de gelden voor Amsterdam. Exclusief het stedelijk budget voor Amsterdam komt het neer op 26 miljoen euro voor de provinciale projecten. Van dit geld wordt 60% (i.e. 15,6 miljoen euro) ingezet op de Prioriteit 1: Kennis, innovatie en ondernemerschap. Deze prioriteit kent drie doelstellingen:

- 1: Versterken kansrijke clusters en kennisontwikkeling, -overdracht en -toepassing;
- 2: Stimuleren ondernemerschap en innovatie in het MKB;
- 3: Stimuleren technologische milieu-innovaties.

De toegezegde extra co-financieringsmiddelen van 81,6 miljoen euro van het Rijk zullen worden ingezet op prioriteit 1 en 2 (“Attractieve regio’s”). Een beroep zal worden gedaan op nationale co-financieringsmiddelen (ILG, Pieken in de Delta, Nota Ruimte GSB), naast regionale cofinanciering van de provincies, gemeenten e.d.

Om EFRO-middelen te kunnen benutten moeten nieuwe projecten gegenereerd worden en zal een verdere opschaling van K&I-projecten plaats moet vinden. Dit versterkt nog de noodzaak om het beleid van de provincie gericht op de versterking van synergie en samenwerking op het gebied van kenniseconomie en innovatie verder te intensiveren.

Wat willen we bereiken?

Wij richten ons op het bevorderen van kennisontwikkeling en kennisoepassing door bedrijven, kennisoverdracht en samenwerking tussen bedrijven en kennisinstellingen. Daarnaast besteden wij speciale aandacht aan een aantal belangrijke Noord-Hollandse kennisintensieve clusters en aan innovatief ondernemerschap. Het Noord-Hollandse bedrijfsleven heeft grote mogelijkheden. Om die kansen te benutten, hebben we gekozen voor een praktische, vraaggestuurde aanpak langs de volgende lijnen:

- a. het bevorderen van innovatief ondernemen in het Noord-Hollandse MKB,
- b. het versterken van kennisintensieve regionale clusters (branches van de toekomst) en het vergroten van regionale synergie en samenwerking.

a. Innovatief midden- en kleinbedrijf

Grote bedrijven hebben meer mogelijkheden om onderzoek en ontwikkeling te realiseren. Kleine bedrijven zijn minder goed in staat om innovatietrajecten alleen te voltooien. Vooral voor deze categorie wordt het innoveren in netwerken van bedrijven en kennisinstellingen, of bedrijven onderling, dan ook steeds belangrijker. En daarom richt de provincie zich op de ondersteuning van het innovatievermogen van het kleine en middelgrote ondernemingen. Zij zijn van het allergrootste belang voor ondernemerschap, concurrentie en innovatie en dus voor duurzame groei en ontwikkeling. We willen dat ze hun groeipotentieel realiseren.

Kleine en middelgrote ondernemingen verschillen niet alleen qua bedrijfscultuur, maar ook qua wijze van innoveren van elkaar. Sommige werken met de allernieuwste technologie, terwijl andere bestaande processen of producten steeds weer opnieuw aanpassen of nieuwe marketingstrategieën uitwerken. Weer andere innoveren nauwelijks, maar hebben toch een belangrijke functie in de maatschappij. Tegen deze achtergrond is ook de behoefte aan maatwerk in de innovatiestimulering. Effectief innovatiebeleid dient aan te sluiten bij de praktijk van innoveren in bedrijven. Die praktijk verandert. Er is dus ook flexibiliteit nodig bij de innovatiestimulering.

b. Sterke regionale clusters en regionale samenwerking

Om te kunnen innoveren is kennis en samenwerking nodig. Kennis die beschikbaar is in het (beroeps)onderwijs, kennisinstellingen en bij (andere) bedrijven. Samenwerking tussen deze groepen wordt daarom steeds belangrijker. De netwerken die op deze wijze ontstaan zijn van groot belang voor het innovatievermogen van de regionale economie. Het stimuleren van samenwerking op het gebied van innovatie tussen bedrijven onderling én tussen bedrijven en kennisinstellingen, staat dan ook centraal in het innovatiebeleid van het Rijk en van de provincie. Deze samenwerking willen we vooral stimuleren in een aantal kansrijke Noord-Hollandse sectoren en clusters:

- industrie,
- transport, logistiek en groothandel,
- landbouw en levensmiddelen,
- life sciences en biomedisch cluster,
- bouw en toeleverende bedrijvigheid,
- creatieve industrie, ict en nieuwe media,
- maritieme en offshore technologie,
- milieutechnologie en duurzaamheid,
- vezelversterkte kunststoffen (composieten).

Om internationale concurrentiepositie te behouden moet de versnippering van het economisch stimuleringsbeleid tegengegaan worden. De provincie bevordert de synergie en schaalvergroting in de economische (innovatie)stimulering via het Ontwikkelingsbedrijf in Noord-Holland Noord en via de Kenniskring Amsterdam en de Amsterdamse Innovatiemotor in Noord-Holland Zuid.

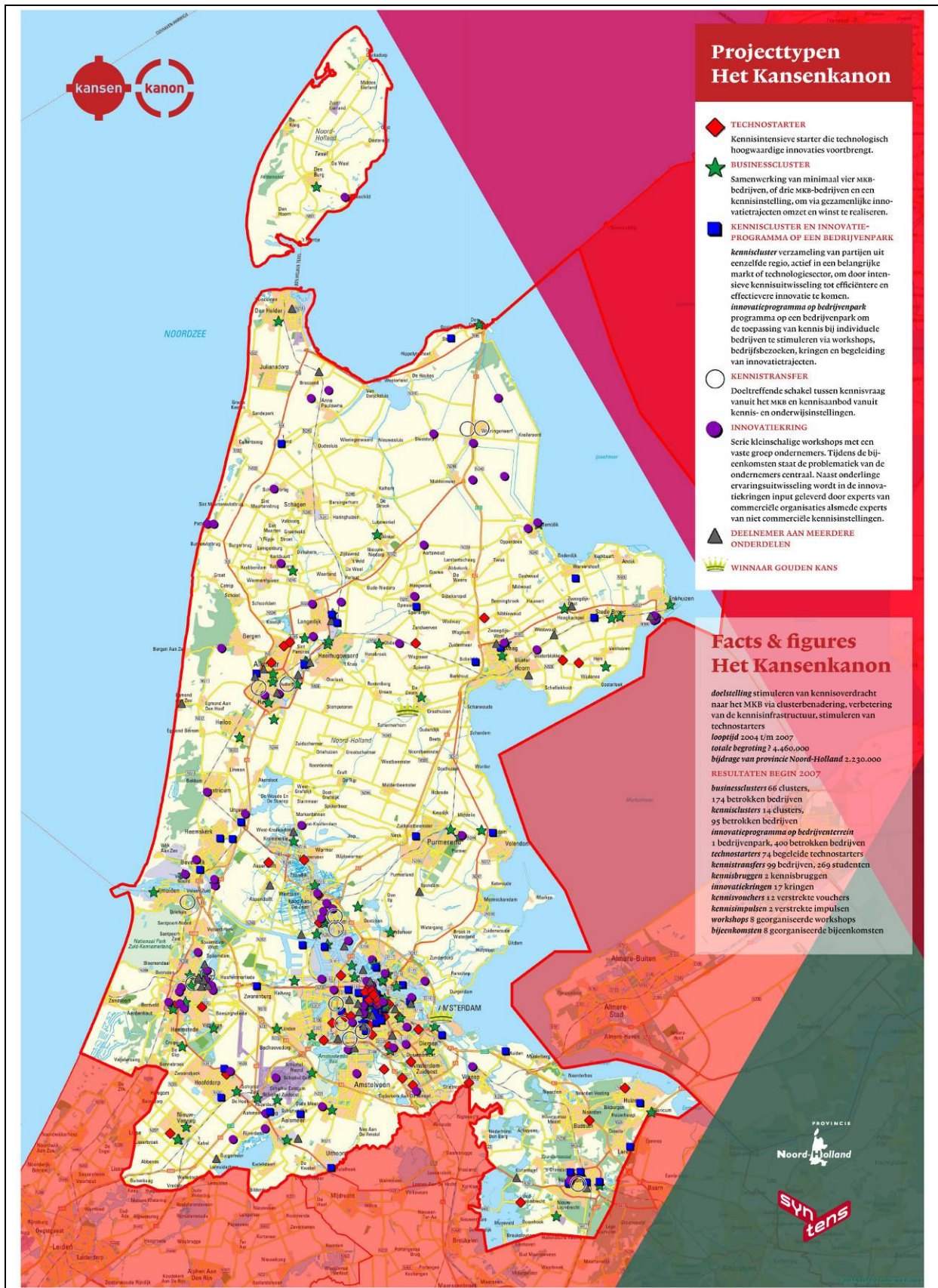
Hoe bereiken we dat?

a. Innovatief midden- en kleinbedrijf

Het innovatievermogen van het mkb versterken we via het innovatieprogramma Kanskanon, uitgevoerd door Syntens:

- 1) door het realiseren van structurele samenwerking gericht op kennisoverdracht en innovatie tussen bedrijven onderling en tussen bedrijven en kennisinstellingen
- 2) door het stimuleren en begeleiden van (precompetitieve) strategische R&D-projecten gericht op realisatie van concrete innovaties
- 3) door het ondersteunen van innovaties

Daarnaast bieden we via de Stichting Nieuwe Bedrijvigheid ondersteuning aan technostarters en jonge, innovatieve, snel groeiende bedrijven.

b. Sterke regionale clusters en regionale samenwerking

Sterke regionale clusters stimuleren we via de gespecialiseerde organisaties zoals de Stichtingen Associatie Technologie Overdracht (ATO) in Den Helder of de Stichting iMMovator Cross Media

Network. De eerste richt zich op cluster duurzame energie en technologie in het Noorden van de provincie, de tweede op de cluster ict en nieuwe media in het Zuiden (Gooi en Vechtstreek en Amsterdam). Ook het innovatieprogramma Kanskanon en het Programma Pieken in de Delta Noordvleugel kennen sectorale focus.

Om de regionale economische stimulering op te schalen hebben we voor het Noord-Holland Noord het Ontwikkelingsbedrijf opgericht. Innovatie en Structuurversterking behoren tot een van de vier focusgebieden van het Ontwikkelingsbedrijf.

In het Zuiden van de Provincie werkt de provincie samen met haar partners aan de versterking van de Kenniskring Amsterdam, het regionale innovatieplatform voor de Noordvleugel. Afgelopen jaren is het bereik van de Kenniskring verbreed. De Commissaris van de Koningin is toegetreden tot het Dagelijks Bestuur en vele Noord-Hollandse gemeenten hebben zich aangesloten bij het netwerk. Mede dankzij een bijdrage van de provincie heeft de Kenniskring de uitvoeringsorganisatie, de Amsterdamse Innovatiemotor, opgericht die de regionale innovatieprojecten initieert en uitvoert.

Welke andere partijen zijn betrokken?

- intermediairs en adviseurs zoals Syntens, iMMovator, ATO en het Ontwikkelingsbedrijf NHN, Kenniskring Amsterdam, Amsterdamse Innovatiemotor,
- gemeenten
- Rijk (Min.EZ)
- het georganiseerd bedrijfsleven KvK VNO-NCW MKB-NL

Welke middelen zetten we hiervoor in?

Zoals eerder gezegd wordt 60% van de EFRO middelen (i.e. 15,6 miljoen euro) ingezet op de Prioriteit 1 “Kennis, innovatie en ondernemerschap”. Voor de cofinanciering van EFRO-projecten hebben we jaarlijks € 2 mln. gereserveerd (europa-middelen)

Voor de Amsterdamse Innovatie Motor hebben we € 200.000 jaarlijks gereserveerd.

Stichting Nieuwe Bedrijvigheid, iMMovator en Stichting ATO hebben al verschillende provinciale subsidiebijdragen ontvangen.

De middelen voor de cofinanciering van de Pieken in de Delta Programma Noordvleugel hebben we voornamelijk niet apart gereserveerd.

Op de meerjarenbegroting staan geen middelen gereserveerd waarmee de provincie, zonder afhankelijk te zijn van EFRO-voorwaarden, flexibel in kan spelen op kansen die zich voordoen.

3.3.2 Arbeidsmarkt

Economisch belang

Arbeidsmarkt is een belangrijke factor in de economie van Noord-Holland. In onze provincie bevindt zich 17,5% van het totale aantal Nederlandse banen.⁷ Wat opvalt, is het hoge aantal werkzoekenden, met name op vmbo en mbo niveau: respectievelijk 29.500 en 30.807.⁸

Vanwege de vergrijzing zijn er in toenemende mate minder arbeidskrachten beschikbaar. Tevens is er een tekort aan arbeidskrachten in de sectoren bouw, techniek en zorg. Om er voor te zorgen dat er geen structurele tekorten ontstaan die de economische groei van de regio beperken, is het van groot belang de aansluiting tussen de regionale en provinciale arbeidsmarkt en onderwijs te verbeteren. Deze doelstelling hebben wij nader uitgewerkt in een aparte agenda Arbeidsmarkt en Onderwijs.

Wat speelt er op dit moment

Op dit moment wordt de lopende agenda Arbeidsmarkt en Onderwijs 2004-2007 gevolgd. In het kader hiervan is een aantal projecten opgezet en gesubsidieerd die zich toeleggen op het verbeteren van de doorstroom van beroepsonderwijs naar de arbeidsmarkt. Dit betreft het creëren van leerwerkplekken. In 2008 wordt deze agenda geactualiseerd.

Wat willen we bereiken?

In de agenda zijn de volgende speerpunten opgenomen:

1. Voorkomen en bestrijden voortijdige schooluitval
2. Ondersteuning werkervaringplekken Stichting Herstelling
3. Regionale aanpak sectorale knelpunten MKB (leerwerkplekken)
4. Provincie als werkgever

De eerste twee punten hebben met name betrekking op het aspect onderwijs, terwijl het derde en vierde speerpunt gericht zijn op de arbeidsmarkt.

Hoe bereiken we dat?

Opstellen en uitvoeren van de actualisatie van de agenda Arbeidsmarkt en Onderwijs voor het jaar 2008. Na 2008 zal het thema Arbeidsmarkt en Onderwijs in het nieuwe integrale Jeugdprogramma 2009-2012 en/of het Programma Zorg en Welzijn 2009-2012 worden opgenomen; in 2008 wordt bekeken welk van beide opties daar het meest geschikt voor is. Wij onderzoeken of sectorale projecten in sectoren met een nijpend tekort aan arbeidskrachten mogelijk zijn.

Welke andere partijen zijn betrokken?

Vanuit de provincie wordt vanuit verschillende beleidsterreinen gewerkt aan het opstellen van de actualisatie en de nieuwe agenda (economie en jeugd en welzijn), ten behoeve van volledig (integraal) beleid. Arbeidsmarkt is niet alleen een economisch onderwerp, maar is natuurlijk nauw verbonden met het onderwijs. Tevens zijn regionale platforms voor arbeidsmarkt betrokken, waarin het bedrijfsleven, het onderwijs alsmede regionale en lokale bestuurders vertegenwoordigd zijn.

Welke middelen zetten we hiervoor in?

Op de meerjarenbegroting is voor de periode 2008-2011 in totaal 3,4 miljoen euro geraamd voor de uitvoering van het beleid op het terrein van arbeidsmarkt en onderwijs

---

⁷ LISA, 2005.

⁸ CWI, 2006.

Bijlage I Resultatentabel Economische Agenda 2008-2011

Thema	Agendapunt	Resultaten
Regionale Economische Stimulering	<p>Ontwikkelingsbedrijf NHN</p> <p>Havenindustrieel complex Noordzeekanaalgebied</p> <p>Noordvleugel</p> <p>RES'en Noord-Holland Zuid</p>	<ul style="list-style-type: none"> • realiseren c.q. behouden van 2.500 arbeidsplaatsen in de periode 2007-2009 • Behoud, revitalisering en intensivering van bedrijventerreinen. • Bevordering van samenwerking van bedrijven tbv een duurzame bedrijfsvoering , duurzaam transport en CO2-reductie. • Ontwikkeling van nieuwe terreinen. Prognoses geven aan dat op termijn nieuwe terreinen nodig zijn. • Verbeterde bereikbaarheid. Aanleg van een tweede zeeluis is een noodzakelijke voorwaarde om de bereikbaarheid over zee te blijven garanderen. • Verbeterde afstemming arbeidsmarkt door vraaggericht invullen van vacatures en samenwerking tussen bedrijfsleven en onderwijs. • Uitvoeren Urgentieprogramma Randstad • Zie verder Plabeka, Schiphol en Innovatie • Professionaliseren organisatie, financiering en uitvoering RES'en • Onderzoek naar mogelijkheden om tot een gezamenlijk ontwikkelingsbedrijf te komen
Werklocaties	<p>Schiphol</p> <p>Greenport Aalsmeer /Agriport A7</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Realisatie Werkstad A4 • Behoud van de knooppuntfunctie van Schiphol • niet-knooppuntgebonden activiteiten (zoals low cost en chartervluchten) bij een gebrek aan capaciteit op Schiphol elders onderbrengen (regionaal luchthavensysteem) • Afronding herstructurering SADC • herstructurering en het realiseren van natuur, wonen en wateropgaven zijn aangepakt naast de topprioriteit bereikbaarheid • provinciale regie voor de hoogwaardige glastuinbouw zodat

	<p>HIRB</p> <p>Monitor bedrijventerreinen en kantoren en behoefteramingen</p> <p>Plabeka</p> <p>Regionale Bedrijventerreinen Visies</p> <p>Kantoren</p> <p>WED</p> <p>Detailhandel</p>	<p>AgriportA7 kan worden opgeschaald tot een landelijk speerpunt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>zie ook Agenda Landbouw en Visserij</i> • zorgvuldig ruimtegebruik op bedrijventerreinen staat stevig op de gemeentelijke agenda • 35-40 projecten met als ruimtewinstdoelstelling 15% • Digitale provinciale monitor voor bedrijventerreinen en kantoren • Geactualiseerde behoefteramingen voor Noord-Holland Noord • Uitvoeren en handhaven afspraken uit de Uitvoeringsstrategie Plabeka • Dataverzameling voor monitor Plabeka • Opstellen herstructureringsprogramma bedrijventerreinen Noordvleugel • 3 regionaal vastgestelde bedrijventerreinvisies • Continue regionale afstemming in (her-)ontwikkeling van bedrijventerreinen • Betere afstemming kantoorontwikkeling op de kwantitatieve en kwalitatieve marktvraag naar kantoorruimte • 15 tot 20 projecten gericht op ontwikkeling van maritiem, kadegebonden bedrijventerreinen en watergebonden toeristisch/recreatieve voorzieningen • een actiegerichte en concrete provinciale detailhandelsvisie als basis voor de Structuurvisie
<p>Innovatie en ondernemerschap</p>	<p>het bevorderen van innovatief ondernemen in het Noord-Hollandse MKB</p> <p>het versterken van kennisintensieve regionale clusters het vergroten van regionale synergie en samenwerking</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoeren innovatieprogramma Kansenkanon • via het Ontwikkelingsbedrijf NHN, de stichtingen ATO en iMMovator, het innovatieprogramma Kansenkanon versterkte regionale clusters • versterking van de Kenniskring

	arbeidsmarkt	<p>Amsterdam/AIM</p> <ul style="list-style-type: none"> • versterkte regionale synergie en samenwerking op gebied van innovatie in Noord-Holland Noord via het Ontwikkelingsbedrijf NHN • regionale aanpak sectorale knelpunten MKB door het creëren van leerwerkplekken • creëren van leerwerkplekken door de provincie als werkgever.
--	--------------	--